

Mari Henttinen

**”NUORENA SÄ ET TUU PÄRJÄÄMÄÄN
HYVIN MUTTA HIENOO ETTÄ OOT
LÄHTENY EHDOLLE”**

Nuorten ehdokkaiden kokemuksia poliittisesta
rekrytoitumisesta eduskuntavaaleissa

TIIVISTELMÄ

Mari Henttinen: ”Nuorena sä et tuu pärjäämään hyvin mutta hienoo että oot lähteny ehdolle – Nuorten ehdokkaiden kokemuksia poliittisesta rekrytoitumisesta eduskuntavaaleissa

Pro gradu -tutkielma, 93 s., 2 liites.

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma / Valtio-opin opintosuunta

Maaliskuu 2020

Tässä tutkielmassa perehdytään nuorten poliittisen rekrytoitumiseen eduskuntavaaleissa. Tutkimusten mukaan nuoret kokevat vaaleissa ehdolle asettumisen tehokkaaksi vaikutuskeinoksi. Kuitenkin alle 30-vuotiaat ovat väestöosuuteensa nähden aliedustettuina niin eduskuntavaalien ehdokasasettelussa kuin valittuina kansanedustajina. Tässä tutkielmassa syitä tälle aliedustukselle etsitään rekrytointiprosessista. Tutkielman tarkoituksena on analysoida, miten nuorten poliittinen rekrytoituminen eduskuntavaaleissa tapahtuu sekä millaisia esteitä ja haasteita nuoret rekrytointiprosessin aikana kokevat.

Tutkimuksen teoriapohjan muodostaa poliittisen rekrytoitumisen teoria. Poliittisella rekrytoitumisella tarkoitetaan prosessia, jossa yksittäisestä kansalaisesta tulee ensin vaalien ehdokas ja lopulta valittu edustaja. Rekrytointiprosessi muodostuu erilaisista kynnyksistä, suodattimista ja seuloista, jotka ohjaavat rekrytointia. Tutkielman teoriaosiossa tarkasteltiin sekä poliittisen rekrytoitumisen teoriaa yleisesti että poliittisen rekrytoinnin viitekehystä Suomessa eduskuntavaalien kontekstissa.

Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena. Tutkimusta varten haastateltiin yhdeksää vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ehdolla ollutta 18–29-vuotiasta. Teemahaastatteluissa ehdokkailta kysyttiin heidän kokemuksiaan ehdokkuudesta ja ehdokkaaksi rekrytoitumisesta, ulkopuolisten suhtautumisesta ehdokkuuteen ja nuoriin ehdokkaisiin sekä vaalikampanjoinnista ja edustajaksi rekrytoitumisesta. Tutkimusaineistoa analysoitiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia hyödyntäen.

Tutkimusaineiston perusteella havaittiin, että poliittiseen rekrytoitumiseen eduskuntavaaleissa liittyy erilaisia erityisesti nuoriin kohdistuvia haasteita. Keskeisiä haasteita ovat esimerkiksi taloudellisen pääoman puute, ulkopuolisen rahoituksen keräämisen haastavuus ja epävarmuus, näkyvyyden puute, rekrytoitumisen kannalta tärkeiden verkostojen ja tietotaidon puute, nuorena politiikkaan osallistuvien kokema väheksyntä ja häirintä sekä oman kohderyhmän kannatuspotentiaalin rajallisuus.

Lisäksi kirjallisuuden ja aineiston perusteella havaittiin, että Suomen poliittisesta järjestelmästä johtuen puolueilla on keskeinen rooli ehdokasrekrytoinnissa eduskuntavaalien kontekstissa. Tutkimustulosten perusteella puolueilla olisi petraamisen paikka siinä, miten nuoriin ja nuoriin ehdokkaisiin suhtaudutaan. On selvää, että mikäli puolueet eivät kykene houkuttelemaan itselleen uusia ehdokkaita vaaleissa, on niiden olemassaolo tulevaisuudessa vaakalaudalla. Keskeistä olisi pohtia sitä, kuka tai ketkä ehdokasrekrytoinnista puolueessa vastaavat ja ketkä ylipäätään ovat edustettuina puolueen eri tasoilla.

Avainsanat: demokratia, edustavuus, nuoret, poliittinen rekrytoituminen, puolueet, vaalit

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Aihealueen esittely	1
1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	3
1.3. Keskeinen kirjallisuus ja aiempi tutkimus	4
1.4. Tutkielman eteneminen	7
2. TAUSTAA: NUORET POLIITTISINA KANSALAISINA	9
2.1. Keitä ovat nuoret?	10
2.2. Nuorten yhteiskunnallinen aktiivisuus ja kiinnittyminen politiikkaan	11
2.2.1. Nuorten poliittinen kiinnostus	13
2.2.2. Nuorten poliittinen tietämys ja kansalaispätevyys	15
2.2.3. Nuorten poliittinen osallistuminen	17
2.2.4. Nuorten puoluesamaistuminen ja nuoret puolueissa	21
2.3. Nuoret parlamenttiehdokkaina ja edustajina meillä ja muualla	24
2.3.1. Nuoret eduskuntavaalien ehdokkaina ja kansanedustajina Suomessa	24
2.3.2. Nuoret parlamenteissa muualla maailmassa	27
2.3.3. Nuorten parlamentaarisen aliedustuksen syyt	29
3. TEORIA: POLIITTINEN REKRYTOITUMINEN.....	31
3.1. Poliittisen rekrytoitumisen keskeiset käsitteet	32
3.2. Poliittinen rekrytointiprosessi ja poliittisen rekrytoitumisen tasot.....	34
3.2.1. Yksilötasolla rekrytoitumista määrittävät tekijät	35
3.2.2. Puolueatasolla rekrytoitumista määrittävät tekijät.....	36
3.2.3. Vaalipiiritasolla ja poliittisella järjestelmätasolla rekrytoitumista määrittävät tekijät.....	40
3.3. Poliittisen rekrytoitumisen puitteet Suomessa	41
3.3.1. Kansanedustajien ja ehdokkaiden rekrytointia koskeva lainsäädäntö	41
3.3.2. Vaalijärjestelmä	42
3.3.3. Ehdokas- ja edustajan paikkojen määrä ja edustajien vaihtuvuus	43
3.3.4. Puolueiden rekrytointikäytännöt ja ehdokasasettelua ohjaavat periaatteet	45
4. AINEISTO JA MENETELMÄT	51
4.1. Tutkimusasetelma.....	51
4.2. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	54
4.2.1. Yleistä tutkimushaastattelusta	54

4.2.2. Teemahaastattelu ja muut tutkimushaastattelun lajit.....	55
4.3. Aineiston kerääminen ja analysointi	56
5. ANALYYSI	59
5.1. Tutkimukseen osallistuneiden ehdokkaiden taustatiedot	59
5.2. Teema 1: Ehdokkuus ja ehdokkaaksi rekrytoituminen	60
5.3. Teema 2: Suhtautuminen ehdokkuuteen ja nuoriin ehdokkaisiin	66
5.4. Teema 3: Vaalikampanjointi ja edustajaksi rekrytoituminen.....	74
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	87
6.1. Yhteenveto	87
6.2. Johtopäätökset	90
LÄHDELUETTELO	94
LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO	101

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Rekrytoinnin tutkimustasot ja rekrytoitumisprosessi	35
--	----

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Nuorten ikäryhmien äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa 1987, 1999, 2015 ja 2019	20
Taulukko 2. Eduskuntapuolueiden jäsenistöjen ikärakenne vuosina 1995, 2003 ja 2013	22
Taulukko 3. Kuuden suurimman puolueen jäsenistöjen ikärakenne vuonna 2017	23
Taulukko 4. Eduskuntavaaliehdokkaiden ikärakenne vuosina 2011, 2015 ja 2019	25
Taulukko 5. Valittujen kansanedustajien ikärakenne vuosina 2011, 2015 ja 2019	26
Taulukko 6. Alle 30-vuotiaiden jäsenten osuus yksikamaristen parlamenttien tai kaksikamaristen parlamenttien alahuoneiden jäsenistä vuonna 2018	27
Taulukko 7. Ehdokkaiden ja edustajien vaalipiirien mukaiset enimmäismäärät eduskuntavaaleissa vuonna 2019	44
Taulukko 8. Eduskuntavaalien ehdokasasettelua koskevat periaatteet vaalilain ja vuoden 2019 eduskuntavaalien neljän suurimman puolueen sääntöjen mukaan	46
Taulukko 9. Ehdokkaaksi nimeämistä edeltäneet vaiheet	63

1. JOHDANTO

1.1. Aihealueen esittely

Tässä pro gradu –tutkielmassa tutkitaan nuorten poliittista rekrytoitumista eduskuntavaaleissa. Nuoren ikärajana käytetään tässä tutkielmassa yleisesti melko vakiintunutta alle 30 vuoden ikää. Koska Suomessa vaalikelpoisia ovat 18-vuotiaat tai vanhemmat, on täsmällinen ikähaitari tämän tutkimuksen nuorille 18–29 vuotta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten nuorten poliittinen rekrytoituminen eduskuntavaaleissa tapahtuu sekä millaisia esteitä ja haasteita nuorten poliittiseen rekrytoitumiseen eduskuntavaalien kontekstissa liittyy. Tutkimuskysymyksiin vastataan haastattelututkimuksen avulla. Tutkimusta varten haastateltiin yhdeksää nuorta ehdokasta, jotka olivat ehdolla vuoden 2019 eduskuntavaaleissa.

Suomen perustuslain (731/1999) mukaan Suomi on täysivaltainen tasavalta, jossa valtiovalta kuuluu kansalle, jota eduskunta edustaa. Kansanedustajat valitaan eduskuntaan ”välittömällä, suhteellisilla ja salaisilla” vaaleilla, joissa ”jokaisella äänioikeutetulla on vaaleissa yhtäläinen äänioikeus”. Eduskuntavaalit ovat kansalaisille mahdollisuus vaikuttaa siihen, ketkä käyttävät maamme ylintä lainsäädäntövaltaa seuraavan neljän vuoden ajan.

Kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen ja erityisesti äänestysaktiivisuuteen on kiinnitetty paljon huomiota niin tutkimuksessa, mediassa kuin päivänpolitiikassa. Matalaa äänestysprosenttia pidetään demokratian pahimpana uhkana, vaikka oikeastaan vaaleilla voidaan sanoa olevan korkeintaan legitimoivaa vaikutusta. Toki kansalaiset saavat vapaasti valita, ketä oman vaalipiirinsä ehdokasta he vaalipäivänä äänestävät, mutta merkittävä osa tulevien kansanedustajien valikoitumisprosessista on siinä vaiheessa jo takana päin. Vapaa valinta onkin oikeastaan melko kaukana siitä hetkestä, kun kansalainen pohtii, kenet hän edustajakseen valitsee.

Edelleen Suomen perustuslain (731/1999) mukaan ”eduskuntavaaleissa on vaalikelpoinen jokainen äänioikeutettu, joka ei ole vajaavaltainen”. Kuka tahansa vaalikelpoinen voi siis ilmaista halukkuutensa asettua ehdolle, mutta ketä tahansa ei ehdokkaaksi oteta. Päätöksen siitä, kuka vaaleissa ylipäättään on ehdolla, tekevät varsin suurilta osin puolueet – pois lukien ehdokkaat, joiden ehdokkuudesta vastaa vaalilain mukainen valitsijayhdistys. Ne rekrytointiprosessin vaiheet, jotka edeltävät ehdokaslistojen julkistamista, tapahtuvat keskivertoäänestäjän ulottumattomissa. Koska

valitsijayhdistysten ehdokkaita on pääsääntöisesti varsin maltillinen määrä, on puolueilla ja niiden jäsenistöllä merkittävä rooli siinä, keitä kansanedustajiksi lopulta valikoituu.

Ideaalitulanteessa eduskunnan, kuten minkä tahansa demokraattisesti valitun parlamentin, tulisi muodostaa pienoiskuva Suomen (täysi-ikäisestä) väestöstä. Valittujen edustajien tulisi muodostaa sukupuolijakaumaltaan, ikärakenteeltaan, koulutukseltaan, ammattiasemaltaan ja yhteiskuntaluokaltaan sellainen otos, joka mahdollisimman hyvin edustaisi koko väestöä. Tällöin puhutaan *sosiodemografisesta edustavuudesta*. Sosiodemografinen edustavuus kuitenkin harvoin toteutuu, koska tilastojen perusteella kansalaisilla on tapana äänestää itseään korkeammin koulutettua ja sosioekonomiselta asemaltaan korkeammalle sijoittuvaa iäkästä miestä (Forsten 2014, 78–82).

Tämän tutkielman kohderyhmä, nuoret, ovat ikäryhmänä aliedustettuja niin eduskuntavaalien ehdokkaissa kuin valituksi tulleissa kansanedustajissa. Vuonna 2019 alle 30-vuotiaiden ehdokkaiden osuus kaikista ehdokkaista oli 10,5 %, vaikka alle 30-vuotiaiden osuus kaikista äänioikeutetuista oli samana vuonna 17,4 % (Suomen virallinen tilasto 2019). Alle 30-vuotiaiden kansanedustajien osuus on vielä ehdokkaidenkin osuutta huomattavasti pienempi: vuoden 2019 eduskuntavaaleissa valituksi tulleista vain 3,5 % oli alle 30-vuotiaita.

Nuorten aliedustusta voidaan selittää useilla eri tekijöillä. Kuten edellä todettiin, nuoret ovat jo ehdokasasettelussa aliedustettuina. Koska nuoria ehdokkaita äänestävät pääsääntöisesti itsekin nuoret äänioikeutetut, joiden äänestysprosentti eduskuntavaaleissa laahaa noin 50 prosentin tienoilla, aliedustus jo ehdokasasettelussa ennustaa varsin hyvin sitä, että aliedustus vain syvenee vaalien aikana. Nuoria otetaan valitettavan usein puolueiden ehdokaslistoille niin sanotuiksi täytehdokkaiksi keräämään puolueelle ääniä ilman realistisia toiveita valituksi tulemisesta. Lisäksi eduskuntavaalit ovat kalliit vaalit: esimerkiksi vuoden 2015 eduskuntavaaleissa valituksi tulleiden keskimääräinen vaalibudjetti oli 38 000 euroa (Venho 2015, 73). Harvalla nuorella osoittaa kampanjointiin yhtä suurta summaa, ja koska puolueetkaan juuri tuhlaa rajallisia kampanjavarojaan nuoriin ehdokkaisiin, voi nuoren ehdokkaan olla vaikeaa päästä ehdokkaaksi vaalipiireissä, joissa ehdokkuus edellyttää omaa taloudellista pääomaa (Borg 2012, 23–24).

Yhteiskunnallinen asema ja poliittinen kokemus ovat merkittäviä tekijöitä, kun punnitaan, kenet asetetaan vaaleissa ehdokkaaksi. Erityisesti istuvilla kansanedustajilla on etulyöntiasema sekä ehdokkaaksi hakeutumisessa että valituksi tulemisella. (Kuitunen 2000, 44.) Siksi esimerkiksi aikaisempi vaikuttamiskokemus ja tausta esimerkiksi poliittisissa nuoris- ja opiskelijajärjestöissä

voivat olla nuorelle ehdokkaalle tai ehdokkaaksi haluavalle arvokas voimavara (Perälä 2018). On kuitenkin myös paljon nuoria, jotka eivät ole mukana poliittisessa nuoriso- tai opiskelijajärjestötoiminnassa mukana. Millaiset mahdollisuudet heillä on päästä ehdolle, saati tulla valituksi?

Yksi syy nuorten aliedustukseen on eduskuntatyön *ammattimaistuminen*. Kansanedustajilta vaaditaan yhä enemmän asiantuntemusta alalta kuin alalta: edustajan tehtävä ei ole ainoastaan luottamustoimi, vaan varsinainen ammatti. (Noponen 1989, 129.) Ammattimaistumiskehitys on entisestään vääristänyt sekä ehdokkaiden että eduskuntaan valittujen sosiaalidemografista jakaumaa ja siten kasvattanut sosiodemografista kuilua väestön ja kansanedustajien välillä (Noponen 1968, 43.). Nuoriin ammattimaistumiskehitys on vaikuttanut erityisen voimakkaasti: monet äänestäjät toivovat ehdokkaaltaan sellaista tietotaitoa ja osaamista, jota nuorille ei välttämättä ole vielä ehtinyt kertyä esimerkiksi korkeakouluopintojen tai työkokemuksen myötä.

Myös eduskuntavaalien *medioituminen* on lisännyt nuorten aliedustusta. Medioitumisella tarkoitetaan sitä, että tunnetuimmat ja kampanjaresursseiltaan vahvimmat ehdokkaat saavat eniten huomiota (Borg 2012, 24). Tuntemattomien nuorten ehdokkaiden on oltava vaalikampanjoinnissa erityisen aktiivisia tai taitavia ja käytettävä kampanjaresursseja oman näkyvyytensä kohottamiseen, mikäli he haluavat saada paljon ääniä.

Tässä tutkimuksessa syitä nuorten aliedustukselle eduskuntavaalien ehdokkaissa ja valituissa kansanedustajissa etsitään nuorten ehdokkaiden kokemuksista rekrytointiprosessissa.

1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on analysoida, miten nuorten poliittinen rekrytoituminen tapahtui vuoden 2019 eduskuntavaaleissa sekä millaisia esteitä ja haasteita nuoret ehdokkaat kohtasivat rekrytointiprosessissa. Kohderyhmäksi valikoituivat juuri nuoret ennen kaikkea sen vuoksi, että nuoret ovat sekä eduskunnassa että eduskuntavaalien ehdokkaissa aliedustettuja suhteessa nuorten osuuteen koko väestöstä. Nuorten ääntä kuitenkin tarvitaan eduskunnassa: monet nykyisen eduskunnan ratkaistavista kysymyksistä koskettavat ensisijaisesti nykyisiä nuoria ja heidän jälkeensä tulevia sukupolvia.

Rekrytoitumista tarkastellaan tässä tutkielmassa ensisijaisesti yksilön näkökulmasta. Tutkielmassa pyritään avaamaan nuorten ehdokkaiden *kokemuksia* rekrytoitusprosessista, ei niinkään tarkastelemaan pelkästään ehdokkaiden ominaisuuksia tai puolueiden rekrytointikäytäntöjä. Toki esimerkiksi puolueet rekrytoivana tahona ovat keskeisessä roolissa rekrytoitusprosessissa, joten niidenkin toimintatapoja sekä poliittisen järjestelmän muodostamia reunaehtoja sivutaan, jotta ehdokkaiden kokemukset voidaan asettaa kontekstiinsa.

1.3. Keskeinen kirjallisuus ja aiempi tutkimus

Tutkimuksen teoriapohjan muodostaa *poliittisen rekrytoituksen teoria*. Poliittisella rekrytoituksella, tai rekrytoinnilla, tarkoitetaan prosessia, jossa vaalikelpoisista henkilöistä tulee ensin puolueiden tai valitsijayhdistysten ehdokkaita vaaleihin, ja lopulta vaalien jälkeen valittuja edustajia. Siinä missä englannin kielessä käytetään sanaa *recruitment*, suomen kielessä käytetään sanoja rekrytointi ja rekrytoituminen (Kuitunen 2000, 1). Sanoja käytetään pääasiassa toistensa synonyymeinä, mutta sanojen välillä on pieni merkitysero, joka on syytä huomioida tässäkin tutkielmassa. *Rekrytoituksella* tarkoitetaan ehdokkaaksi haluavan pyrkimyksiä päästä ehdokkaaksi. Rekrytoituminen liittyy rekrytoinnin *tarjontatekijöihin*, joita ovat esimerkiksi ehdokkaaksi pyrkivien ominaisuudet, resurssit ja motivaatiot. *Rekrytointi* puolestaan viittaa jonkin järjestelmän, esimerkiksi puolueen, näkökulmaan ehdokasvalinnassa. Rekrytoinnissa korostuvat rekrytoinnin *kysyntätekijät*, joita ovat esimerkiksi ehdokasvalinnan suorittavien arvot ja näkemykset siitä, keitä ehdokkaiksi tulisi valita. Käytän kuitenkin tässä tutkielmassa rekrytoitumista, rekrytointia ja rekrytaatiota Kuitusen (1998) esimerkin mukaan toistensa synonyymeinä.

Rekrytointitutkimus omana tieteenhaaranaan sai alkunsa noin 1970-luvulla. Etenkin vuosikymmenen puolivälissä rekrytoinnin tutkimuksia julkaistiin aiempaa enemmän, ja monet ajankohdan tutkimuksista ovat vakiintuneet suuntauksen perusjulkaisuuksi. (Kuitunen 2000, 15.) Rekrytointitutkimuksen itsenäisyydestä on käyty vuosien varrella paljonkin keskustelua, mutta tässä tutkielmassa sitä käsitellään omana tutkimussuuntauksenaan.

Rekrytointitutkimuksen lähisuuntauksia ovat poliittisen sosialisoinnin tutkimus, eliittitutkimus sekä poliittisen osallistumisen tutkimus. Poliittisen rekrytoituksen ja poliittisen sosialisoinnin tutkimussuuntausten suurin ero on siinä, mihin ajanjaksoon ihmisen elämässä niiden tarkastelu kohdistuu. Siinä missä poliittisen sosialisoinnin tutkimus on kiinnostunut poliittisen kiinnostuksen heräämisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, kuten kodista, koulusta ja mediasta,

rekrytointitutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ehdokkuutta välittömästi edeltäneistä tekijöistä, tapahtumista ja kokemuksista, jotka liittyvät useimmiten jo aikuisikään. Lisäksi varhaiset poliittisen sosialisoinnin kokemukset voivat jopa haitata poliittista rekrytoitumista: esimerkiksi naisten kohdalla on havaittu, että poliittisen uran rakentaminen voi vaatia uudelleensosiaalistumista, siis toisin sanoen omaksuttava sellaisia arvoja ja normeja, jotka eivät ole kulttuurissa hallitsevina. Ehdokkaaksi tai edustajaksi rekrytoituminen on myös huomattavasti spesifimpi tapahtuma kuin poliittinen sosialisointi. (Kuitunen 2000, 11–12.)

Poliittisen rekrytoitumisen suhde eliittitutkimukseen on hyvin läheinen. Tutkijoilla onkin eriäviä näkemyksiä siitä, onko rekrytoitumistutkimus ollenkaan itsenäinen tutkimustraditionsa, vai onko se vain yksi eliittitutkimuksen lähestymistavoista. Tutkimussuuntausten itsenäisyyttä puoltaa seikka, joka oikeastaan muodostaa koko rekrytointitutkimuksen ytimen: siinä missä eliittitutkimuksessa ollaan kiinnostuneita niistä henkilöistä, jotka ovat jo valikoituneet poliittisesti vaikutusvaltaisiin asemiin, rekrytointitutkimus tutkii prosessia, jonka kautta henkilöt joko rekrytoituvat tai eivät rekrytoitu poliittisiin eliitteihin (Czudnowski 1975).

Rekrytointitutkimusta on rinnastettu myös poliittisen osallistumisen tutkimukseen. Rekrytoituminenhan voidaan tulkinnasta riippuen käsittää yhdeksi poliittisen osallistumisen alalajiksi tai tasoksi. Kuitenkin suuntausten erillisyyttä puoltaa se, että poliittisen rekrytoitumisen tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tarjontatekijöiden (kuten muodollinen kelpoisuus, sosiodemografinen tausta, poliittinen aktiivisuus ja poliittiset asenteet) lisäksi myös kysyntätekijöistä, joilla tarkoitetaan rekrytoinnista vastaavien tahojen rekrytointikäytäntöjä sekä ehdokas- ja edustajapreferenssejä. (Kuitunen 2000, 14–15.)

Suomessa poliittisen rekrytoitumisen tutkimus on parin viimeisimmän vuosikymmenen aikana ollut varsin maltillista. Painopiste kansallisessa tutkimuksessa on 1970-luvulta lähtien ollut puolueiden rekrytointiprosesseissa ja -käytännöissä, vaikkakin myös yksilötason tekijöitä, kuten sosiodemografisia taustoja, rekrytoitumisreittejä, motivaatiotekijöitä ja resursseja, on tutkittu. Tutkimusta on tehty niin virallisten tilastotietojen kuin kysely- ja haastatteluaineistojenkin pohjalta. (Kuitunen 2000, 35.)

Voitto Helander, Soile Kuitunen ja Lauri Paltemaa (1997) tutkivat vuoden 1995 eduskuntavaaleja ja niiden ehdokasasettelua. He havaitsivat saman, mitä esimerkiksi Iso-Britanniassa ja Ruotsissa, monella tavalla Suomen verrokkimaissa, oli jo aiemmin havaittu: nuorten ehdokaskandidaattien,

ehdokkaiden ja valittujen osuuksissa oli räikeä aliedustus muihin ikäluokkiin verrattuna. Aliedustus jyrkkeni, mitä lähemmäs rekrytointiprosessissa siirryttiin varsinaiseksi edustajaksi valitsemista. Varsinaiset vaalit ja tavalliset äänestäjät siis jyrkensivät aliedustusta enemmän kuin puolueiden rekrytoijat. Tätä selittää erityisesti erot eri ikäryhmien äänestysaktiivisuudessa: nuorten vaisu äänestysaktiivisuus vie väistämättä ääniä juuri nuorilta ehdokkailta, ja vastaavasti innokkaimmat äänestäjät, siis keski-ikäiset, tuovat ääniä oman ikäisilleen ehdokkaille.

Ilkka Ruostetsaari (1999) on tutkinut kansanedustajaksi rekrytoitumista ja vaalimenestykseen vaikuttavia tekijöitä vuoden 1999 eduskuntavaaleissa. Tutkimuksessaan Ruostetsaari havaitsi, että yleisin motiivi lähteä tavoittelemaan ehdokkuutta oli jonkin henkilön tai ryhmän esittämä pyyntö, ei suinkaan ehdokkaan oma aktiivisuus. Tämä havainto korostaa puolueiden roolia ehdokasrekrytoinnissa. Puoluejohdon kysynnän merkitys korostuu Ruostetsaaren mukaan erityisesti pienissä ja uusissa puolueissa.

Soile Kuitunen (2000) tutki väitöskirjassaan poliittista rekrytointia ja ehdokasasettelua vuoden 1996 kuntavaaleissa. Kuitusen havaitsi, että lainsäädännön rooli poliittisessa rekrytoinnissa on Suomessa varsin vähäinen, mikä painottaa puolueiden ja niiden sääntöjen sekä käytäntöjen merkitystä ehdokasasetteluissa. Vaalijärjestelmän osalta Kuitunen toteaa, että suhteellinen vaalitapa ja avoin listavaali painottavat ehdokkaan ominaisuuksia ja persoonaa puoluetustan kustannuksella, mikä korostaa ehdokkaiden oman aktiivisuuden merkitystä vaalityössä. Ylipäätään poliittisen järjestelmätason tekijät eivät Kuitusen mukaan aseta erityisen tiukkoja raameja sille, ketkä ehdokkaiksi ja edustajiksi lopulta valikoituvat.

Annu Perälän (2018) artikkeli poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen roolista poliittisessa rekrytoimisessa on myös kiinnostava oman tutkimukseni kannalta. Perälän tutkimuksen tulokset osoittavat, että joka neljäs keskustan, kokoomuksen ja SDP:n kansanedustaja on nuoriso- ja opiskelijajärjestötaustainen. Näitä järjestöjä voidaankin Perälän mukaan pitää merkittävänä kansanedustajien rekrytointialustana. Vaalikampanjoinnissa nuoriso- ja opiskelijajärjestötaustaiset ehdokkaat hyötyivät aiemman poliittisen kokemuksensa tuomasta tunnettavuudesta ja uskottavuudesta. Tukea kampanjointiin nuoriso- ja opiskelijajärjestötaustaiset ehdokkaat saivat sekä nuoriso- ja opiskelijajärjestöiltä, emopuolueelta että puolueen vanhemmilta kansanedustajilta.

Poliittisten vähemmistöryhmien eroja poliittisessa rekrytoimisessa ja ehdokasasettelussa Suomessa on tutkittu jonkin verran. Sukupuolten välisiä eroja ehdokkaaksi asettumisessa ja

ehdokaerekrytoinnissa on tutkinut esimerkiksi Maija Mattila pro gradu -tutkielmassaan vuoden 2007 Pirkanmaan vaaliipiirin eduskuntavaaliehdokkaista. Mattilan (2008) tutkimuksessa selvisi, että miesehdokkailla oli keskimäärin paremmat resurssit ehdokkuudelleen: poikkeuksellisen suuria kampanjaryhmiä oli vain miesehdokkailla, ja miesehdokkaiden kampanjarahoitus oli selkeästi naisehdokkaita suurempi. Lisäksi kävi ilmi, että puolueen perusjärjestön johto lähestyi useammin nais- kuin miesehdokkaita ehdokkuudesta, kun taas miesehdokkaat osoittivat useammin omaaloitteisuutta ehdokkaaksi hakeutumisessa kuin naisehdokkaat.

Josefina Sipinen puolestaan tutkii väitöskirjassaan ulkomaalaistaustaisen kuntavaaliehdokkaiden poliittisesta rekrytoitumisesta. Sipisen väitöskirjatutkimuksen tuloksia on julkaistu esimerkiksi oikeusministeriön Kuntademokratiaindikaattorit 2017 -julkaisussa. Aiheesta on esimerkiksi selvinnyt, että monen vieraskielisen (äidinkielenä muu kuin suomi, ruotsi tai saame) ehdolle asettuminen ei ollut seurausta omasta aktiivisuudesta, vaan puolueen tai ryhmän suostuttelun tulos. Vaalikampanjan rahoituksen osalta vieraskielisten ja kotimaankielisten välillä ei ollut merkittäviä eroja, mutta toisaalta kuntavaalit ovat taloudelliselta rasittavuudeltaan huomattavasti vaatimattomammat kuin esimerkiksi eduskuntavaalit. Tukiryhmän osalta vieraskielisillä oli tukiryhmä useammin kuin kotimaankielisillä, mutta kotimaankielisten tukiryhmät olivat kooltaan keskimäärin suurempia kuin vieraskielisten. Sipisen mukaan on oletettavaa, että ehdokkaiksi olivat seuloituneet sellaiset vieraskieliset, joilla oli ehdolle lähtemiseen vaadittavat resurssit käytettävissään. (Kestilä-Kekkonen ym. 2018.)

Sen sijaan tiettyjen ikäryhmien kohtaamat esteet ja haasteet ehdokaerekrytoinnissa ja ehdokkaaksi hakeutumisessa ovat jääneet vähemmälle huomiolle viimeaikaisessa tutkimuksessa, ja tähän tarpeeseen pyrin omalla tutkimuksellani vastaamaan.

1.4. Tutkielman eteneminen

Tutkielma koostuu johdannosta, taustoittavasta luvusta, teorialuvusta, aineisto- ja menetelmäluvusta, analyysiluvusta sekä yhteenvedosta ja johtopäätöksistä. Tässä ensimmäisessä eli johdantoluvussa olen käynyt läpi tutkielman lähtökohdat, tarkoituksen ja tavoitteet. Tutkielman toinen luku on luonteeltaan taustoittava. Luvun tarkoituksena on avata, miksi nuoret aikuiset ovat muihin ikäluokkiin verrattuna erityinen ryhmä, jonka edustukseen poliittisessa päätöksenteossa kannattaa kiinnittää huomiota. Luvussa kartoitetaan, millaisia poliittisia kansalaisia nuoret oikein ovat. Kolmannessa luvussa tutustutaan poliittisen rekrytoitumisen teoriaan. Luvussa tarkastellaan

ehdorasrekrytointiin liittyviä kysymyksiä ja käsitteitä monipuolisesti niin yksilöiden, puolueiden kuin poliittisen järjestelmänkin näkökulmasta. Luvun tavoitteena on luoda tutkimukselle selkeä teoriapohja ja esitellä ehdorasrekrytoinnin viitekehystä Suomessa.

Neljännessä luvussa esitellään tutkimusaineisto sekä tutkimuksessa käytetyt menetelmät. Tutkimusaineisto koostuu yhdeksästä teemahaastattelusta. Haastateltaviksi valikoitui yhdeksän alle 30-vuotiasta, jotka olivat ehdolla vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Haastatellut ehdokkaat edustivat kahdeksaa eri puoluetta ja he olivat ehdolla kuudessa eri vaalipiirissä. Haastatteluissa ehdokkailta tiedusteltiin heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan ehdokkuudesta ja ehdolle asettumisesta, ulkopuolisten suhtautumisesta heidän ehdokkuuteensa sekä vaalikampanjoinnista ja edustajaksi rekrytoitumisesta. Viides luku keskittyy tutkimusaineiston empiiriseen analyysiin. Ehdokkaiden kertomusten eroja ja yhtäläisyyksiä analysoidaan sisällönanalyysin keinoin. Viimeisessä eli pohdintaluvussa vastataan tässä luvussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin, käydään kriittisesti läpi analyysin tulokset ja verrataan niitä aikaisempaan tutkimukseen sekä kerrotaan, mitä johtopäätöksiä tutkimuksesta voidaan tehdä.

2. TAUSTAA: NUORET POLIITTISINA KANSALAISINA

Nuoriin suhtaudutaan julkisessa keskustelussa toisinaan varsin negatiivisesti. Nuoria ei nähdä aktiivisina toimijoina, keskustelijoina ja itseohjautuvina ongelmien korjaajina, vaan pikemminkin toiminnan ja puheen kohteina, passiivisina objekteina (Ronkainen 2012, 7). Erityisesti nuorten yhteiskunnallinen aktiivisuus, tai pikemminkin sen puute, herättää paheksuntaa, kun aihe nousee esille mediassa. Toki osittain kyse on myös huolesta: jos tulevat päättäjät ja veronmaksajat eivät ole kiinnostuneita siitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, kuka pitää jatkossa huolta siitä, että yhteiskunnan kehitys pysyy raiteillaan? Huoli on ehdottomasti aiheellinen, kun mietitään, millaisia ongelmia tulevilla päättäjäsukupolvilla on ratkaistavana.

Toki nykyisilläkin päättäjillä on melkoisia päätöksiä edessä. Esimerkiksi muutokset huoltosuhteessa ja ilmastonmuutos vaativat maamme lainsäätäjiltä välittömiä toimenpiteitä. Näitä kahta viimeaikaista julkista keskustelua hallinnutta haastetta yhdistää se, että niiden suhteen tehtävien päätösten vaikutukset koskevat ensisijaisesti nykyisiä nuoria sekä heidän jälkeensä tulevia sukupolvia. Jos nuorten ääni ei kuulu päätöksenteossa, miten voidaan varmistaa, että heidät otetaan päätösten vaikutuksia arvioitaessa huomioon?

On totta, että vaikkapa kyselytutkimusten mukaan nuoret ovat vähemmän kiinnostuneita politiikasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kuin vanhemmat ikäpolvet. Voivottelun sijaan olisi kuitenkin huomattavasti hedelmällisempää pohtia ja selvittää niitä syitä, jotka tähän tilanteeseen ovat johtaneet. Miksi politiikka ei kiinnosta nuoria? Mitä nuoret ajattelevat puolueista ja poliitikoista? Miksi nuoret eivät äänestä, saati halua asettua ehdolle vaaleissa? Nämä ovat kiinnostavia kysymyksiä, joihin pyritään tässä luvussa vastaamaan.

Luvun tarkoituksena on avata käsillä olevan tutkielman kohderyhmää, siis nuoria. Keitä he oikein ovat? Koska työn pituus on rajallinen ja kiinnostavaa tietoa nuorista on tarjolla paljon, keskitytään tässä luvussa vain tutkielman kannalta kaikista keskeisimpiin teemoihin: nuorten yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen, poliittiseen kiinnittymiseen sekä edustavuuteen edustuksellisen demokratian instituutioissa.

2.1. Keitä ovat nuoret?

Nuoruus voidaan parhaiten käsittää ajanjaksona, joka sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Siinä missä lapsuutta hallitsee riippuvuus esimerkiksi omien vanhempien hoivasta, aikuisuuteen yhdistetään toisaalta ajatus itsenäisyydestä, mutta myös käsitys itsestä osana yhteisöä. (UNESCO 2017.) Nuoruutta voidaan tarkastella myös suhteessa koulutukseen ja työllisyyteen. Nuori määritelläänkin usein henkilöksi, joka ei ole enää oppivelvollisuuden piirissä, mutta joka ei ole vielä vakituudessa työsuhteessa. (UNESCO 2017.) Vakituinen työsuhde tai työllisyys ylipäättään voi kuitenkin olla varsin epämääräinen mittari, kun otetaan huomioon yleinen työllisyystilanne ja erityisesti nuorisotyöttömyyden yleisyys. Myös työmarkkinoiden murroksella, kuten patkätöiden yleistymisellä, on ollut vaikutusta nuorten työllisyyteen ja työllistymiseen. Nuoruus onkin varsin liukuva kategoria, eikä sinällään kovinkaan sidottu tiettyihin ikärajoihin.

Käsitteen selkeyttämiseksi jonkinlainen ikämääritelmä on kuitenkin paikallaan, joskaan nuoruuden ikärajoista ei lukuistenkaan keskustelujen jälkeen olla päästy erityisen yleismaailmalliseen yhteisymmärrykseen. Kullakin valtiolla on nykytilanteen mukaan oikeus määritellä nuoruuden ikähaarukka omassa lainsäädännössään. Varsin yleisessä käytössä on Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) suosima ikähaarukka 15–24-vuotiaat, joka perustuu juuri oppivelvollisuuden päättymisen ja työllistymisen väliseen ajanjaksoon (UNESCO 2017). YK:n lapsen oikeuksien sopimus (1989) kuitenkin määrittelee kaikki alle 18-vuotiaat ensisijaisesti lapsiksi, mikä takaa kaikille alle 18-vuotiaille tietyt oikeudet huolimatta siitä, miten eri valtiot määrittelevät nuoruuden. Mitään universaalia nuorten oikeuksien sopimusta ei toistaiseksi ole olemassa, vaikkakin keskusteluja sellaisen tarpeesta on viime vuosina enenevässä määrin käyty. Tällainen sopimus olisi toisaalta kätevä instrumentti nuoruuden määritelmän tarkentamiseen, mutta ongelmaksi muodostuu osittain juuri edellä mainittu lasten oikeuksien sopimus. Alle 18-vuotiaiden oikeudet on joka tapauksessa lapsen oikeuksien sopimuksessa jo turvattu, ja toisaalta kaikki yli 18-vuotiaat ihmisoikeussopimusten valossa täysivaltaisia aikuisia, jonka jo sinänsä tulisi riittää takaamaan täydet kansalaispoliittiset oikeudet. Herääkin kysymys, toisiko erillinen nuorten oikeuksien sopimus lopulta varsinaista lisäarvoa jo olemassa olevien ihmisoikeussopimusten rinnalle. (Heiskanen 2018).

Myös Euroopan unionin (EU) jäsenmaissa nuoruuden ikäraajat vaihtelevat. Noin puolessa unionin jäsenmaista on käytössä ikähaarukka 15–29-vuotiaat. Kyseistä määritelmää käytetään myös nuoria koskevissa EU-asiakirjoissa ja -ohjelmissa (ks. esim. EU:n nuorisstrategia 2010–2018, Erasmus + -ohjelma, Youth in Action -ohjelma) sekä EU:n tilastoissa (ks. esim. Eurobarometrit, Eurostat). YK:n

suosimaa 15–24 vuoden ikähaarukkaa käyttää viisi unionin jäsenmaata. Viidessä jäsenmaassa nuoruuden alaikäraja on määritelty 12 tai 13 vuotta, ja yläikärajaksi 30 vuotta. Osassa jäsenmaita nuoruuden yläikäraja on jopa 35 vuotta: viidessä jäsenmaassa nuoruus määritellään alkamaan 12–16 vuoden iässä ja päättymään 32- tai 35-vuotiaana. Toisaalta kolmessa jäsenmaassa nuoruus on määritelty alkamaan jo 3–7-vuotiaana ja päättymään 25–30-vuotiaana. (Perovic 2016, 3–49.)

Suomessa nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat. Samankaltainen lapset ja nuoret yhdistävä määritelmä on käytössä myös muutamassa muussa EU-maassa: Itävallassa, Belgiassa, Liechtensteinissa, Slovakiassa sekä Hollannissa. Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry on käyttänyt vuoden 2016 Nuorista Suomessa -tilastokoosteessaan samaa, alle 29 ikävuoden määritelmää, kuitenkin alaikärajan ollessa oppivelvollisuuden päättymisikä Suomessa eli 16 vuotta (Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry 2016, 8).

Tässä tutkielmassa nuoriksi ehdokkaiksi määritellään kaikki 18–29-vuotiaat ehdokkaat. Eduskuntavaaleissa vaalikelpoisia ovat vain 18-vuotiaat tai vanhemmat. Nuorempia ehdokkaita ei siis yksinkertaisesti ole, jolloin alaikärajan valinta 18 ikävuoteen on perusteltua. Yläikärajaksi valikoitui 29 vuotta sillä perusteella, että Tilastokeskuksen vaalitulastoissa nuorisolain määritelmän mukaiset nuoret sijoittuvat ikäluokkiin ovat 18–19-vuotiaat, 20–24-vuotiaat ja 25–29-vuotiaat. Lisäksi 25–29-vuotiaiden ja 30–35-vuotiaiden ikäluokkien välillä on vaalitulastoissa huomattavia eroja vanhemman ikäluokan eduksi, mikä puoltaa rajan vetämistä juuri 29 ikävuoteen.

2.2. Nuorten yhteiskunnallinen aktiivisuus ja kiinnittyminen politiikkaan

Nuorten osallisuus yhteiskunnasta ja kiinnittyminen politiikkaan ovat huolestuttaneet eri toimijoita jo pitkään. Nuorten ikäluokkien äänestysaktiivisuus ja kiinnostus politiikkaa kohtaan ovat olleet muita ikäluokkia alhaisempia vuosikymmenten ajan. Nuoret eivät myöskään kuulu tai samaistu puolueisiin yhtä usein kuin heitä edeltävät sukupolvet. Kuitenkin äänestysprosentissa mitattuna suosituimmat vaalit, eduskunta- ja presidentinvaalit, ovat antaneet merkkejä siitä, että nuorten kiinnostus politiikkaa kohtaan on nousussa. Toisaalta yhteiskunnallisesti ja poliittisesti aktiivisten nuorten ja vähemmän osallistuvien nuorten välinen kahtiajako on voimistunut. (Ronkainen 2012, 7.)

Viime vuosina nuorten jakautuminen yhtäältä kansainvälisyyttä ja moniarvoisuutta ajaviin kulttuuriliberaaleihin ja toisaalta kansallisia perusarvoja ja perinteitä korostaviin konservatiiveihin on

myös voimistunut, tai ainakin tullut vahvemmin esille yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tämä keskustelu on kanavoitunut myös puoluepolitiikkaan ja puolueiden jäsenmääriin: uusia nuoria kannattajia ovat saaneet niin vihreät ja vasemmistoliitto kuin janan toinenkin pää, perussuomalaiset. (Ronkainen 2012, 7–8.) Kuitenkin perinteisesti nuorten poliittista toimintaa on leimannut välinpitämätön tai jopa kielteinen suhtautuminen puolueisiin: nuoret voivat olla mukana vapaamuotoisissa poliittisen ryhmätoiminnan muodoissa, mutta sitoutuminen puolueisiin ja poliittisiin nuorisjärjestöihin on ollut laimeaa. Sinällään sen voitaisiin ajatella olevan ongelma vain puolueille, mutta tosiasiasa se on ongelma koko demokratian kestävyuden kannalta. Tutkimuksissa on todettu, että puolueläheisyys ja kiinnittyminen puolueisiin vaikuttavat merkittävästi päätökseen esimerkiksi osallistua vaaleihin (Borg 2012, 20). Jos taas vaaliosallistuminen on kovin heikkoa, ei edustukselliseen demokratiaan perustuvaa poliittista järjestelmää voida pitää erityisen legitimiinä.

Koska olemassa olevat yhdistykset ja puolueet eivät ole onnistuneet omaksumaan uudenlaisia, nuoria innostavia osallistumisen tapoja osaksi toimintaansa, ovat nuorten yhteiskunnallista toimintaa määrittäneet henkilökohtaisiin valintoihin ja tiettyihin asiakysymyksiin liittyvät projektit, liikkeet ja kampanjat sekä vaihtuvat verkostot. Erityinen rooli nuorten osallistumisessa on sosiaalisella medialla: se on nuorten tuntema ja saavutettava alusta, ja sen avulla suurtenkin ihmismassojen mobilisoiminen onnistuu varsin helposti. (Ronkainen 2012, 8.) Sosiaalisen median tarkoituksenmukainen hyödyntäminen voikin olla merkittävä tapa edistää nuorten osallisuutta ja kiinnostusta politiikasta, oli toteuttavana tahona kuka tai mikä tahansa.

Kansainvälisten vertailujen mukaan suomalaisten nuorten poliittinen tietämys on varsin hyvällä tasolla. Nuoret tuntevat poliittisen järjestelmän ja he ymmärtävät, miten se toimii. Kuitenkin muihin maihin verrattuna suomalaisten nuorten poliittinen osallistuminen, erityisesti vaaliosallistuminen, on kovin passiivista. Nuorten poliittista osallistumista heikentää epäusko omiin vaikutusmahdollisuuksiin: he esimerkiksi kokevat, ettei heidän vaaleissa antamallaan äänellä ole painoarvoa. Nuoret eivät myöskään koe puolueita ja toimintaa puolueissa omikseen. Puolueet mielletään suurten ikäluokkien edunvalvojiksi, eikä niiden koeta ajavan nuorille tärkeitä asioita. (Ronkainen 2012, 8.)

Nuorten poliittinen passiivisuus voi olla ainakin osittain seurausta siitä, että poliittinen keskustelu on varsin järjestelmällisesti siivottu pois kouluista. Onkin nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen elvyttämisen kannalta keskeistä, miten politiikka ja yhteiskunnallisten asioiden käsittely saadaan tuotua takaisin kouluihin. (Ronkainen 2012, 10.) Merkittävän askeleen kohti politiikasta puhumisen

palauttamista oppilaitoksiin teki Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry, joka syksyllä 2018 koordinoi historian ensimmäisen yhteiskunnallisen vaikuttamisen teemaviikon, Poliitiikkaviikon, järjestämistä. Poliitiikkaviikon tavoitteena on ”lisätä nuorten tietoa ja ymmärrystä politiikasta ja poliittisesta vaikuttamisesta sekä tuoda nuoret ja poliittiset toimijat lähemmäs toisiaan ja tehdä yhteiskunnallisesta osallistumisesta luonteva osa nuorten elämää”. (Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry 2018.)

Nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta ja kiinnittymistä politiikkaan on tutkittu runsaasti, pääasiassa kyselytutkimusten avulla. Säännöllisimmin nuorten yhteiskunnallisia asenteita on selvitetty valtion nuorisoneuvoston vuosittain julkaisemissa Nuorisobarometreissa. Esimerkiksi Myllyniemen (2014) toimittama *Vaikuttava osa – Nuorisobarometri 2013* on omistettu kokonaan nuorten osallisuudelle ja vaikuttamismahdollisuuksille yhteiskunnassa. Pekkarisen ja Myllyniemen (2019) toimittama *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla – Nuorisobarometri 2018* puolestaan selvittää niin nuorten asenteita maahanmuuttoon ja Euroopan unioniin kuin luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin ja tulevaisuuteen. Valtion nuorisoneuvosto on myös tuottanut joitakin vaalitutkimusjulkaisuja, joista esimerkiksi Ronkaisen (2012) toimittama *Nuoret ja ääni – Nuoret eduskuntavaaleissa 2011* tarjoaa yksityiskohtaista tietoa nuorten vaaliosallistumisesta. Myös viimeisimmistä eduskuntavaalitutkimuksista löytyy runsaasti tietoa nuorten poliittisesta osallistumisesta ja yhteiskunnallisista asenteista.

Seuraavissa alaluvuissa erittelen nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta ja kiinnittymistä politiikkaan viiden keskeisen mittarin, poliittisen kiinnostuksen, poliittisen tietämyksen, sisäisen ja ulkoisen kansalaispätevyyden, poliittisen osallistumisen sekä puoluejäsenyyden avulla.

2.2.1. Nuorten poliittinen kiinnostus

Poliittisen kiinnostuksen käsitteellä voidaan mitata kansalaisten motivaatiota seurata ajankohtaisia poliittisia tapahtumia sekä osallistua jollakin tavalla ympäröivän yhteiskunnan toimintaan (van Deth 1990, 276–277). Poliittisen kiinnostuksen voidaan ajatella kertovan siitä, kuinka paljon kansalainen on valmis uhraamaan omaa aikaansa politiikan seuraamiseen ja poliittisten kysymysten pohdintaan (Lupia & Philpot 2005, 1122). Poliittisesti kiinnostuneiden kansalaisten tiedetään seuraavan ajankohtaisia poliittisia tapahtumia hyvin aktiivisesti sekä kykenevän muodostamaan harkittuja ja ideologisesti johdonmukaisia näkemyksiä ja ajatuksia (van Deth 1990, 275.) Toisaalta jos politiikka tai siitä keskusteleminen ei kiinnosta, on hyvin epätodennäköistä, että yksilö myöskään osallistuisi

aktiivisesti politiikkaan tai kartuttaisi tietämystään yhteiskunnallisista asioista (Kestilä-Kekkonen 2015, 52).

Nuorisobarometri 2018 antaa suomalaisnuorten poliittisesta kiinnostuksesta tavanomaista valoisamman kuvan. Nuorten kiinnostus politiikkaan on paria notkahdusta lukuun ottamatta kasvanut 1990-luvulta lähtien, ja Nuorisobarometrin kyselyyn vastanneista nuorista yli 60 prosenttia kertoi olevansa ainakin jonkin verran kiinnostunut politiikasta (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 19). Nuorten poliittista kiinnostusta on mitattu vuodesta 1996 lähtien, eikä koskaan aiemmin edes jonkin verran politiikasta kiinnostuneiden osuus ole ollut niin suuri ja täysin välinpitämättömien osuus niin pieni. Kaikki tutkimukset eivät kuitenkaan kerro yhtä positiivisista tuloksista nuorten poliittista kiinnostusta koskien. Esimerkiksi vuoden 2015 eduskuntavaalitutkimuksessa politiikasta kiinnostuneiden nuorten osuus jäi jonkin verran kaikista vanhemmista ikäryhmistä (Rapeli & Borg 2016, 369). Vuoden 2016 ICCS-tutkimuksessa puolestaan suomalaisnuorten kiinnostus yhteiskunnallisia asioita kohtaan jäi kansainvälisessä vertailussa vertailun häntäpäähän (Mehtäläinen ym. 2017; Schulz ym. 2018).

Myönteistä suuntausta voivat selittää esimerkiksi ajankohtaiset tapahtumat, kuten vuoden 2018 presidentinvaalit, jotka ovat edelleen ainakin äänestysprosentilla mitattuna kansalaisia eniten kiinnostavat vaalit, sekä viime hallituskaudella nuorten elämää koskettaneet poliittiset kysymykset, kuten koulutusleikkaukset ja ilmastonmuutos. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 23–24). Myös puoluekentällä tapahtuvat muutokset ja populismin jatkuva nousukausi ovat voineet osaltaan lisätä nuorten kiinnostusta politiikkaan: toiset ovat alkaneet kannattaa ja toiset vastustaa populistieja, mikä näkyy myös puolueeseen liittyneiden nuorten määränä niin vihreissä kuin perussuomalaisissa (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 24; Borg 2013, 27).

Nuorten poliittista kiinnostusta kuvaava noususuhdanne on kuitenkin luonteeltaan niin tasainen, että sen takana on muutakin kuin vain ajankohtaiset tapahtumat. Sosiaalisella medialla voidaan arvioida olevan keskeinen rooli kiinnostuksen lisääntymisessä. Eri sosiaalisen median kanavat ovat nousseet tärkeiksi poliittisen keskustelun areenoiksi. Sosiaalinen media on tuonut poliitikot lähemmäs kansalaisia, minkä voi ajatella lisänneen politiikan läpinäkyvyyttä ja yhdenvertaisuutta, kun kaikilla, ei vain harvoilla, on mahdollisuus saada äänensä päättäjien kuuluviin. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 25.) Lisäksi poliitikkojen lähestyminen sosiaalisessa mediassa voi olla muutenkin sen eri kanavia aktiivisesti käyttäville nuorille huomattavasti matalamman kynnyksen takana kuin esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostitse yhteyden ottaminen.

Toisaalta sosiaalinen media on vaikuttanut myös siihen, millä tavalla politiikasta ja poliitikoista puhutaan. Sosiaalisen median luonteeseen kuuluva polarisoitunut ja pinnallinen keskustelukulttuuri on kärjistänyt asenteita, mikä heijastuu myös muuhun poliittiseen keskusteluun. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 25.) Tämä on osaltaan voinut lisätä nuorten kiinnostusta politiikkaan, kun asioista puhutaan yksinkertaisella ja ymmärrettävällä tavalla. Toki voidaan olla montaa mieltä siitä, onko poliittisista ongelmista ja niiden ratkaisuksista puhuttaessa yksinkertaistaminen paras vaihtoehto, mutta ainakin poliittisen kiinnostuksen lisäämisessä siitä voi olla hyötyä.

Myös vuonna 2012 voimaan astuneella kansalaisaloitelaililla ja kansalaisaloitteiden yleistymisellä voidaan arvioida olleen osansa poliittisen kiinnostuksen lisääntymisessä. Kansalaisaloitejärjestelmä tuo suoran demokratian vaikuttamisen keinon kansalaisten ulottuville. Kansalaisaloitteiden yleistymisen on tuonut esiin aivan uudenlaisia poliittisia kysymyksiä ja todennäköisesti aktivoinut myös sellaisia ryhmiä, jotka eivät ehkä aiemmin ole osallistuneet yhteiskunnalliseen keskusteluun tai toimintaan. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 25.) Tämä pätee esimerkiksi nuoriin, jotka ovat selkeästi ottaneet kansalaisaloitteet omikseen muita ikäryhmiä vahvemmin (Christensen ym. 2016, 447). Toisaalta kaikista, vuoteen 2018 mennessä aloitetuista 700:sta aloitteista vain 23 toimitettu eduskunnan käsiteltäväksi, ja vain aloite sukupuolineutraalista avioliittolaista on päätenyt lainsäädäntöön asti. Onkin vaarana, että innostus kansalaisaloitteita kohtaan voi vaihtua turhautumiseen, kun aloitteista ei varsinaisesti seuraa mitään, mikä voi vaikuttaa kielteisesti kansalaisten uskoon poliittista järjestelmää kohtaan, joka puolestaan voi vähentää kiinnostusta politiikkaan ylipäätään. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 25.)

2.2.2. Nuorten poliittinen tietämys ja kansalaispätevyys

Sitä, kuinka hyvin ihminen ymmärtää keskeisiä poliittisia kysymyksiä ja yhteiskunnallista päätöksentekoa kutsutaan poliittiseksi tietämykseksi. Hieman syvällisemmin ilmaistuna kyse on ”pitkäkestoiseen muistiin varastoituneesta politiikkaan liittyvästä faktatietämyksestä” (Delli Carpini & Keeter 1996; teoksessa Elo & Rapeli 2008, 1). Perustietämys politiikasta luo eräänlaisen tiedollisen kehyksen, jonka perusteella henkilö kykenee ymmärtämään, millaisia vaikutuksia politiikalla ja päätöksenteolla on hänen arkeensa sekä pystyy hahmottamaan ja arvioimaan yhteiskunnallisia tapahtumia, instituutioita ja prosesseja. Poliittisella tietämyksellä tiedetään olevan selkeä yhteys poliittisen osallistumisen aktiivisuuteen. Kansalaisen näkökulmasta riittävä poliittinen tietämys helpottaa päätöksentekoa esimerkiksi vaaleissa ja auttaa ymmärtämään, millainen poliittisen osallistumisen muoto on eri tilanteissa tehokkain. Vahva poliittinen tietämys antaa siis myös

paremmat edellytykset osallistumiselle, kun kansalainen tiedostaa eri osallistumismuotojen olemassaolon sekä niiden merkityksen. (Elo & Rapeli 2008, 3–4.) Poliittinen tietämys heijastuu voimakkaasti myös kansalaispätevyyteen eli kykyyn toimia yhteiskunnan jäsenenä ja tulkita sen tapahtumia. (Borg & Kestilä-Kekkonen 2017, 68.)

Suomalaisnuoret kokevat itse ymmärtävänsä poliittisia kysymyksiä varsin hyvin. Tutkimukset ovat osoittaneet tämän myös todeksi. Kansainvälisten vertailujen (ks. esim. ICCS 2016) mukaan suomalaisten nuorten tietämys yhteiskunnasta ja politiikasta on eurooppalaisella mittapuulla erinomainen. Nuoret tietävät, mistä esimerkiksi eduskunnassa tai kunnanvaltuustoissa päätetään, ja he ymmärtävät, miten päätöksiä tehdään. On kuitenkin havaittu, että nuorten poliittinen tietämys on muihin ikäluokkiin verrattuna suhteessa heikointa (Rapeli & Borg 2016, 364). Toisaalta poliittiseen tietämykseen vaikuttaa poliittisen kiinnostuksen taso: kun tiedetään nuorten olevan muihin ikäryhmiin verrattuna keskimäärin vähemmän kiinnostuneita politiikasta, ei ole kovin yllätyksellistä, että myös heidän tietotasonsa on muita ikäryhmiä heikompi. Toisaalta kiinnostuksen tiedetään kasvavan iän myötä, jolloin tietotasonkin voidaan olettaa kasvavan jokseenkin samassa suhteessa.

Käsitystä kansalaisuudesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa voidaan arvioida kansalaispätevyyden käsitteen kautta. Kansalaispätevyys voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen kansalaispätevyyteen. Sisäisellä kansalaispätevyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin kansalaiset kokevat ymmärtävänsä politiikkaa ja kuinka paljon vaikutusvaltaa he arvioivat itsellään olevan suhteessa maan poliittiseen järjestelmään. Ulkoisella kansalaispätevyydellä puolestaan tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin kansalaiset arvioivat voivansa vaikuttaa poliittiseen järjestelmää sekä täyttääkö sen tuotokset heidän tarpeensa. (Rapeli & Borg 2015, 359) Kansalaispätevyyteen liittyvät kysymykset ovatkin erinomainen mittari sille, kuinka kiinnittyneitä edustukselliseen järjestelmään ja puoluepolitiikkaan kansalaiset ovat. Vuoden 2013 Nuorisobarometriin vastanneista jopa kolmannes koki itsensä ”epäpäteväksi kansalaiseksi”. (Myllyniemi 2014, 49–51.) Kiinnostavasti vuoden 2015 eduskuntavaalitutkimuksen aineistossa kävi ilmi, että suhteessa muihin ikäluokkiin nuorten kokema kansalaispätevyys ei suinkaan ollut alhaisinta, vaan pikemmin päinvastoin. Nuorten kokema ulkoinen kansalaispätevyys osoittautui aineiston korkeimmaksi, ja myös sisäinen kansalaispätevyys oli aineiston keskiarvoa korkeampi. (Rapeli & Borg 2014, 364.)

Kokemus omasta kansalaispätevyydestä on keskeisesti yhteydessä nuorten yhteiskunnallisen ja poliittisen osallistumisen aktiivisuuteen. Itsensä kansalaispäteviksi kokevat nuoret ovat aktiivisimpia

lähes kaikissa yhteiskunnallisen osallistumisen eri muodoissa. Kansalaispätevät nuoret myös uskovat muita vahvemmin eri vaikuttamiskeinojen tehokkuuteen. (Myllyniemi 2014, 53–54.)

2.2.3. Nuorten poliittinen osallistuminen

Poliittisella osallistumisella tarkoitetaan kansalaisten toimintaa, jonka tarkoituksena on vaikuttaa johonkin poliittiseen tuotokseen tai lopputulokseen (Brady 1999, 737). Yleisimmin poliittinen osallistuminen käsittää kaiken sen toiminnan, jonka tarkoituksena on vaikuttaa joko valtaapitävien valintaan tai heidän toimintaansa, suoraan tai epäsuorasti (Verba & Norman 1972, 2). Poliittinen osallistuminen voi olla myös keino kansalaisille viestiä omista intresseistään ja preferensseistään poliittisille päättäjille ja näin painostaa päättäjät niiden huomioon ottamiseen ja toteuttamiseen (Verba ym. 1995; teoksessa Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 31.) Poliittinen osallistuminen on paljon muutakin kuin vain vaali- ja puolueosallistumista, vaikka niitä voidaan perustellusti pitää edelleen keskeisinä poliittisen osallistumisen muotoina.

Vuoden 2019 Nuorisobarometrin kyselyyn vastanneista nuorista 15 % kertoi olleensa mukana poliittisessa toiminnassa viimeisen vuoden aikana (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 26). Osuus on varsin vaatimaton. Toki vastauksiin on voinut vaikuttaa kysymyksen muotoilu: nuoret eivät välttämättä hahmota, mikä heidän toiminnastaan on poliittista, jolloin prosenttiosuus saattaa olla pienempi kuin mitä todellisuus on. Itselleen tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin kertoi pyrkineensä vaikuttamaan 45 % vastaajista, mikä on jo huomattavasti parempi prosenttiosuus (em.). Nämä kaksi kysymystä myös korreloivat vahvasti: lähes yli kaksi kolmesta politiikassa mukana olleista kertoi myös pyrkineensä vaikuttamaan yhteiskunnallisesti. Selitystä korrelaatiolle voidaan hakea esimerkiksi siitä, että nuoret yhdistävät poliittisen toiminnan perinteisiin poliittisen osallistumisen muotoihin, kuten vaaleissa ehdolle asettumiseen, jonkin ehdokkaan puolesta kampanjointiin sekä aktiiviseen toimimiseen esimerkiksi nuorisovaltuustoissa tai järjestöissä. Toisaalta se, että omaa toimintaa ei koeta poliittisena voi olla yhteydessä myös siihen, että oma toiminta halutaan tietoisesti pitää erillään politiikasta. Nuoret vierastavat politiikkaa ja pitävät sitä epäilyttävänä, vaikka se tärkeäksi koetaankin. (Myllyniemi 2014, 19–20; Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 27–30). Kuitenkin nuorten luottamus poliittisia instituutioita ja kiinnostus politiikkaa kohtaan ovat vahvistumassa. Nuoret silti kokevat, että yhteiskunnan rakenteet ovat jo valmiit eikä niiden eteen tarvitse nähdä vaivaa, saati ryhtyä niitä muuttamaan. Nuoret eivät koe, että politiikka ja sen instituutiot olisivat kohteita, joiden eteen pitäisi erityisesti ponnistella. (Myllyniemi 2014, 20.)

Nuorten osallistuminen poliittiseen toimintaan on ollut viime vuosina poliittisen kiinnostuksen kasvun myötä aiempaa yleisempää. Kuitenkin niistä vastaajista, jotka ilmoittivat olevansa erittäin kiinnostuneita politiikasta, alle puolet oli ollut itse mukana poliittisessa toiminnassa viimeisen vuoden aikana. Kiinnostus politiikkaa kohtaan ei siis automaattisesti kanavoidu aktiiviseksi osallistumiseksi. Poliittiseen toimintaan osallistumisen kasvun voidaankin arvella johtuvan ensisijaisesti siitä, että nuoret kokevat yhä useamman osallistumisen tavan poliittiseksi toiminnaksi. Kuitenkin kun verrataan eri vaikuttamistapoja hyödyntäneiden nuorten vastauksia siihen, ovatko he kokeneet osallistuneensa poliittiseen toimintaan, on selvää, että nuoret yhdistävät poliittisen toiminnan varsin perinteisiin osallistumisen muotoihin, kuten vaaleissa ehdolle asettumiseen sekä äänestämiseen. Toisaalta myös esimerkiksi mielenosoituksiin osallistuminen sekä järjestöissä toimiminen mielletään poliittiseksi toiminnaksi. Kiinnostavaa eri vaikuttamiskeinojen poliittisuutta arvioitaessa on se, että harva nuori mieltää poliittiseen keskusteluun osallistumista poliittiseksi toiminnaksi, vaikka käydyillä keskusteluilla voi olla suurikin vaikutus osapuolten ajatustapoihin ja sitä kautta myös toimintaan. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 27–29).

Nuorisobarometreissa on myös kysytty vastaajilta, kuinka tehokkaina he pitävät erilaisia vaikuttamisen tapoja. Tehokkaimmiksi vaikuttamisen tavoiksi koettiin vuonna 2018 vaaleissa äänestäminen ja ehdolle asettuminen. Tämä kertoo paitsi nuorten luottamuksesta poliittiseen järjestelmään, myös nuorten politiikkakäsityksen perinteisyydestä. Äänestämisen ja ehdolle asettumisen jälkeen seuraavaksi tehokkaimpina vaikuttamistapoina pidettiin vaikuttamista nuorisovaltuustossa tai järjestössä, vaikka niissäkin vaikuttaa vain pieni osa nuorista. Toisaalta tehokkuutta arvioitaessa on syytä myös pohtia, kuinka paljon nuorten käsitykseen eri vaikuttamistapojen tehokkuudesta vaikuttaa se, missä määrin nuorilla on mahdollisuuksia hyödyntää erilaisia vaikuttamisen keinoja. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 31–32.)

Nuorten käyttämät vaikutuskeinot ovat melko lailla linjassa niiden arvioidun tehokkuuden kanssa. Enemmistö vuoden 2018 Nuorisobarometrin vastaajista piti vaaleissa äänestämistä ja ostopäätöksillä vaikuttamista tehokkaina vaikutustapoina ja toimi sen mukaisesti. Neljä viidestä nuoresta äänestää tai vaikuttaa ostopäätöksillä ainakin joskus. Äänestämättä jättämistä ja väkivaltaa puolestaan ei pidetä tehokkaina vaikutuskeinoina, eikä niitä käytetä vaikuttamisen kanavina. Ristiriitoja vaikutuskeinojen tehokkuuden ja niiden hyödyntämisen välillä kuitenkin löytyy. Erityisen kiinnostavaa on tarkastella, mihin vaikutuskeinoihin liittyy jokin tai joitakin osallistumisen esteitä. Osallistumisen esteitä ilmenee yleensä sellaisten vaikutuskeinojen kohdalla, jotka koetaan tehokkaiksi, mutta joita ei aktiivisesti hyödynnetä. Esimerkiksi vaaleissa ehdolle asettuminen koetaan

tehokkaaksi vaikutuskeinoksi, mutta silti vain hyvin pieni osa nuorista asettuu vaaleissa ehdolle. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 30–33.)

Kiinnostavaa on tarkastella myös niitä vaikutuskeinoja, joiden vaikuttavuuteen nuoret eivät usko, mutta joita he kuitenkin itse enemmän tai vähemmän aktiivisesti hyödyntävät. Tällaisia ovat esimerkiksi politiikasta internetissä keskusteleminen sekä järjestötoimintaan tai mielenosoituksiin osallistuminen. Kuitenkin äärimmäinen esimerkki tässä suhteessa on äänestämisen, sillä niistäkin nuorista, joiden mielestä äänestämällä ei voi vaikuttaa ollenkaan, sanoi joskus äänestäneensä tai aikovansa tulevaisuudessa äänestää. Tätä selittänee ensisijaisesti äänestämisen kokeminen kansalaisvelvollisuutena. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 34.)

Vaaleissa äänestämisen on keskeinen poliittisen osallistumisen muoto. Nuoret ovat muihin ikäryhmiin verrattuna varsin maltillisia äänestäjiä. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa 18–19-vuotiaiden äänestysprosentti oli 56,3 %, 20–24-vuotiaiden 54,8 % ja 25–34-vuotiaiden 62,8 % (SVT 2019d). Juuri äänestysiän saavuttaneet nuoret siis äänestivät hieman ahkerammin kuin 20–24-vuotiaat nuoret. 25–34-vuotiaiden äänestysprosentti taas oli molempia nuorempia ikäryhmiä reilusti korkeampi. Kaikkien äänestäneiden äänestysprosentti sen sijaan oli 71,4 %, mistä kaikki nuorien ikäryhmät jäivät reippaasti: 25–34-vuotiaat noin kahdeksan prosenttiyksikköä ja 20–24-vuotiaat jopa noin 16 %-yksikköä. (em.)

Taulukkoon 1 on kerätty tietoja nuorten äänestysaktiivisuudesta ikäryhmittäin eduskuntavaaleissa vuosina 1987, 1999, 2015 ja 2019. Taulukosta havaitaan vuosien 1987 ja 1999 kohdalla sama trendi kuin vuonna 2019: juuri äänestysiän saavuttaneet nuoret äänestävät innokkaammin kuin jo hieman vanhemmat nuoret, jonka jälkeen tulevan ikäryhmän äänestysprosentti on taas jo hieman korkeampi. Vuoden 2015 tiedoista vastaavaa päätelmää ei voida tehdä, sillä 18–24-vuotiaat on siellä niputettu yhteen. Kaikkein nuorimpien äänioikeutettujen äänestysintoa selittänee äänestämisen uutuudenviehätys: heillä vaalit ovat olleet todennäköisesti ensimmäiset, joissa heillä on ollut ylipäättään mahdollisuus äänestää. Ikäryhmä 20–24-vuotiaat puolestaan koostuu sellaisista nuorista, joilla todennäköisesti on jo ollut mahdollisuus äänestää joissakin vaaleissa. Heidän hieman matalampaa vaaliosallistumistaan voidaan selittää esimerkiksi sillä, etteivät he ole olleet tyytyväisiä aikaisemman äänestyspäätöksensä vaikutuksiin tai sillä, etteivät he äänestäneet viimeksikään. 25–34-vuotiaissa puolestaan näkyy jo niin sanottu aikuisroolin omaksuminen ja sitä mukaileva yhteiskunnallisen kiinnostuksen kasvu: osallistuminen kasvaa, mitä lähemmäs keski-ikää mennään. (Highton & Wolfinger 2011, 203).

Taulukkoon on kerätty samoista vaaleista myös kaikkien äänestäneiden äänestysprosentit. Vaaleista toiseen nuorten äänestysprosentit ovat jääneet noin 15 %-yksikköä vaalien keskimääräisestä äänestysaktiivisuudesta, hieman ikäryhmästä riippuen. On kuitenkin huomionarvoista, että vuodesta 2015 vuoteen 2019 kaikkien nuorten ikäryhmien äänestysprosentit kasvoivat enemmän kuin keskimääräinen äänestysaktiivisuus.

Taulukko 1. Nuorten ikäryhmien äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa 1987, 1999, 2015 ja 2019. (%)

Ikä	1987	1999	Ikä	2015	Ikä	2019
18	64	56			18–19	56,3
19–24	59	50	18–24	47	20–24	54,8
25–29	68	56	25–34	58	25–34	62,9
Kaikki	77	68		69		71,4

Selite: Vuosien 1987 ja 1999 tiedot eivät sisällä Ahvenanmaan tietoja. Vuoden 2019 tiedot koskevat kaikkia äänestäneitä alueilla, joka kattaa sekä ennakkoon että vaalipäivänä äänestäneet (s.o. kaikki äänestäneet) niillä äänestysalueilla, joilla oli käytössä sähköinen äänioikeusrekisteri.

Lähteet: Vuosien 1987 ja 1999 osalta Martikainen & Wass (2002, 86), vuoden 2015 osalta Wass & Borg (2016, 184) ja vuoden 2019 osalta SVT (2019d).

Kun tarkastellaan nuoria, jotka vaaliuurnille löytävät, havaitaan, että he ovat keskimäärin ikätovereitaan paremmin koulutettuja ja lisäksi menestyneet opinnoissaan keskimääräistä paremmin. Nukkuvia nuoria äänestäjiä sen sijaan kuvaavat lapsuudenkodin matala tulotaso, ammatillinen koulutus sekä työttömyys. Samoin etninen vähemmistötausta ennustaa matalaa äänestysaktiivisuutta. (Myllyniemi 2014, 38.) Lisäksi on havaittu, että mikäli omien vanhempien osallistuminen vaaleihin on lapsuudenkodissa ollut vähäistä, on hyvin todennäköistä, ettei tällaisessa perheessä kasvanut lapsikaan aikuistuttuaan äänestä. Myös vanhempien koulutustaso selittää aikuistuneidenkin lasten äänestyskäyttäytymistä. (Wass & Borg 2016, 186–189.)

Miten nuoret itse kuvailevat syitä jättää äänestämättä? Vuoden 2013 Nuorisobarometriin vastanneista äänestämättä jättäneistä nuorista yli puolet kertoi, että äänestämättä jättäminen oli vastaajan oma, tietoinen päätös, eli heillä ei ollut mitään ulkopuolista estettä äänestämiseksi. Suurin osa vastaajista perusteli valintaansa sillä, että heillä oli vaikeuksia löytää itselleen sopivaa ehdokasta tai puoluetta.

Protestina tai periaatteellisena päätöksenä äänestämättä jättämistä piti vain hyvin harva. (Myllyniemi 2014, 39.)

Vuoden 2018 Nuorisobarometriin on myös laskettu, miten eri vaikuttamismuodot kasautuvat. Tulosten perusteella on selvää, että osallisuus kasautuu voimakkaasti yksille ja samoille nuorille. Niistä nuorista, joilla vaikuttamistapoja oli vain yksi, liittyi se lähes kaikilla joko äänestämiseen tai kulusvalintoihin. Sen sijaan vaaleissa ehdolle asettuminen vaikuttaa olevan yhteydessä monipuoliseen vaikuttamisaktiivisuuteen, samoin kuin osallistuminen järjestötoimintaan tai mielenosoituksiin. Tulokset voidaan tulkita osallistumisen kahtiajaoksi, jossa osa nuorista vaikuttaa vähemmän sitoutumista vaativan ”kevytosallistumisen” kautta, kun taas pienempi osa nuorista on varsinaisia aktiiveja, jotka pyrkivät aktiivisesti vaikuttamaan yhteiskuntaan. Osallisuuden kasautumisella on kääntöpuolensa: kun osallisuus kasautuu toisille, tarkoittaa se väistämättä passiivisuuden kasautumista toisille. (Pekkarinen & Myllyniemi 2019, 38–39.)

2.2.4. Nuorten puoluesamaistuminen ja nuoret puolueissa

Eduskuntapuolueiden¹ jäsenmäärä oli laskenut Suomessa vuoteen 2013 mennessä noin 270 000:een jäseneen, siis noin kolmannekseen 1980-luvun alusta (Borg 2013, 27). Osuutena kaikista äänioikeutetuista tämä tarkoittaa vain noin kuutta prosenttia. Sen lisäksi että jäsenmäärä on reippaassa laskussa, vielä puolueisiin kuuluvien jäsenten aktiivisuus on hyvin vaihtelevaa. Lisäksi osa puolueisiin kiinnittyneistä kansalaisista voi kannattaa jotakin puoluetta hyvinkin voimakkaasti, mutta ei syystä tai toisesta ole puolueen jäsen, ja osa vakituisistakin kannattajista taas saattaa välillä äänestää jotain muuta puoluetta tai jättää äänestämättä kokonaan (Borg 2008).

Puoluesamaistumisella tarkoitetaan sitä, kuinka vahvasti kansalainen kokee yhteenkuuluvuutta puolueen aatemaailman kanssa. Puoluesamaistumista on eri asteista, eikä se ole aina riippuvaista siitä, kuuluuko puolueeseen vai ei. Puoluesamaistuminen voi olla hyvinkin voimakasta, vaikkei puolueeseen kuuluisikaan. Nykyään yhä harvempi samaistuu johonkin puolueeseen niin paljon, että lähtisi aktiivisesti mukaan sen toimintaan. Toisaalta puoluesamaistumisen voimakkuus voi vaihdella suurestikin, esimerkiksi ihmisen elämänkaaren mukaan ja jopa vaalista toiseen. On myös huomattava, että puoluesamaistuminen on yksi poliittisen sosialisatioprosessin tuloksista, jolloin siihen

---

¹ SDP, KESK, KOK, VAS, VIHR, KD, RKP, PS.

vaikuttavat arvojen siirtyminen sukupolvelta toiselle sekä yksilön sosioekonominen asema. (Kestilä-Kekkonen 2015, 54.)

Vaikka puoluejäsenyydessä on viime vuosikymmenten aikana tapahtunut melkoinen hyppäys alaspäin, on puoluesamaistuminen sen sijaan pysynyt varsin tasaisena. Suomalaisista keskimäärin noin puolet katsoo olevansa lähellä jotakin poliittista puoluetta, mutta eri yhteiskuntaryhmien välillä voi olla isojakin eroja. Esimerkiksi alle 25-vuotiaista vain reilu kolmannes katsoi olevansa lähellä jotakin poliittista puoluetta, kun taas 65-vuotiaista tai vanhemmista näin katsoi kolme viidestä. (Kestilä-Kekkonen 2015, 54.)

Nuorten muita ikäryhmiä heikompi puoluesamaistuminen heijastuu myös nuorten määrään puolueiden jäsenistössä. Taulukossa 2 on eritelty eduskuntapuolueiden jäsenistöjen ikärakennetta vuosina 1995, 2003 ja 2013. Vuonna 2013 alle 30-vuotiaiden puoluejäsenten osuus eduskuntapuolueiden jäsenistössä oli yhdeksän prosenttia.

Taulukko 2. Eduskuntapuolueiden jäsenistöjen ikärakenne vuosina 1995, 2003 ja 2013. (%)

Ikä	1995 ^a	2003 ^b	2013 ^c
–29	8	7	9
30–39	12	10	10
40–49	21	16	13
50–59	27	28	17
60–	32	41	51
Yhteensä	100	100	100

^a Tieto perustuu seuraavien puolueiden rekisteriaineistoihin: SDP, KESK, KOK, VAS, RKP, VIHR ja SKL.

^b Arvio perustuu viiden puoluettoimiston toimittamiin rekisteritietoihin, joiden perusteella arvioitiin kaikkia eduskuntapuolueita koskeva kokonaisjakauma. Tulos on suuntaa antava.

^c Tieto perustuu kaikkien eduskuntapuolueiden (SDP, KESK, KOK, VAS, VIHR, KD, RKP, PS) toimittamiin rekisteritietoihin, joiden perusteella arvioitiin kaikkia eduskuntapuolueita koskeva kokonaisjakauma.

Lähteet: Vuoden 1995 osalta Borg (1996), vuoden 2003 osalta Borg (2008, 90) ja vuoden 2013 osalta Borg (2013, 30).

Osuus on pysynyt 1990-luvun puolivälistä melko lailla ennallaan: yhden tai kahden prosenttiyksikön muutokset ovat vielä varsin pieniä. 30–39-vuotiaissakaan muutosta ei ole juuri tapahtunut. Sen sijaan on kiinnostavaa, miten 40–49-vuotiaiden ja erityisesti 50–59-vuotiaiden puoluejäsenten osuus on tipahtanut vajaan 20 vuoden aikana rajusti. 50–59-vuotiaiden osuus puoluejäsenistöissä on yli puolittunut vuosien 1995 ja 2013 välillä. 60-vuotiaiden ja vanhempien osuus puolestaan on kasvanut

samassa ajassa roimasti. Vuonna 2013 ikäluokan osuus kaikista eduskuntapuolueiden jäsenistä oli hieman yli puolet. Puolueiden jäsenmäärän lasku ja puoluejäsenten ikääntyminen selittyy pitkälti sillä, että puolueet eivät ole onnistuneet houkuttelemaan uusia jäseniä. Eduskuntapuolueista vain vihreät ja perussuomalaiset ovat onnistuneet viime vuosina nostamaan jäsenmääriään, mutta puolueiden kokonaisjäsenmäärän kannalta sillä ei ole ollut juurikaan merkitystä. (Borg 2013, 27, 30.)

Tuoreinta tietoa puolueiden jäsenistön ikärakenteesta löytyy Koirasen ym. (2017) artikkelista. Taulukossa 3 on jäsenelty eri ikäryhmiin kuuluvien puoluejäsenten osuudet kuudessa suurimmassa puolueessa. Alle 30-vuotiaiden jäsenten osuus oli vuonna 2017 vihreillä 16,0 %, vasemmistolla ja kokoomuksella 7,0 %, keskustalla 5,4 %, perussuomalaisilla 3,8 % ja SDP:llä 2,1 %. Käytännössä vihreitä lukuun ottamatta alle 30-vuotiaiden puoluejäsenten osuus on puolueesta riippumatta varsin vaatimaton, SDP:ssä nuorten puoluejäsenten osuus on suorastaan minimaalinen.

Taulukko 3. Kuuden suurimman puolueen jäsenistöjen ikärakenne vuonna 2017. (%)

Ikä	KESK	PS	KOK	SDP	VIHR	VAS
–29	5,4	3,8	7,0	2,1	16,0	7,0
30–39	8,2	14,2	13,2	4,8	30,7	17,5
40–49	10,3	20,9	14,8	7,3	24,2	10,9
50–59	17,4	24,2	17,6	13,8	16,9	13,1
60–69	23,2	24,6	23,6	54,1	8,2	26,0
70–	35,5	12,2	24,0	17,8	4,0	25,5
Yhteensä (N)	100 (3 967)	100 (1 932)	100 (951)	100 (1 540)	100 (1 653)	100 (2 384)

Selite: Turun yliopiston taloussosiologian yksikön ja kuuden suurimman puolueen yhteistyönä toteuttamassa kyselytutkimuksessa haastateltiin noin 50 000 puoluejäsentä. Lopullinen aineisto koostui noin 12 500 puoluejäsenen vastauksista.

Lähde: Koiranen ym. (2017, 13).

Jäsenistössä korostuva ikäluokka vaihteli puolueesta riippuen. Keskustan jäsenistössä korostuivat yli 70-vuotiaat, perussuomalaisissa 50–59-vuotiaat ja 60–69-vuotiaat, kokoomuksessa 60–69-vuotiaat ja yli 70-vuotiaat, SDP:ssä huomattavalla enemmistöllä 60–69-vuotiaat, vihreissä 30–39-vuotiaat ja vasemmistossa niin ikään 60–69-vuotiaat sekä yli 70-vuotiaat. Puoluejäsenten keski-ikä oli kaikissa muissa puolueissa paitsi vihreissä yli 50 vuotta. Keski-ikänsä iäkkäin jäsenkunta oli sosialidemokraateilla (61,5 vuotta) ja keskustalla (59,9 vuotta). Vihreiden puoluejäsenten keski-ikä

oli 42,9 vuotta, mikä on merkittävästi alhaisempi kuin muissa tutkimukseen osallistuneissa puolueissa. (Koiranen ym. 2017, 12–13.)

Kokonaisuutena nuoret eivät ole erityisen kiinnostuneita puolueista ja puoluepolitiikasta, mikä osaltaan selittää sitä, miksi nuoria ehdokkaita ja edustajia on niin vähän. Ehdokasrekrytoinnista vastaavat puolueet näyttäytyvät vain hyvin harvoille nuorille niin kiinnostavina, että he asettuisivat kansallisissa vaaleissa ehdolle.

2.3. Nuoret parlamenttiehdokkaina ja edustajina meillä ja muualla

2.3.1. Nuoret eduskuntavaalien ehdokkaina ja kansanedustajina Suomessa

Kun tarkastellaan eri väestöryhmien edustavuutta niin vaalien ehdokkaissa kuin valituksi tulleissa, on tarkastelun lähtökohtana edustuksellisen demokratian niin kutsuttu *peilikuvamalli* (ks. esim. Kuitunen 2000). Sen mukaan edustuksellisen poliittisen elimen tulisi vastata sitä valitsijajoukkoa, jota se edustaa. Edustavuutta tarkastellaan usein erityisesti sosiodemografisten ominaisuuksien, kuten sukupuolen, iän, koulutustason ja ammattiaseman, valossa. Teoriassa siis esimerkiksi eduskunnan tulisi muodostaa demografialtaan täydellinen pienoiskuva Suomen vaalikelpoisista kansalaisista. Käytännössä näin kuitenkin harvemmin tapahtuu. Seuraavaksi tarkastellaankin erityisesti eduskuntavaaliehdokkaiden ja kansanedustajien ikäjakaumia sekä sitä, miten ne eroavat koko väestön ikäjakaumista.

Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa 18–29-vuotiaiden osuus kaikista ehdokkaista oli 10,5 %, kun saman ikäisten osuus koko väestöstä oli 17,4 %. Osuuksien erotus on noin seitsemän prosenttiyksikköä. Kaikkien ehdokkaiden keski-ikä vuonna 2019 oli 46,5 vuotta: miesehdokkaiden 47,9 vuotta ja naisehdokkaiden 45,5 vuotta. Äänioikeutettujen keski-ikä puolestaan oli 51,05 vuotta: miesten 49,8 vuotta ja naisten 52,3 vuotta. Naisehdokkaat olivat siis keskimäärin lähes seitsemän vuotta nuorempia kuin naisäänioikeutetut ja miesehdokkaat noin kaksi vuotta nuorempia kuin miesäänioikeutetut. Puolueiden osalta vanhimmat ehdokkaat olivat sinisten listoilla, kun taas nuorimpia olivat vihreiden ehdokkaat. Suhteessa eniten alle 30-vuotiaita ehdokkaita oli RKP:llä. Vain vihreillä, RKP:llä ja kokoomuksella oli suhteessa enemmän alle 30-vuotiaita ehdokkaita kuin yli 60-vuotiaita ehdokkaita. (SVT 2019a.)

Taulukossa 4 on eritelty eri ikäryhmiin kuuluvien eduskuntavaaliehdokkaiden määrää ja osuutta kaikista ehdokkaista vuosien 2011, 2015 ja 2019 eduskuntavaaleissa. Vuoden 2011 eduskuntavaaleista vuoden 2015 eduskuntavaaleihin kaikkein nuorimpien ehdokkaiden, 18–24-vuotiaiden, osuus kaikista ehdokkaista pieneni lähes puoleen. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ikäryhmän osuus ehdokkaista nousi hieman, mutta toisaalta toiseksi nuorimman ikäryhmän eli 25–29-vuotiaiden osuus putosi vuosien 2015 ja 2019 välillä lähes kolmanneksen. Kaikkiaan alle 30-vuotiaita ehdokkaita oli vuoden 2019 eduskuntavaaleissa vähemmän kuin kaksissa edellisissä vaaleissa. Sen sijaan yli 65–vuotiaiden ehdokkaiden osuus on kasvanut vuodesta 2011 vuoteen 2019 noin kolmanneksella. Kuitenkin jokaisissa kolmessa vaalissa keski-ikäisten ikäryhmiin kuuluvien ehdokkaiden osuus kaikista ehdokkaista oli suurin.

Taulukko 4. Eduskuntavaaliehdokkaiden ikärakenne vuosina 2011, 2015 ja 2019. (%)

Ikä	2011	2015	2019
18–24	6,8	3,9	4,3
25–29	8,6	8,8	6,2
30–34	9,1	11,6	9,0
35–39	10,0	12,7	12,6
40–44	11,5	10,5	12,8
45–49	13,8	11,6	12,1
50–54	11,7	12,7	12,5
55–59	11,0	10,0	11,4
60–64	9,6	8,4	8,6
65–	7,7	9,7	10,5
Yhteensä	100	100	100
(N)	2 315	2 146	2 468

Lähteet: SVT (2019e), SVT (2015a), SVT (2011a).

Vuoden 2011 eduskuntavaalien ehdokkaissa koroistuivat erityisesti 45–49-vuotiaat ehdokkaat, vuonna 2015 taas 35–39-vuotiaita ja 50–54-vuotiaita oli suhteessa eniten. Vuonna 2019 kaikkia 35–54-vuotiaiden ryhmien ehdokkaita oli varsin tasaisesti.

Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa valituksi tuli kahdeksan vaalipäivänä 18–29-vuotiasta ehdokasta. Valituksi tulleiden nuorten edustajien osuus kaikista edustajista on 3,5 %. Erotusta nuorten edustajien osuudessa samanikäisen väestön osuuteen koko väestöstä on lähes 15 prosenttiyksikköä. Kaikkien samoissa vaaleissa valituksi tulleiden edustajien keski-ikä oli 46,6 vuotta: miesten 48,8 vuotta ja

naisten 44,1 vuotta. Kokonaisuutena valituksi tulleiden edustajien keski-ikä oli pienempiä kuin äänioikeutettujen. Eniten valittuja edustajia oli 40–44-vuotiaissa sekä 35–39-vuotiaissa. Nuorista valituksi tulleista kolme on vihreiden edustajia ja kaksi kokoomuksen edustajia. SDP:stä, perussuomalaisista ja keskustasta kustakin tuli valituksi yksi alle 30-vuotias edustaja. (SVT 2019b, SVT 2019c).

Taulukossa 5 on eritelty eri ikäryhmiin kuuluvien valittujen kansanedustajien määriä vuosina 2011, 2015 ja 2019. Kuten taulukosta näkyy, vuoden 2019 eduskuntavaaleissa valituksi tulleita alle 30-vuotiaiden kansanedustajia oli vähemmän kuin kaksissa edellisissä vaaleissa. Erityisesti 25–29-vuotiaita kansanedustajia valittiin edellisvuosia vähemmän. Voidaan vähintäänkin kohtalaisella todennäköisyydellä olettaa, että nuorten kansanedustajien määrän putoaminen liittyy nuorten ehdokkaiden osuuden pienentymiseen.

Taulukko 5. Valittujen kansanedustajien ikärakenne vuosina 2011, 2015 ja 2019. (n)

Ikä	2011	2015	2019
18–24	-	1	1
25–29	10	13	7
30–34	14	20	23
35–39	25	26	30
40–44	28	21	34
45–59	38	28	24
50–54	25	36	25
55–59	32	26	28
60–64	18	14	18
65–	10	15	10
Yhteensä (N)	200	200	200

Lähteet: SVT (2019c), SVT (2015b), SVT (2011b).

Toisaalta myös yli 65-vuotiaita valittiin eduskuntaan vuonna 2019 vähemmän kuin neljä vuotta aikaisemmin, vaikka ehdokkaissa heidän osuutensa oli kasvanut koko 2010-luvun. Kuten ehdokkaissa, myös valituissa edustajissa keski-ikäisten ikäryhmät korostuvat. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa valituksi tulleissa korostuivat 45–59-vuotiaat sekä 55–59-vuotiaat, vuonna 2015 puolestaan 50–54-vuotiaat. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa edustetuimmat ikäluokat olivat hieman nuorempia, 40–44-vuotiaita ja 35–39-vuotiaita.

2.3.2. Nuoret parlamenteissa muualla maailmassa

Yli puolet maailman väestöstä on alle 30-vuotiaita. Kuitenkin kansallisten parlamenttien jäsenistöistä² alle 30-vuotiaiden osuus oli vuonna 2018 vain hieman yli kaksi prosenttia. Lisäksi noin kolmannes maailman yksikamarisista parlamenteista (esimerkiksi Suomen eduskunta) sekä kaksikamaristen parlamenttien (esimerkiksi Yhdysvaltain kongressi) alahuoneista on koostumukseltaan sellaisia, ettei niissä ole yhtäkään alle 30-vuotiaista edustajaa. Kaksikamaristen parlamenttien ylähuoneista puolestaan jopa kolmessa neljästä ei ole yhtäkään alle 30-vuotiasta edustajaa. (Inter-Parliamentary Union 2018, 3.)

Taulukko 6. Alle 30-vuotiaiden osuus yksikamaristen parlamenttien tai kaksikamaristen parlamenttien alahuoneiden jäsenistä vuonna 2018. (%)

Sijoitus	Maa	Alle 30-vuotiaiden parlamentin jäsenten osuus (%)
1	Norja	13,61
2	Ruotsi	12,32
3	San Marino	11,67
4	Gambia	10,34
5	Suomi	10,0
6	Montenegro	9,88
7	Venezuela	9,82
8	Itävalta	8,74
9	Meksiko	7,62
10	Andorra	7,14

Lähde: IPU (2018, 34).

Taulukossa 6 on listattu 10 maata 150:stä, joissa oli vuonna 2018 suhteessa eniten alle 30-vuotiaita parlamentin tai parlamentin alahuoneen jäseniä vuonna 2018. Pohjoismaista Norja, Ruotsi ja Suomi ovat alle 30-vuotiaiden parlamentaarikoiden osuudellaan listan kärkipäässä. Toki Suomen kohdalla on muistettava, että vuoden 2019 eduskuntavaaleissa alle 30-vuotiaiden kansanedustajien osuus romahti vain 3,5 prosenttiin. Vuonna 2018 alle 30-vuotiaita parlamenttien jäseniä oli Norjassa 13,61 %, Ruotsissa 12,32 % ja Suomessa 10,0 % kaikista parlamentin jäsenistä. Näissä maissa ja Tanskassa myös parlamenttien jäsenten sukupuolijakauma oli kansainvälistä keskiarvoa tasaisempi (IPU 2018, 9). Noin 10 % osuuden tuntumassa olivat vuonna 2018 myös San Marino, Gambia, Montenegro sekä Venezuela (IPU 2018, 34–36.) San Marinon ja Andorran kaltaisissa pienissä valtioissa parlamentitkin

² IPU on tilastoinut eri ikäryhmien ja sukupuolten edustusta maiden kansallisissa parlamenteissa vuodesta 2014 lähtien. Vuoden 2018 aineisto koostuu 202 parlamentin tai sen kamarien tiedoista 150 eri maassa.

ovat kokoonpanoltaan pieniä, jolloin muutamakin nuori parlamentin jäsen saattaa näkyä isonakin prosenttiosuutena kaikista parlamentaarikoista (IPU 2018, 9).

Ainoa maa, jonka yläkamarissa alle 30-vuotiaiden jäsenten osuus lähenteli kymmentä prosenttia, oli Bhutan. Maan parlamentin yläkamarin jäsenistä 9,1 % oli alle 30-vuotiaita. Toiseksi eniten alle 30-vuotiaita oli Slovenian parlamentin yläkamarissa (6,67 % kaikista yläkamarin jäsenistä), muiden maiden parlamenttien yläkamareiden jäsenistöissä alle 30-vuotiaiden osuus oli korkeintaan muutama prosentin. (IPU 2018, 34–36.)

Kun tarkastellaan alle 30-vuotiaiden parlamenttien jäsenten jakaumien keskiarvoja alueellisesti, ovat Eurooppa ja Amerikat kansainvälisen keskiarvon (2,2 %) yläpuolella ja Afrikka, Aasia sekä Oseania keskiarvon alapuolella. Lisäksi vain Euroopan ja Amerikkojen keskiarvot kohentuivat vuodesta 2016 vuoteen 2018. (IPU 2018, 11–12.) Kun tarkastellaan yksittäisiä maita koskevia listauksia, vain viisi Afrikan valtiota, Gambia, Etiopia, Seychellit, Kap Verde ja Päiväntasaajan Guinea, sijoittuvat nuorten parlamentaarikkojen osuuden 20 kärkimaan joukkoon (IPU 2018, 9). Afrikassa on kuitenkin maailman nuorin väestö: 15–24-vuotiaita on alueella 200 miljoonaa (Ighobor 2013). Onkin ilmeistä, että nuorten pääsy kansallisiin parlamentteihin ja osaksi päätöksentekojärjestelmää on kaikkein haastavinta juuri Afrikassa.

Kuten vanhemmissakin ikäryhmissä, myös nuorten parlamentaarikoiden kohdalla sukupuolella on väliä: enemmistö nuorista parlamenttien jäsenistä on miehiä. Nuorten miesparlamentaarikkojen osuus on myös noussut nuoria naisparlamentaarikkoja nopeammin vuosien 2016 ja 2018 välillä. Kuitenkin mitä nuorempia parlamentaarikkoja tarkastellaan, sitä tasaisempi on sukupuolten välinen jakauma. Kaikkein nuorimmista parlamenttien jäsenistä noin 60 % on miehiä ja 40 % naisia. (IPU 2018, 12.) Tätä voidaan pitää rohkaisevana merkinä kansallisten parlamenttien sukupuolijakauman tasaantumisesta ainakin jollakin aikavälillä. (IPU 2018, 3).

Vaikka alle 30-vuotiaiden parlamenttien jäsenten osuus on toistaiseksi vaatimaton, on kuitenkin havaittavissa joitakin merkkejä, joiden perusteella tilanteen voi toivoa kohentuvan. Kun tarkastellaan alle 30-vuotiaiden, alle 40-vuotiaiden ja alle 45-vuotiaiden parlamenttien jäsenten osuuksia kansallisissa parlamenteissa, on kaikkien nuorten ikäryhmien osuus kasvanut vuodesta 2016 vuoteen 2018. Useat kansainväliset järjestöt edistäneet kehitystä ottamalla nuorten edustavuuden lisäämisen kansallisissa päätöksentekuelimissä agendalleen. Nuorten edustuksesta kansallisissa parlamenteissa myös tuotetaan enemmän tietoa kuin koskaan. Lisäksi joissakin maissa on jopa otettu käyttöön

erilliset kiintiöt, joilla pyritään takaamaan nuorten edustus kansallisissa parlamenteissa. Kiintiöitä käyttävät toistaiseksi varsin harvat maat, mutta käyttö on kuitenkin yleistymässä. (IPU 2018, 3).

2.3.3. Nuorten parlamentaarisen aliedustuksen syyt

Nuorten aliedustuksen syyt ovat moninaiset. Nuoret esimerkiksi äänestävät muita ikäluokkia vaisummin, minkä takia nuorten ehdokkaiden rekrytoiminen ehdokkaaksi ei välttämättä näyttäyty puolueille kovinkaan kannattavana (Borg 2012, 24). Puolueet ottavatkin nuoria ehdokkaita listoilleen valitettavan usein vain täyte-ehdokkaiksi. Täyte-ehdokkailla ei juuri ole mahdollisuuksia tulla valituksi, vaan heidän tehtävänsä on yksinkertaisesti kerätä puolueelle ääniä. (Borg 2012, 24.) Nuoret täyte-ehdokkaat voivat vaikuttaa houkuttelevilta etenkin sellaisille puolueille, jotka eivät lähtökohtaisesti edusta nuorille tärkeitä kysymyksiä ja joiden kannattajakunta koostuu pääasiassa iäkkäämmistä äänestäjistä, mutta jotka kuitenkin tarvitsevat nuortenkin äänestäjien ääniä, jotta edes osa puolueen ehdokkaista tulisi valituksi.

Myös käytännön resurssien kuten esimerkiksi taloudellisen pääoman puute vaikuttaa nuorten mahdollisuuksiin päästä ehdokkaaksi ja erityisesti tulla valituksi. Eduskuntavaalit ovat kalliit vaalit. Valituksi tulleiden kansanedustajien keskimääräinen vaalibudjetti vuoden 2015 eduskuntavaaleissa oli 38 000 euroa (Venho 2015, 75.) Vain harvalla nuorella ehdokkaalla on ylipäättään olemassa moisia summia, saati että he voisivat käyttää sen kampanjointiin. Puolueetkaan eivät juuri tuhlaa yhteisiä, rajallisia kampanjavarvoja nuorten ehdokkaiden kampanjoiden tukemiseen. (Borg 2012, 24.) Sellaisissa vaalipiireissä, joissa ehdokaslistalle on tunkua, ehdokkuus saattaa jopa edellyttää taloudellista pääomaa, jolloin vähävaraisen nuoren voi olla vaikeaa perustella, miksi juuri hänet tulisi valita ehdokkaaksi.

Yksi syy nuorten aliedustukseen on eduskuntatyön *ammattimaistuminen*. Kansanedustajilta vaaditaan yhä enemmän asiantuntemusta alalta kuin alalta: edustajan tehtävä ei ole ainoastaan luottamustoimi, vaan varsinainen ammatti. Ammattimaistumiskehitys on entisestään vääristänyt sekä ehdokkaiden että eduskuntaan valittujen sosiaalidemografista jakaumaa ja siten kasvattanut sosiodemografista kuilua väestön ja kansanedustajien välillä (Noponen 1968, 43). Myös eduskuntavaalien *medioituminen* on lisännyt nuorten aliedustusta. Medioitumisella tarkoitetaan sitä, että tunnetuimmat ja kampanjaresursseiltaan vahvimmat ehdokkaat saavat eniten huomiota. Nämä ehdokkaat saavat usein myös paljon nuorten ääniä, sillä yleisesti ottaen nuoret eivät kovinkaan hyvin tunne vaaleissa ehdolla olevia puolueita, saati ehdokkaita. (Borg 2012, 24.) Nuorelta, tuntemattomalta ehdokkaalta

vaaditaankin erityistä aktiivisuutta ja kampanjaosaamista, jotta näkyvyyden hankkiminen oman kohderyhmän parissa onnistuu.

Rekrytointitutkimuksen perusteella tiedetään, että myös yhteiskunnallisella asemalla ja poliittisella kokemuksella on merkittävä rooli rekrytoitumisessa. Erityisesti istuvilla edustajilla on etulyöntiasema sekä ehdokkaaksi hakeutumisessa että valituksi tulemisella. (Kuitunen 2000, 44.) Nuorilla on jo ikänsä puolesta todennäköisemmin vähemmän yhtään minkäänlaista kokemusta vanhempiin ikäluokkiin verrattuna. Siksi tausta esimerkiksi poliittisissa nuoriso- ja opiskelijajärjestöissä voivat olla ehdokkaalle tai ehdokkaaksi haluavalle arvokas voimavara (Perälä 2018).

3. TEORIA: POLIITTINEN REKRYTOITUMINEN

Poliittisella rekrytoimisella tarkoitetaan sitä prosessia, jossa yksittäisestä vaalikelpoisesta kansalaisesta tulee ensin ehdokas vaaleissa ja, jos hyvin käy, lopulta valittu edustaja. Tässä tutkielmassa keskitytään ensisijaisesti kansallisten päättäjien, siis kansanedustajien, ja vielä tarkemmin nuorten kansanedustajien, valintaprosessiin. Prosessin voidaan katsoa alkavan siitä, kun kansalainen päättää haluta asettua ehdolle eduskuntavaaleissa, ja päättyvän kansanedustajien valintaan.

Kansalaisen valikoitumista ehdokkaaksi ja edustajaksi ohjaavat erilaiset tekijät, kynnykset ja suodattimet. Ensimmäinen rekrytoimiskynnys on muodollisen kelpoisuuden, siis vaalikelpoisuuden, saaminen. Siihen vaikuttavat lähinnä ikä ja tietyissä erityistapauksissa myös ammattiasema. Päästäkseen ehdokkaaksi kansalaisen on myös oltava motivoitunut, siis toisin sanoen hänellä tulee olla kiinnostusta kansanedustajan tehtävään. Myös motivaatio jatkaa edustajana on tärkeä rekrytoitumista selittävä tekijä. Rekrytoitumista määrittävät lisäksi muutkin yksilön taustatekijät, kuten taloudelliset resurssit, mutta ne eivät yksin riitä ratkaisemaan sitä, kenestä tulee vaalien ehdokas, saati edustaja. Ehdokkaaksi ja edustajiksi haluavien tulee myös saada kannatusta niiltä toimijoilta, jotka ehdokkaita nimeävät ja asettavat vaaleihin. Suomen kaltaisessa puoluevaltaisessa järjestelmässä puolueiden paikallis- ja aluejärjestöillä sekä puolueiden jäsenillä on keskeinen rooli poliittisessa rekrytoituksessa. Lopullisen valinnan rekrytoitusprosessissa tekevät äänestäjät: edustajaksi valikoidutaan sillä perusteella, saako ehdokas puolueensa sisällä riittävästi kannatusta vaaleissa. Lisäksi rekrytoitumista selittävät erilaiset yhteiskunnalliset ja poliittiseen järjestelmään liittyvät tekijät kuten vaali- ja puoluejärjestelmä, kansanedustajien vaihtuvuus sekä kansanedustuslaitoksen arvostus. (Kuitunen 2000, 1.)

Tässä luvussa perehdytään poliittiseen rekrytoitumiseen ja ehdokasrekrytointiin niin yksittäisen kansalaisen, puolueiden kuin poliittisen järjestelmänkin näkökulmasta. Luvussa määrittelen syvemmin poliittisen rekrytoituksen keskeisiä käsitteitä, erittelen itse rekrytointiprosessia sekä keskeisiä rekrytointimekanismeja. Lopuksi tarkastelen poliittista rekrytoitumista erityisesti Suomen kontekstissa.

3.1. Poliittisen rekrytoitumisen keskeiset käsitteet

Valikointi (*leadership selection*) on rekryointitutkimuksen yleiskäsite. Sitä voidaan käyttää kuvaamaan prosessia, jossa yksittäiset kansalaiset valikoituvat niin vaalien ehdokkaiksi kuin lopulta vertaistensa edustajiksi (Kuitunen 2000, 17). Valikointia ja rekryointia käytetään tässä tutkimuksessa toistensa synonyymeina.

Myös kelpoisuutta (*eligibility*) pidetään yhtenä rekryointikirjallisuuden peruskäsitteenä. Onhan kelpoisuus edustajan tehtävään ehdokkaaksi rekrytoitumisen vähimmäisvaatimus. Kelpoisuus voidaan jakaa kahteen ulottuvuuteen, muodolliseen ja todelliseen. Muodollinen kelpoisuus määritellään vaalilainsäädännössä, ja kelpoisuusehdot liittyvät yleensä henkilön ikään, vaaleista riippuen myös ammattiasemaan ja asuinpaikkaan. (Kuitunen 2000, 16.) Todellinen kelpoisuus voi liittyä esimerkiksi henkilön yhteiskunnalliseen asemaan ja aktiivisuuteen, motivaatioon, taitoihin tai riskinottovalmiuteen (Prewitt 1969, 173–178; Loewenberg & Patterson 1979, 51–57).

Oppilasaika (*apprenticeship*) liittyy varsinaista ehdokkaiden valintaa edeltävään aikaan. Sen tarkoituksena on kasvattaa kelpoiksi katsotuista yksilöistä potentiaalisia ehdokaskandidaatteja. Puoluevaltaisissa poliittisissa järjestelmissä kouliintuminen potentiaalisiksi ehdokaskandidaatiksi tapahtuu usein puolueen sisäisissä luottamustehtävissä, mutta myös muut julkiset tai järjestökentän luottamustehtävät voivat johtaa samaan lopputulemaan. (Prewitt 1970, 12–13.) Muiden kuin puolueen luottamustehtävien painoarvon voidaan olettaa jopa kasvaneen, kun tiedetään, millaisia muutoksia puolueiden roolissa on vuosikymmenten saatossa tapahtunut. (Kuitunen 2000, 16.)

Rekrytoinnin yhteydessä varmennuksella (*certification*) tarkoitetaan potentiaalisten ehdokaskandidaattien ehdokaskelpoisuuden hyväksymistä puoluevaltaisissa järjestelmissä lähinnä puolueorganisaation sisällä (Kuitunen 2000, 16). Hyväksymiseen tai hyväksymättä jättämiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi puolueen antama suora tuki ja kannatus, potentiaalisten ehdokaskandidaattien yhteiskunnallinen asema sekä kustannukset ja resurssit, jotka liittyvät ehdokkuuden ja edustajan paikan tavoitteluun (Seligman 1961, 77; Seligman ym. 1974; teoksessa Kuitunen 2000, 16; Valen 1966; teoksessa Kuitunen 2000, 16).

Ehdokasehdokkuuden saamisella (*aspirancy*) tai ehdokasehdokkaaksi nimeämisellä tarkoitetaan sitä, kun muodollisesti ja todellisesti kelpoisten, oppilasajan läpikäyneiden ja puolueorganisaatiossa kannatusta saaneiden henkilöiden soveltuvuus ehdokkaiksi virallisesti vahvistetaan.

Ehdokasehdokkuuden myöntäminen tapahtuu puoluevaltaisissa järjestelmissä pääsääntöisesti niin, että puolueen jäsenet ja / tai puolueen sisäiset organisaatiot, kuten paikallis-, alue- ja piirijärjestöt, nimittävät ehdokasehdokkaat varsinaista ehdokkaiden valintaa varten. (Kuitunen 2000, 17.)

Puolueselektoraateiksi (*selectorate*) kutsutaan varsinaisten ehdokkaiden nimeämisestä vastaavia puolueitoimijoita ja -ryhmiä. Selektoraattien asema voi olla virallisesti puolueen säännöissä vahvistettu tai se voi perustua epävirallisempiin käytäntöihin. (Kuitunen 2000, 17.) Puolueselektoraatit voidaan jaotella neljään ryhmään, joita ovat: (1) valtakunnallisen tai aluetason puoluejohto, (2) puolueen eri tasoilla toimivat puolueitoimitsijat ja agentit, (3) puolueaktiivit ja (4) puoluejäsenet (Norris ym. 1990; teoksessa Kuitunen 2000, 17). Ryhmien painoarvo vaihtelee järjestelmästä ja puolueesta riippuen: joissakin maissa ja puolueissa paikallisjärjestöt ja jäsenet ovat keskeisessä asemassa ehdokkaiden nimeämisessä, toisissa maissa taas valta on puolueen piiri- tai aluejohdolla (Gallagher 1988b; Krouwel 1999; teoksessa Kuitunen 2000, 17; Norris 1996; teoksessa Kuitunen 2000, 17).

Rekrytointiagentit (*recruitment agents*) eroavat puolueselektoraateista siten, että siinä missä selektoraateilla tarkoitetaan vain puolueiden sisäisiä rekrytointiryhmiä ja yksittäisiä henkilöitä, rekrytointiagentteja voivat olla myös esimerkiksi äänestäjät ja erilaiset epäviralliset rekrytointitahot kuten ystävä- ja tuttavaverkostot sekä yhdistykset ja järjestöt. Toki suurin osa äänestäjistä osallistuu vain rekrytoinnin viimeiseen vaiheeseen eli itse vaaleihin, ja toisaalta myös epäviralliset rekrytointitahot voivat käyttää vaikutusvaltaansa lähinnä nostamaan potentiaalisia ehdokaskandidaatteja esiin. (Kuitunen 2000, 17.)

Ehdokasasettelu (*candidate selection*) ja ehdokkaiden nimeäminen (*nomination*) ovat molemmat tapahtumia, joilla viitataan vaaleja edeltäviin toimenpiteisiin. Ehdokasasettelu tarkoittaa lainsäädännön ulkopuolista menettelyä, jossa varsinaiset ehdokkaat seulotaan kiinnostuneiden joukosta. Ehdokkaaksi nimeäminen puolestaan on lainsäädännöllinen prosessi, joissa kiinnostuneiden ehdokaskelpoisuus ratkaistaan. Rekrytoinnista käsiteet eroavat siten, että rekrytointi kattaa ehdokasasetteluvaiheiden lisäksi myös itse vaalit. (Kuitunen 2000, 17.)

Mahdollisuusrakenteen (*opportunity structure*) määritelmästä tutkijat eivät ole onnistuneet pääsemään yhteisymmärrykseen. Laajasti määriteltynä mahdollisuusrakenne käsittää kaikki rekrytointia ohjailevat mekanismit aina yksilö- ja puolueetasolta poliittiselle järjestelmätasolle saakka (Helander ym. 1997, 14–15; Seligman 1971; teoksessa Kuitunen 2000, 18). Tällöin määritelmään

sisältyvät esimerkiksi muodolliset ja todelliset kelpoisuusehdot, mutta myös kulttuuriset ja yhteiskunnalliset tekijät kuten poliittisiin tehtäviin valittavien kysyntä (Seligman 1971; teoksessa Kuitunen 2000, 18). Suppeammin määriteltynä mahdollisuusrakenne kattaa vain ympäristötekijät, joita ovat joko vaalipiirikohtaiset tekijät tai poliittisen järjestelmätason muuttujat kuten esimerkiksi edustajan paikkojen määrä, edustuslaitoksen arvostus, vaalikampanjoinnin kustannukset sekä puolue- ja vaalijärjestelmä (Lovenduski & Norris 1995, 21, 195; Norris 1996; teoksessa Kuitunen 2000, 18; Schlesinger 1994; teoksessa Kuitunen 2000, 18).

Rekrytointi- ja vaalimekanismeilla (*recruitment and election mechanisms*) tarkoitetaan sitä erilaisten kynnysten ja seulojen muodostamaa kokonaisuutta, jonka perusteella poliittiset päättäjät tosiasiasa valikoituvat. Rekrytointimekanismeilla tarkoitetaan rekrytointiagenttien, erityisesti poliittisten puolueiden, rekrytointikäytäntöjä ja -periaatteita. Vaalimekanismit puolestaan koskevat niitä menettelytapoja, joiden perusteella ratkaistaan rekrytointiprosessin viimeinen vaihe: varsinaisten edustajien valinta. Vaalimekanismeja ovat esimerkiksi edustajien valitsemistapa sekä tapa, jolla äänet muunnetaan edustajan paikoiksi. (Loewenberg & Patterson 1979, 77).

3.2. Poliittinen rekrytointiprosessi ja poliittisen rekrytoitumisen tasot

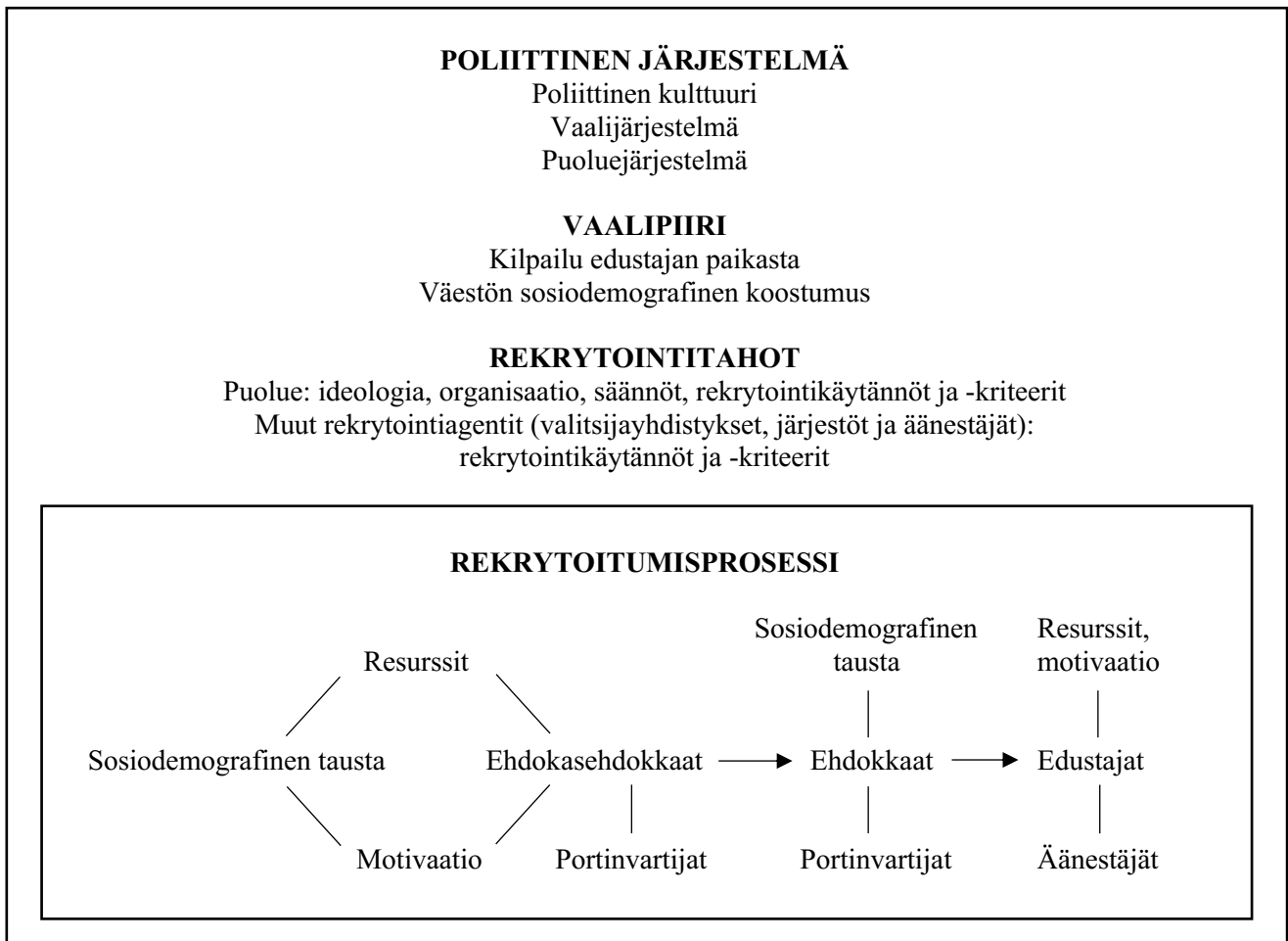
Rekrytointia kuvaavien mallien peruslähtökohtana on ajatus rekrytoinnista vaiheittaisena, erilaisia kynnyksiä, seuloja ja suodattimia sisältävästä prosessina. Jokainen kynnyksen, seula ja suodatin muodostaa oman rekrytointimekanisminsa. Nämä rekrytointimekanismit voidaan jakaa neljään eri ryhmään sen perusteella, millä rekrytoinnin tasolla suodattuminen tapahtuu. Rekrytointimekanismeja ovat yksilötason, puoluetason, vaalipiiritason³ ja poliittisen järjestelmätason tekijät. Tässä tutkielmasta rekrytoitumista tarkastellaan erityisesti Norris'n (1993) sekä Lovenduskin ja Norris'n (1995) mallin mukaan.

Alla olevassa kuviossa (kuvio 1) on eritelty poliittisen rekrytoitumisen dynamiikkaa rekrytointiprosessin eri tasoilla. Seuraavissa alaluvuissa eritellään kunkin tason keskeisimpiä mekanismeja, joiden perusteella yksittäiset kansalaiset valikoituvat ensin vaalien ehdokkaiksi ja lopulta valituiksi edustajiksi.

---

³ Lovenduskin ja Norris'n mallissa vaalipiiriä ei ole erotettu omaksi tutkimustasokseen, mutta koska Suomen poliittisessa järjestelmässä ehdokkaan vaalipiirillä on merkitystä, otetaan tässä tutkielmassa myös vaalipiirikohtaiset tekijät tarkasteluun.

Kuvio 1. Rekrytoinnin tutkimustasot ja rekrytoitusprosessi.

Lähteet: Norris (1993, 311), Lovenduski & Norris (1995, 184) ja Kuitunen (2000, 20).

3.2.1. Yksilötasolla rekrytoitumista määrittävät tekijät

Yksilötasolla poliittiseen rekrytoitumiseen vaikuttavia tekijöitä kutsutaan *yksilöperustaisiksi determinanteiksi*. Ne voidaan jaotella kolmeen ryhmään: a) sosiodemografiseen taustaan, b) motivaatioon ja c) resursseihin. Sosiodemografisen taustan osalta rekrytoitumiseen vaikuttavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi ammatti, ammattiyhdistysliikkeen jäsenyys, koulutus, ikä, sukupuoli, rotu, siviilisääty ja lasten lukumäärä. Eri sosiodemografisten tekijöiden painoarvo rekrytoitumisessa vaihtelee riippuen järjestelmän yhteiskunnallisen ja poliittisen kontekstin mukaan.

Sosiodemografisten tekijöiden vaikutusta analysoimalla saadaan paitsi tärkeää tietoa siitä, ketkä rekrytoituvat ehdokkaiksi ja edustajiksi, voidaan niiden perusteella arvioida myös itse rekrytointijärjestelmän luonnetta. Jos ehdokkaiksi ja edustajiksi valikoituneiden sosiodemografiset

taustat ovat lähellä toisiaan, voidaan rekrytointijärjestelmää luonnehtia sulkeutuneeksi. Jos taas taustoissa on vaihtelua, on rekrytointijärjestelmä todennäköisesti avoin. (Kuitunen 2000, 20.)

Motivaation selitysvoimaan rekrytoitumisessa uskotaan etenkin Yhdysvalloissa, jonka poliittisessa järjestelmässä puolueiden rooli rekrytoitumisessa on huomattavasti eurooppalaisia, puolueperusteisia järjestelmiä vaatimattomampi. Kuitenkin myös puolueperusteisissa järjestelmissä motivaatiolla on merkitystä rekrytoitumisessa. Ehdokkuusmotiivit voidaan jakaa *ekspressiivisiin* ja *instrumentaalisiin*. Ekspressiiviset motiivit perustuvat ajatukseen siitä, että ehdokkuus ja edustajan mandaatti itsessään koetaan tavoiteltavaksi päämääräksi, itseisarvoksi. Instrumentaaliset motiivit puolestaan viittaavat siihen, että edustajan ja ehdokkaan paikan tavoittelulla halutaan edistää joitakin muita päämääriä, kuten omaa urapolkua. Motiivit voidaan eritellä myös *egoistisiin* ja *altruistisiin* motiiveihin. Egoistiset motiivit voivat olla esimerkiksi jo mainittuja oman uran edistämiseen tähtääviä motiiveja, ja altruistiset puolestaan sellaisia, joilla pyritään hyödyttämään ja ajamaan esimerkiksi puolueen tai joidenkin yhteiskuntaryhmien etuja. (Kuitunen 2000, 21.)

Myös erilaisilla resurssi- ja voimavaratekijöillä on merkitystä rekrytoitumisen kannalta. Rekrytoitumisen kannalta olennaisia resursseja ovat esimerkiksi poliittinen ja yhteiskunnallinen aktiivisuus sekä aiempi kokemus ehdokkuudesta ja edustajan työstä. Poliittinen ja yhteiskunnallinen aktiivisuus tarkoittaa käytännössä erilaisten sekä poliittisten että poliittisesti sitoutumattomien järjestöjen jäsenyyttä ja luottamustehtäviä. Myös ajalliset ja rahalliset voimavarat, sosiaaliset kontaktit ja erilaiset pätevyudet ovat keskeisiä resursseja rekrytoitumisessa (Norris 1996; teoksessa Kuitunen 2000, 21; Lovenduski & Norris 1995).

3.2.2. Puoluetasolla rekrytoitumista määrittävät tekijät

Puoluetasolla rekrytointia ohjaavia tekijöitä kutsutaan *puolueperustaisiksi determinanteiksi*.⁴ Näitä ovat esimerkiksi puolueiden ehdokasasetteluissaan soveltavat menettelytavat sekä ehdokas- ja edustajapreferenssit. Puolueiden rekrytointiprosesseja ja ehdokaslistojen rakentamisstrategioita voidaan tarkastella kahdesta lähtökohdasta: rationaalisen valinnan teorian mukaisesta sekä puolueiden eroja tyypittelevästä. Rationaalisen valinnan teorian mukaan puolueiden voidaan katsoa pyrkivän toiminnallaan ennen kaikkea hyödyn maksimointiin. (Kuitunen 2000, 22.) Tämä voi

---

⁴ Myös muiden rekrytointiagenttien, kuten valitsijayhdistysten, menettelytavat ja preferenssit asettavat reunaehtoja rekrytoitumiselle, mutta koska tässä tutkielmassa tarkastellaan poliittista rekrytoitumista Suomessa, jonka poliittinen järjestelmä on puolueperusteinen, keskitytään tässä juuri puolueiden asettamiin reunaehtoihin.

tarkoittaa esimerkiksi sitä, että puolueet hakevat listoilleen sellaisia ehdokkaita, joiden avulla ne voivat maksimoida vaaleissa saamansa äänimäärän ja edustajan paikkojen määrän (ks. esim. Barkfeldt ym. 1971; Downs 1957; Sjöblom 1968).

Hyödyn maksimointiin voidaan pyrkiä eri tavoin: äänimäärän ja ehdokaspaikkojen maksimoinnissa saatetaan esimerkiksi rekrytoida ehdokkaiksi mahdollisimman kyvykkäitä, päteviä tai houkuttelevia kandidaatteja. Puolueet voivat myös kiinnittää huomiota ehdokaslistan sosiodemografiseen edustavuuteen ja houkuttaa ehdokkaita tärkeiksi katsotuista sosiodemografisista ryhmistä kuten naisista ja nuorista. (Bentzon 1981; teoksessa Kuitunen 2000, 23; Ranney 1981, 98–102.) Myös puoluesidonnaisuus ja lojaalius puolueelle voivat ohjata ehdokaslistan rakentamista. (Oksanen 1989, 91; Noponen 1989, 103–104.) Toisaalta listan rakentaminen ei aina perustu vain äänten tai edustajan paikkojen maksimointiin, vaan se voi perustua myös esimerkiksi puolueen sisäisen koheesion ylläpitämiseen (Kuitunen 2000, 23). Tämä periaate korostuu erityisesti puolueissa, joissa puolueen sisäisillä ryhmittymillä on keskeinen tai tunnustettu asema ja joissa puolueen ehdokkaat valitaan jäsenäänestyksellä (von Beyme 1985, 224–232; Gallagher 1988a).

Kun tarkastellaan puolueiden rekrytointiprosessia rationaalisen valinnan teorian näkökulmasta, lähtökohtana on, että puolueiden sisäiset toimijat olisivat yhtä mieltä periaatteista, jotka ohjaavat ehdokaslistan rakentamista. Oletuksen tekee ongelmalliseksi se, että puolueiden rekrytointiprosessiin voi osallistua hyvinkin erilaisia toimijoita, joiden preferenssit voivat esimerkiksi poiketa toisistaan tai tulla esiin rekrytointiprosessin eri vaiheissa riippuen vaikkapa siitä, millaiset vaikutusmahdollisuudet eri toimijoilla on prosessin eri vaiheissa. Myös ehdokasehdokkaiden valikoimalla, josta koko ehdokasasettelua lähdetään rakentamaan, on vaikutusta puolueen rekrytointiprosessiin. (Kuitunen 2000, 23.)

Puolueiden tyypittelyyn keskittyvä lähestymistapa tarkastelee rekrytoitusprosessia viiden eri jakolinjan kautta:

- (1) demokraattinen ja tehokas puolue (Wright 1971)
- (2) massa- ja kaaderi- / yleispuolue (Duverger 1964; Panebianco 1988)
- (3) vasemmisto- ja oikeistopuolue (Gallagher 1988)
- (4) vähemmistö- ja enemmistöasemassa oleva puolue (Czudnowski 1975; Seligman 1971)
- (5) pitkälle institutionalisoitunut ja vähän institutionalisoitunut puolue (Panebianco 1988)

Demokraattisissa puolueissa ehdokkaiden valinnassa ensisijaisia perusteita ovat lojaalisuus puolueelle sekä puolueorganisaation palvelu. Puolueiden jäsenten mahdollisuuteen päästä osallistumaan ehdokkaiden nimeämiseen ja asettamiseen kiinnitetään demokraattisessa puoluetyyppissä erityistä huomiota. Tehokkaaseen puoluetyyppiin kuuluvat puolueet sen sijaan rekrytoivat listoilleen myös sellaisia ehdokkaita, jotka eivät kuulu puolueeseen, ja ovat erityisen kiinnostuneita niistä kandidaateista, jotka toimivat tai ovat toimineet merkittävässä yhteiskunnallisessa asemassa. Tehokkaissa puolueissa ehdokkaan oletetaan sekä vetoavan mahdollisimman moneen äänestäjäryhmään että kustantavan kampanjansa itse. (Wright 1971.)

Massapuoluetyyppiin lukeutuvissa puolueissa ehdokkaaksi valittavan on täytynyt kuulua puolueeseen tietty vähimmäisaika. Massapuoluetyypeissä ehdokkaiden rekrytoituminen on usein varsin tiukasti säänneltyä ja puolueorganisaation kontrolloimaa. Voikin olla vaarana, että sellaisissa massapuolueissa, joilla on tarkasti määritelty ideologia ja byrokraattinen organisaatio, ehdokkaiden rekrytoituminen keskittyy puolueen pienen sisäpiirin käsiin. (Duverger 1964, 359; Seligman 1967, 312.) Kaaderipuolueissa puoluejäsenyyttä taas ei välttämättä edellytetä ollenkaan. Lisäksi kaaderipuoluetyyppiin kuuluvissa puolueissa puolueen rahoitusperusta on yleensä heikko, jolloin nekin ovat erityisen kiinnostuneita rekrytoimaan sellaisia ehdokkaita, jotka pystyvät kustantamaan oman kampanjansa. (Duverger 1964, 359.)

Myös vasemmisto- ja oikeistopuolueiden välillä on eroja rekrytoitumisessa. Perinteisesti vasemmistopuolueissa ideologinen painotus on ollut oikeistopuolueita vahvempi, ja niissä ehdokkuudelle on asetettu oikeistopuolueita tiukemmat kriteerit. Vasemmistopuolueissa esimerkiksi ehdokkaiden ikä ja puoluejäsenyyden kesto ovat olleet määrittäviä tekijöitä rekrytoitumisessa (Gallagher 1988b, 247). Suomessa vasemmistopuolueiden ehdokkaiden rekrytoitumiseen liittyy voimakkaasti poliittinen perinne ja aiempi osallistuminen poliittiseen toimintaan. Oikeistopuolueissa taas arvostetaan enemmänkin ehdokkaan kunnianhimoa sekä henkilökohtaista kyvykkyyttä ja soveltuvuutta. (Oksanen 1989, 89.) Lisäksi vasemmistopuolueet ovat perinteisesti olleet oikeistopuolueita taipuvaisempia puoluehallinnon keskittämiseen ja kansanvaltaisten menettelytapojen korostamiseen. Toisaalta kuten jo edellä todettiin, kovin byrokraattinen ja hierarkkinen organisaatorakenne voi vaarantaa kansanvaltaisuuden toteutumisen ja ohjata valtaa puolueen sisäpiiriin käsiin. Oikeistopuolueissa taas painopiste on ollut alueellisessa, ideologisessa ja sosiaalisessa hajautuksessa, jäsenjoukkojen passiivisudessa sekä toiminnan keskittymisessä johtoportaisiin. (Nousiainen 1992.) Merkittävää on myös se, että poliittisesti aliedustettujen yhteiskuntaryhmien edellytykset tulla rekrytoituiksi ehdokkaiksi voivat olla vasemmistopuolueissa

oikeistopuolueita paremmat. Tämä perustuu siihen, että vasemmistopuolueet ovat pääsääntöisesti ainakin jossain määrin sitoutuneita tasa-arvon toteuttamiseen, minkä tässä yhteydessä voidaan olettaa tarkoittavan pyrkimystä tarjota kaikille yhteiskuntaryhmille yhdenvertaiset mahdollisuudet rekrytoitua ehdokkaaksi. (Kuitunen 2000, 24.)

Enemmistöasemassa olevia puolueita yhdistää rekrytoinnissa sellaisten ehdokkaiden tavoittelemisen, joilla on kykyä ja resursseja hallita – ehdokkaan kannattamalla ideologialla ei niinkään ole merkitystä. Enemmistöpuolueet voivat myös painottaa ehdokkaiden sosiodemografista edustavuutta, jotta eri äänestäjäryhmät tavoitetaan mahdollisimman laajasti. Vähemmistöpuolueet vastaavasti pyrkivät valitsemaan nimenomaan sellaisia ehdokkaita, joiden ideologia vetoaa puolueen tavoittelemaan äänestäjäkuntaan, joka voi olla hyvinkin rajattu. (Seligman 1967, 312; Czudnowski 1975, 181.)

Viimeinen rekrytoitumisen kannalta olennainen puoluejaottelu liittyy puolueen institutionalisoitumisen asteeseen. Pitkälle institutionalisoituneissa puolueissa rekrytointi on usein keskusjohtoista, ja ehdokaskandidaatit etenevät kaavamaisesti askel askeleelta korkeammalle puolueensa hierarkiassa. Pitkälle institutionalisoituneissa puolueissa ehdokkaiksi rekrytoituvat ensisijaisesti puolueorganisaation kasvattamat kandidaatit. Vähemmän institutionalisoituneissa puolueissa rekrytointia voidaan kuvata pikemminkin keskuspakoiseksi. Puolueen sisällä eteneminen on nopeaa, ja poliittinen ura voidaan aloittaa puolueen keski- tai jopa ylätasolta. Vähemmän institutionalisoituneissa puolueissa suositaan ehdokkaita, jotka ovat hankkineet korkean yhteiskunnallisen aseman puoluepolitiikan ulkopuolelta. (Panebianco 1988, 49–68.)

Puolueiden rekrytointikäytäntöjen tarkastelu pelkästään näiden jakolinjojen perusteella on toki hyödyllistä, mutta myös ongelmallista. Kuitunen (2000, 25) toteaa, että tyypittelyjen ongelmana on niiden yleisluontoisuus: harva puolue solahtaa täydellisesti yhteen puoluetyyppiin, vaan pääsääntöisesti puolueissa on piirteitä useista eri puoluetyypeistä. Myöskään muutos puoluetypistä toiseen ei tapahdu hetkessä, vaan asteittain (ks. esim. Pekonen 1997). Lisäksi se, että useat puolueet ovat vuosikymmenten saatossa muuttuneet massapuolueista koko kansaan vetoaviksi yleispuolueiksi on heikentänyt puoluedikotomioiden merkitystä rekrytoitusprosessin tarkastelussa. Puolueiden rekrytointikriteerit ja -strategiat samankaltaistuvat, kun puolueiden ideologiset erityispiirteet ja painotukset vähitellen häviävät niiden muokatessa sanomaansa sellaiseksi, että se vetoaa mahdollisimman laajaan äänestäjäkuntaan. (Panebianco 1988, 262–267.)

3.2.3. Vaalipiiritasolla ja poliittisella järjestelmätasolla rekrytoitumista määrittävät tekijät

Sekä rekrytointitahojen (tässä tutkielmassa erityisesti puolueiden) että edustajan paikasta kiinnostuneiden yksilöiden toimintaan rekrytoitusprosessissa on todettu olevan vaikutusta sillä ympäristöllä, jossa rekrytoituminen tapahtuu. Nämä rekrytoitumisen ympäristötekijät voidaan jakaa vaalipiiritason tekijöihin sekä poliittisen järjestelmätason tekijöihin. (Kuitunen 2000, 25.)

Vaalipiirikohtaisiin tekijöihin perustuva rekrytoitusprosessin tarkastelu on jäänyt rekrytoitumistutkimuksessa vähäiseksi (Kuitunen 2000, 25). On kuitenkin joitakin esimerkkejä, joissa ympäristötekijöiden vaikutusta on tarkasteltu myös rekrytoituksessa. Näissä tutkimuksissa ympäristötekijöiden vaikutusta on tutkittu esimerkiksi väestön sosiodemografisen rakenteen, edustajien vaihtuvuuden sekä äänestysaktiivisuuden kautta. Gordon S. Blackin (1972) tutkimuksessa ympäristötekijöiden vaikutusta selitettiin vaalipiirin väkilukuun ja vaalipiirin kilpailullisuuteen nojaten. Blackin mukaan ympäristötekijät selittävät istuvien edustajien poliittista kunnianhimoa: halua vetäytyä edustajan tehtävästä, asettua uudelleen ehdolle tai tavoitella muita poliittisia asemia. Lester Seligman ym. (1974; teoksessa Kuitunen 2000, 25) puolestaan tarkastelivat ympäristötekijöiden vaikutusta vaalipiirin yhteiskunnallisen ja taloudellisen erilaistumisen kautta. Yhteiskunnallisen ja taloudellisen erilaistumisen oletettiin selittävän sitä, mitkä tahot rekrytointiin osallistuvat, millainen asema puolueilla on ehdokkaiden rekrytoinnissa sekä mikä rekrytoinnin vaiheista on kaikkein keskeisin rekrytoitusprosessin lopputuloksen kannalta.

Poliittisen järjestelmätason tekijöistä keskeisimpiä suhteessa rekrytoitumiseen ovat rekrytointia koskeva lainsäädäntö sekä puolue- ja vaalijärjestelmä. Ylittääkseen edes rekrytoitusprosessin ensimmäisen kynnyksen on ehdokkaaksi haluavan täytettävä lainsäädännössä määritellyt muodolliset kelpoisuusehdot. Lisäksi lainsäädännössä voidaan asettaa raamit puolueiden ehdokasasettelulle eli sille, kuinka puolueiden tulee ehdokkaansa valita ja asettaa. Muita poliittisen järjestelmätason tekijöitä ovat esimerkiksi vaalikampanjointia, äänen muuttamista edustajan paikoiksi, paikkojen jakamista vaalipiireille sekä puolueiden välistä kilpailua määräävät säädökset. (Kuitunen 2000, 26.)

Vaikka rekrytoitumisen tarkastelu ympäristötekijöiden näkökulmasta on koko rekrytoitusprosessia ajatellen relevanttia, on niiden soveltamisessa joitakin haasteita. Vaalipiiritason tekijöiden soveltamisala puolueperustaisissa järjestelmissä yksinkertaisesti varsin suppea. Poliittisen järjestelmätason tekijät puolestaan soveltuvat erityisesti maiden välisiin vertailututkimuksiin, eivät

niinkään yksittäisten maiden rekrytointiprosessien kuvaamiseen ja selittämiseen. (Kuitunen 2000, 26.)

3.3. Poliittisen rekrytoitumisen puitteet Suomessa

Kuten jo edellä todetusta on käynyt ilmi, ehdokkaiden rekrytoituminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan siihen vaikuttavat erilaiset poliittisen järjestelmään liittyvät rakenteet. Näitä tekijöitä, jotka järjestelmätasolla asettavat raameja rekrytoitumiselle, kutsutaan *mahdollisuusrakenteiksi*. Seuraavaksi tarkastellaankin poliittisen rekrytoitumisen puitteita Suomessa.

3.3.1. Kansanedustajien ja ehdokkaiden rekrytointia koskeva lainsäädäntö

Keskeinen poliittista rekrytointia määrittävä tekijä on kansanedustajien ja ehdokkaiden rekrytointia koskeva lainsäädäntö. Rekrytointia säätelevät lait voivat koskea joko vaaleissa tai ehdokasasetteluissa tapahtuvaa rekrytointia, ja ne voivat kohdistua rekrytointiprosesseihin joko suoraan tai epäsuorasti (Kuitunen 2000, 54). Suomessa eduskuntavaalien ehdokasrekrytointia säätelee vaalilaki, mutta vain toissijaisesti. Jos puolueen säännöissä on erikseen mainittu, miten ehdokasrekrytointi puolueessa tapahtuu, noudatetaan ensisijaisesti puolueen sääntöjä. Muussa tapauksessa rekrytointi toteutetaan vaalilain mukaisesti. Vaalilain toissijaisuus ei koske puolueen piiri- tai perusjärjestön sääntöjä. (Tarasti & Jääskeläinen 2006, 335.)

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa säädetään Suomen perustuslaissa (731/1999). Eduskuntavaaleissa jokainen äänioikeutettu, joka ei ole vajaavaltainen, on myös vaalikelpoinen (PL 27 §). Eduskuntavaaleissa äänioikeutettuja ovat kaikki Suomen kansalaiset, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta (VL 2 §). Kansanedustajaksi ei kuitenkaan voida valita sotilasvirassa olevia henkilöitä, valtioneuvoston oikeuskansleria, eduskunnan oikeusasiamiestä, korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden jäsentä eikä valtakunnansyyttäjää. (PL 27 §.)

Eduskuntavaalien ehdokasasettelusta säädetään vaalilaissa (714/1998). Eduskuntavaaleissa oikeus asettaa ehdokkaita on puolueilla ja vähintään 100:lla saman vaalipiirin äänioikeutetulla, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen. Ehdokkaita asettaessaan vähintään kaksi puoluetta voivat keskenään sopimalla muodostaa *vaaliliiton*, ja vähintään kaksi valitsijayhdistystä vastaavasti *yhteislistan*. Kullakin puolueella, vaaliliitolla tai valitsijayhdistyksellä voi olla kussakin vaalipiirissä enintään 14

ehdokasta, tai mikäli vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 kansanedustajaa, ehdokkaita voi olla niin paljon, kuin vaalipiiristä valitaan edustajia. Kukin ehdokas voi olla ehdolla vain yhden puolueen tai valitsijayhdistyksen listalla ja vain yhdessä vaalipiirissä. (VL 108 §–109 §, 111 §, 119 §.)

Puolueet asettavat ehdokkaansa salaisissa ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuvissa *jäsenäänestyksissä*. Jäsenäänestys on toimitettava ja ehdokkaat asetettava puolueen sääntöjen mukaisesti. Jäsenäänestys on pakollinen vain silloin, mikäli siihen on nimetty enemmän henkilöitä, kuin mitä puolue voi asettaa vaalipiirissä ehdolle. Oikeus nimetä henkilöitä jäsenäänestykseen on vaalipiirissä toimivalla, puolueeseen kuuluvalla yhdistyksellä, jolla on vain henkilöjäseniä. Tällaisia yhdistyksiä kutsutaan *perusjärjestöiksi*. Päätöksen henkilön nimeämisestä jäsenäänestykseen tekee perusjärjestön päätösvaltaa käyttävä toimielin tai toimielimen valtuuttamana perusjärjestön hallitus. Lisäksi jäsenäänestykseen on otettava henkilö, jonka vähintään 15 vaalipiiriin alueella toimivan saman perusjärjestön jäsentä on kirjallisesti nimennyt, sekä henkilö, jonka vähintään 30 vaalipiiriin alueella toimivien eri perusjärjestöjen jäsentä ovat kirjallisesti nimennyt. Jäsenäänestykseen voivat osallistua vaalipiirissä asuvat puolueen ja sen perusjärjestöjen henkilöjäsenet, ja äänioikeus jäsenäänestyksessä on puolueen ja sen perusjärjestön jäsenillä, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta. (VL 112 §–115 §.)

Ehdokkaiden lukumäärästä ja ehdokkaiden asettamisesta päättää puolueen *piirijärjestönä* vaalipiirissä toimiva yhdistys. Päätöksen tekee piirijärjestön päätösvaltaa käyttävä toimielin tai toimielimen valtuuttamana piirijärjestön hallitus. Ehdokkaiksi on asetettava jäsenäänestyksessä eniten ääniä saaneet henkilöt. Jos jäsenäänestykseen on nimetty vähemmän henkilöitä kuin mitä puolue voi vaalipiirissä ehdolle asettaa, eikä jäsenäänestystä ole sen vuoksi toimitettu, on ehdokkaiksi asetettava jäsenäänestykseen nimetyt henkilöt tai osa heistä. Jäsenäänestyksen tuloksesta voidaan puolueen hallituksen suostumuksella poiketa, mutta vain enintään neljäsosalla niiden henkilöiden määrästä, jotka puolue asettaa ehdokkaikseen. Tätä kutsutaan *muutosoikeudeksi*. Tällöinkin vähintään puolet puolueen ehdokkaista on oltava henkilöitä, jotka saivat eniten ääniä jäsenäänestyksessä. (VL 116 §–117 §.)

3.3.2. Vaalijärjestelmä

Vaalijärjestelmän ja rekrytoinnin välistä yhteyttä voidaan tarkastella kahden keskeisen jakolinjan avulla. Rekrytointiin vaikuttaa vaalijärjestelmän osalta ensinnäkin se, onko käytössä suhteellinen vai enemmistövaalitapa sekä toiseksi se, käytetäänkö suljettua vai avointa listavaalia. Vaalijärjestelmien

erot vaikuttavat erityisesti siihen, millainen rooli puoluejärjestöillä, ehdokkailla itsellään ja toisaalta äänestäjillä on rekrytoinnin eri vaiheissa. (Kuitunen 2000, 51.) Suomessa on käytössä suhteellinen vaalitapa ja avoin listavaali, joten tutustutaan seuraavaksi ensisijaisesti niihin.

Enemmistövaalitavan maissa on tavallista, että puolue asettaa vain yhden kandidaatin kustakin vaalipiiristä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ehdokkaan tulisi vedota mahdollisimman monenlaisiin äänestäjiin ja eturyhmiin. Lisäksi enemmistövaalitavassa ehdokkaaksi pääseminen edellyttää todellista panostusta ehdokkuuteen, kun ehdokkaita valitaan vain yksi. Suhteellisen vaalitavan maissa sen sijaan puolueilla on mahdollisuus rakentaa listojaan niin, että ehdokkaiden taustaominaisuudet eroavat toisistaan. Tällöin puolueen on kenties helpompi varmistaa, että eri väestöryhmät tulevat edustetuiksi ja puolue pystyy näin maksimoimaan äänimääränsä. Taustaominaisuuksilla tarkoitetaan tässä erityisesti keskeisiä sosiodemografisia ominaisuuksia kuten sukupuolta, ikää, ammattia ja asuinpaikkaa. Ehdokasasettelujen tuloksen tiedetään vaikuttavan myös vaalien tulokseen, joten jo ehdokaslistojen kokoonpanolla on merkitystä siihen, millainen on itse edustuslaitoksen sosiodemografinen edustavuus. (Kuitunen 2000, 51.)

Suljetun listavaalin peruseriaate on, että kansalaiset eivät voi äänestää yksittäisiä ehdokkaita, vaan he äänestävät koko listaa. Tällöin jää puolueiden tehtäväksi määrätä, missä järjestyksessä listalle asetetut ehdokkaat tulevat valituiksi. Suljetun listavaalin maissa ehdokkaiden väliset voimasuhteet ratkaistaan siis jo ehdokasasettelussa. Lisäksi suljetuissa listavaaleissa puolueiden välinen kilpailu on korostuneempaa suhteessa avoimen listavaalin maihin ja kampanjointikin puoluevetoisempaa. Sen sijaan avoimen listavaalin maissa äänestäjät saavat vapaasti valita, ketä ehdokasta he listalta äänestävät. Kilpailua edustajan paikasta käydään vaalipäivään asti sekä muiden puolueiden että oman puolueen ehdokkaiden kesken. Avoimessa listavaalissa puolueilla on vähäisempi rooli ehdokkaiden rekrytoitumisessa edustajiksi, ja ehdokkaiden omalla panoksella esimerkiksi kampanjointiin on huomattavaa merkitystä. Suhteellisen vaalitavan ja avoimen listavaalin yhdistelmä siis korostaakin yksittäisten ehdokkaiden ja heidän taustatekijöidensä painoarvoa rekrytoitumisessa. Poliittisen järjestelmän tosiasiat näkyvät myös vaalikampanjoinnissa, joka on Suomessa korostuneenkin ehdokaskeskeistä. (Kuitunen 2000, 52–53.)

3.3.3. Ehdokas- ja edustajan paikkojen määrä ja edustajien vaihtuvuus

Rekrytoitumiseen vaikuttavat myös ehdokas- ja edustajanpaikkojen määrä sekä kansanedustajien vaihtuvuus. Eduskuntaan valitaan 200 kansanedustajaa. Edustajat valittiin vuoden 2019

eduskuntavaaleissa 13:sta vaalipiiristä maakuntajaon mukaisesti. Kustakin vaalipiiristä valitaan se määrä kansanedustajia, jota vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten lukumäärä suhteessa kaikkien Suomessa asuvien Suomen kansalaisten lukumäärään puoli vuotta ennen vaaleja osoittaa. Lisäksi Ahvenanmaan vaalipiiristä valitaan aina vähintään yksi kansanedustaja. Kuten jo luvussa 3.3.1. todettiin, kullakin puolueella, vaaliliitolla tai valitsijayhdistyksellä voi olla kussakin vaalipiirissä enintään 14 ehdokasta, tai mikäli vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 kansanedustajaa, ehdokkaita voi olla niin paljon, kuin vaalipiiristä valitaan edustajia. (Oikeusministeriö 2019a; VL 109 §.)

Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ehdokkaiden ja edustajien paikat jakautuivat seuraavasti:

Vaalipiiri	Ehdokkaita / puolue	Edustajia yhteensä
Helsingin vaalipiiri	22	22
Uudenmaan vaalipiiri	36	36
Varsinais-Suomen vaalipiiri	17	17
Satakunnan vaalipiiri	14	8
Hämeen vaalipiiri	14	14
Pirkanmaan vaalipiiri	19	19
Kaakkois-Suomen vaalipiiri	17	17
Savo-Karjalan vaalipiiri	15	15
Vaasan vaalipiiri	16	16
Keski-Suomen vaalipiiri	14	10
Oulun vaalipiiri	18	18
Lapin vaalipiiri	14	7

Taulukko 7. Ehdokkaiden ja edustajien vaalipiirien mukaiset enimmäismäärät eduskuntavaaleissa vuonna 2019. (Valtioneuvoston asetus kansanedustajien paikkojen jaosta vaalipiirien kesken 850/2018.)

Oikeusministeriön tieto- ja tulospalvelun mukaan vuoden 2019 eduskuntavaaleissa asetettiin ehdolle 2 468 ehdokasta. Äänioikeutettuja puolestaan on yhteensä 4 510 037. Tämä tarkoittaa siis sitä, että ainoastaan 0,05 % äänioikeutetuista oli ehdolla eduskuntaan. Tämä ei kuitenkaan kerro siitä, kuinka suuri osa ehdokkaaksi ja edustajiksi haluavista tulee asetetuksi ehdolle, sillä kaikki äänioikeutetut eivät suinkaan ole ehdokkuudesta kiinnostuneita. Vaaleissa rekrytoitumisen seula on ehdokkaaksi rekrytoitumista löyhempi: ehdokkaista noin 8 % tulee valituiksi. (Oikeusministeriö 2019b.) Vaalipiirikohtaisia eroja voi kuitenkin esiintyä.

Istuvista kansanedustajista keskimäärin noin viidennes luopuu vapaaehtoisesti edustajan paikastaan (Borg 2015, 27). YLE uutisoi joulukuussa 2018, että silloisista kansanedustajista 35 jättää asettumasta ehdolle vuoden 2019 eduskuntavaaleissa (Tikkala 2018). Kuitenkin ylivoimaisesti suurin osa edustajista asettuu ehdolle seuraavissa vaaleissa, ja pääsee vielä läpi. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa paikkansa uusi 117 istuvaa kansanedustajaa, eli noin 60 % kaikista edustajista. Uusia kansanedustajia puolestaan oli samoissa vaaleissa valituista 83, mikä on varsin suuri määrä. Vastaavasti eduskuntaan yhden tai useamman vaalikauden tauon jälkeen palanneita kansanedustajia ei nykyisessä eduskunnassa ole yhtäkään. Lisäksi eduskunnasta putosi 48 kansanedustajaa. (SVT 2019b).

3.3.4. Puolueiden rekrytointikäytännöt ja ehdokasasettelua ohjaavat periaatteet

Sen jälkeen, kun vaalilakiin kirjattiin pakolliset jäsenäänestykset (jos ehdokasehdokkaita on enemmän kuin puolue voi vaalipiirissä ehdokkaita asettaa), ovat puolueetkin kirjanneet omiin sääntöihinsä määräyksiä siitä, miten kansanedustajaehdokkaat tulee asettaa. Kuitenkaan puolueiden sääntöihin kirjatut määräykset eivät kovin paljon eroa tai tuo mitään lisää vaalilain kirjauksiin. Oheisessa taulukossa 8 on tarkasteltu vaalilain sekä vuoden 2019 eduskuntavaalien neljän suurimman puolueen linjauksia eduskuntavaalien ehdokasasettelua koskien.

SDP:ssä puolueen sisäisen valitsijayhdistyksen voi perustaa jo vähintään viisi saman perusjärjestön jäsentä ja kokoomuksessa 10, kun taas muissa puolueissa valitsijayhdistykseen vaaditaan vaalilain edellyttämät 15 jäsentä. Lisäksi kokoomuksessa jo 20 eri perusjärjestöjen jäsentä voi muodostaa oman valitsijayhdistyksen, kun muissa puolueissa edellytetään 30 eri perusjärjestöjen jäsentä. SDP:ssä ja keskustassa äänioikeus jäsenäänestyksessä edellyttää tietyn pituista jäsenyyttä: SDP:ssä äänioikeuteen vaaditaan vähintään neljän ja keskustassa vähintään kahden kuukauden mittainen jäsenyys ennen jäsenäänestystä. Lisäksi keskustassa jo 15 vuotta täyttäneet jäsenet ovat äänioikeutettuja jäsenäänestyksessä, muissa puolueissa 18 vuotta täyttäneet. Vain SDP edellyttää jäsenäänestykseen asetettavilta ehdokkailta puolueen jäsenyyttä. Vaalikelpoisuus saavutetaan, mikäli ehdokaskandidaatti on ollut puolueen jäsen vähintään neljän kuukauden ajan ennen jäsenäänestystä. Keskustan sääntöjen mukaan piirijärjestö voi vaihtaa jopa 1/3 listalle nimetyistä ehdokkaista puoluehallituksen suostumuksella. Muissa puolueissa voidaan vaihtaa enintään 1/4 listalle valituista.

Taulukko 8. Eduskuntavaalien ehdokasasettelua koskevat periaatteet vaalilain ja vuoden 2019 eduskuntavaalien neljän suurimman puolueen sääntöjen mukaan. (ks. Kuitunen 2008, 119.)

	Vaalilaki	SDP	PS	KOK	KESK
Ehdokas- ehdokkaiden nimeäminen	Perusjärjestöt, puolueiden sisäiset valitsijayhdistykset	Perusjärjestöt, puolueiden sisäiset valitsijayhdistykset	Perusjärjestöt, puolueiden sisäiset valitsijayhdistykset	Perusjärjestöt, puolueiden sisäiset valitsijayhdistykset	Perusjärjestöt, puolueiden sisäiset valitsijayhdistykset
Puoluejäsenten muodostamat puolueen sisäiset valitsijayhdistykset	Väh. 15 saman perus- järjestön jäsentä tai vähintään 30 eri perus- järjestöjen jäsentä	Väh. viisi saman perusjärjestön jäsentä	Väh. 15 saman perus- järjestön jäsentä tai vähintään 30 eri perus- järjestöjen jäsentä	Väh. 10 saman perus- järjestön jäsentä tai vähintään 20 eri perus- järjestöjen jäsentä	Väh. 15 saman perus- järjestön jäsentä tai vähintään 30 eri perus- järjestöjen jäsentä
Äänioikeus jäsenäänestyksessä	Jäsenet	Jäsenet. Väh. 4 kk mittainen jäsenyys ennen jäsenäänestystä.	Jäsenet	Jäsenet	15+ -vuotiaat jäsenet. Väh. 2 kk mittainen jäsenyys ennen jäsen- äänestystä.
Vaalikelpoisuus	Vaalikelpoisuudesta säädetään Suomen perustuslaissa ⁵	Vaalikelpoisuus jäsen- äänestykseen edellyttää, että henkilö on ollut puolueen jäsen väh. 4 kk ajan ennen jäsen- äänestystä. ⁶	Vaalikelpoisuus jäsen- äänestyksessä ei edellytä puolueen jäse- nyyttä	Vaalikelpoisuus jäsen- äänestyksessä ei edellytä puolueen jäse- nyyttä	Vaalikelpoisuus jäsen- äänestyksessä ei edellytä puolueen jäse- nyyttä
Listalle tehtävät muutokset	Enintään 1/4 ehdok- kaiden kokonais- määrästä	Enintään 1/4 ehdok- kaiden kokonais- määrästä	Enintään 1/4 ehdok- kaiden kokonais- määrästä	Enintään 1/4 ehdok- kaiden kokonais- määrästä	Enintään 1/3 ehdok- kaiden kokonais- määrästä
Listan vahvistaminen	Piirijärjestö	Piirijärjestö	Piirijärjestö	Piirijärjestö	Piirijärjestö

⁵ Suomen perustuslain 14 §:ssä säädetään vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa. Sen mukaan jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt 18 vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä.

⁶ Tai on vapautettu jäsenmaksusta tai on vapaajäsen.

Lähteet: Kansallinen Kokoomus r.p. (2014); Suomen Keskusta r.p. (2018); Suomen Sosialidemokraattinen puolue r.p. (2017); Perussuomalaiset r.p. (2009); Vaalilaki (714/1998).

Kuten luvussa 3.3.1. todettiin, puolueiden jäsenäänestykset ovat pakollisia vain siinä tapauksessa, että ehdokasehdokkaita on enemmän kuin mitä puolue voi vaalipiirissä ehdokkaita asettaa. Onkin varsin tavallista, että puolueet pyrkivät säännöstelemään ehdokasehdokkaiden määrää, jolloin ehdokkaiksi voidaan suoraan asettaa suurin sallittu määrä eikä jäsenäänestystä tarvitse järjestää. Tällaisten *sopuvaalien* yhteydessä on tavallista, että joku tai jotkut ehdokasehdokkaista luopuvat ehdokkuudesta, jotta jäsenäänestystä ei tarvitsisi järjestää. (Kuitunen 2008, 120.)

Puolueiden sääntöihin kirjattujen rekrytointikäytäntöjen ohella ehdokasrekrytointiin liittyy myös muita, kirjaamattomia käytäntöjä ja periaatteita, jotka ohjaavat puolueiden ehdokasasettelua. Niiden tunnistaminen voi olla ulkopuoliselle haastavaa. Ehdokasvalintaa ohjaavat kriteerit voidaan erottaa subjektiivisiin ja objektiivisiin kriteereihin (ks. alla). (Kuitunen 2008, 123.)

Subjektiiviset tekijät

- ideologinen puhdasoppisuus
- puoluehistoria ja aikaansaannokset puolueessa
- muut yhteiskunnalliset luottamustehtävät
- organisointi- ja neuvottelutaidot

Objektiiviset tekijät

- ikä
- perhetausta
- etninen tausta
- yhteiskunnallinen asema (koulutus, ammatti)
- uskonto
- asuinpaikka
- kiinnostuneisuus erilaisiin ryhmiin ja järjestöihin

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että sekä subjektiivisilla että objektiivisilla tekijöillä on merkitystä ehdokasasettelun kannalta. Puolueille on tärkeää, että ehdokasasettelussa ovat edustettuina vaalipiirin eri sosiodemografiset ryhmät. Ehdokaslistat, saati valitut edustajat eivät kuitenkaan yleensä kokoonpanoltaan edusta valitsijakuntaansa. Yksi syy tähän on se, että puolueet painottavat ehdokasasettelussaan oman kannatuksensa näkökulmasta keskeisiä väestöryhmiä. (Kuitunen 2008, 124). On myös esitetty, että puolueet painottavat ehdokasasettelussaan puolueen sisäisten ryhmäkuntien tasapuolista edustusta, jotta eri ryhmittymät välttäisivät valtataistelua ja sitoutuisivat yksissä tuumin listan kokoonpanoon (Gallagher 1988b, 253).

Ehdokasasettelua puolueen kannalta edulliseksi kuitenkin rajoittaa puoluejäsenten ja puolueiden perusjärjestöjen oikeus päättää ehdokasehdokkaista. Puolueen on mahdollista poiketa jäsenäänestyksen tuloksesta, mutta vain rajoitetuin osin (ks. taulukko 8). Tärkeimpiä kriteerejä, joiden perusteella puolueet saattavat pyrkiä tasapainottamaan ehdokaslistan kokoonpanoa, ovat esimerkiksi alueellinen, eduskuntavaalien kontekstissa erityisesti seutukunnallinen edustavuus, sukupuolten edustavuus, ikäryhmien edustavuus sekä koulutustaustan ja ammattiryhmien edustavuus (Kuitunen 2008, 124–126).

Alueellista edustavuutta pidetään yhtenä tärkeimmistä kriteereistä, jotka lopullisen ehdokaslistan tulisi täyttää. Eri seutukuntien tasapuolinen edustus ehdokaslistalla määritellään sen perusteella, millainen puolueen kannatus on vaaliipiirin eri kolkissa. Ehdokaslistalla tulisikin siis olla vähintään yksi, mieluiten useampia ehdokkaita niiltä alueilta, joilla puolueen kannatus tiedetään olevan suurta, mutta toisaalta samanaikaisesti olisi puolueen kannatuksen laajentamisen kannalta tärkeää pyrkiä saamaan ehdokkaita myös sellaisilta alueilta, joilla puolueen kannatus on aiemmin ollut vähäistä. (Kuitunen 2008, 124.)

Myös sukupuolten välinen tasapaino ehdokaslistalla on puolueille keskeinen kriteeri, joiden perusteella jäsenäänestyksen tuloksia voidaan lähteä muuttamaan. Yleisesti ottaen puolueet lähtevät siitä ajatuksesta, että listalle tulisi saada puolet miehiä ja puolet naisia (em.). Kuitenkin sukupuolten edustavuus tavoiteltavana tilanteena on alkanut arkipäiväistyä, ja kun tarkastellaan naisten osuutta ehdokkaista eduskuntavaaleissa, niin osuus näyttää jämähtäneen noin 40 prosenttiin, jossa se on pysynyt 1990-luvun alusta asti. Puoluekohtaisia eroja toki esiintyy: vuoden 2019 eduskuntavaaleissa vain 31,5 prosenttia perussuomalaisten ehdokkaista oli naisia, kun taas vihreiden ehdokkaissa naisten osuus oli 62,0 prosenttia. Äänioikeutetuista naisten osuus on 51,4 prosenttia. (SVT 2019a).

Eri-ikäisten tasapainoinen edustus puolueiden ehdokaslistoilla ei ainakaan vuoden 2019 eduskuntavaalien ehdokastilastojen perusteella ollut puolueille kovinkaan tärkeä kriteeri. Ehdokkaiden ikäjakaumia tarkasteltaessa havaitaan, että sekä kaikkein nuorimpia että kaikkein iäkkäimpiä ehdokkaita oli huomattavasti vähemmän kuin mitä vastaavan ikäisen väestön osuus on kaikista äänioikeutetuista. Keskimäärin ehdokkaat olivat kuitenkin hieman nuorempia kuin äänioikeutetut: siinä missä äänioikeutettujen keski-ikä vuoden 2019 eduskuntavaaleissa oli 50,65 vuotta, ehdokkaiden keski-ikä oli 46,7 vuotta. Puolueiden välillä oli tässäkin suhteessa eroja. Suhteessa eniten alle 30-vuotiaita ehdokkaita oli RKP:lla, jonka ehdokkaista 17,3 % oli alle 30-

vuotiaita. Vähiten alle 30-vuotiaita ehdokkaita oli sinisellä tulevaisuudella ja perussuomalaisilla. Vastaavasti suhteessa eniten vähintään 60 vuotta täyttäneitä ehdokkaita oli sinisellä tulevaisuudella (38,2 %) ja vähiten vihreillä (7,9 %). (SVT 2019a).

Erityisesti kaikkien iäkkäimpien ehdokkaiden vähäisyys puolueiden ehdokaslistoilla on kiinnostava piirre. Kuitenkin äänestystietoja koskevien tilastojen perusteella tiedetään, että iäkkäimmät äänioikeutetut ovat kaikkien innokkaimpia äänestäjiä. Sen sijaan nuorten ehdokkaiden vähäistä määrää saattaa selittää erityisesti se, että nuorten äänestysaktiivisuus on muita ikäryhmiä vähäisempää. Tällöin puolueet eivät välttämättä koe tarkoituksenmukaiseksi houkutella nuoria ehdolle, jos vaikutus puolueen kokonaisäänisaaliseen arvioidaan pieneksi. (Kuitunen 2008, 125). Toisaalta nuorten ehdokkaiden vähäinen määrä saattaa entisestään ruokkia nuorten äänioikeutettujen halua jättää äänestämättä, kun tiedetään, että pääasiallinen syy nuorille jättää äänestämättä on nimenomaan itselle sopivan ja samaistuttavan ehdokkaan puuttuminen. Merkitystä on myös sillä, kuinka aktiivinen nuorisjärjestö puolueella on. Nuoriso- ja opiskelijajärjestöt ovat merkittäviä nuorten ehdokkaiden rekrytointikanavia, jotka myös tukevat ehdokkaidensa vaalityötä monin eri tavoin (Perälä 2019).

Myös ehdokkaiden koulutustaustalla ja ammattiasemalla on jonkin verran merkitystä listan rakentamisessa. Erityisesti tämän ehdokasrekrytointikriteerin kohdalla korostuvat puolueiden väliset ideologiset erot. Puolueiden kannalta on tärkeää, että niiden asettamat ehdokaslistat heijastavat puolueen äänestäjäkunnan ammatillista ja koulutustaustan rakennetta mahdollisimman tarkasti. Pääsääntöisesti kaikki suuret puolueet korostavat tiettyyn ammattiasemaan liittyvää asiantuntemusta, mutta erityistä merkitystä sillä on kokoomuksessa. Ehdokkaiksi halutaan sellaisia henkilöitä, joilla on ammattinsa tai koulutuksensa ansiosta jonkin alan tai erityiskysymyksen asiantuntemusta. Samoin koulutustaustalla ja ammattiasemalla on erityistä merkitystä vasemmistoliiton ehdokkaissa. Vaikka puolueen äänestäjien ammatillinen edustavuus ja koulutustaso ovat tasapäistyneet väestön keskimääräisen koulutustason nousun mukana, on puolueelle edelleen tärkeää saada ehdolle perinteisiä työväenpuolueen kannattajia edustavia ehdokkaita, joilla on keskimääräistä alhaisempi koulutustausta ja ammattiasema. (Kuitunen 2008, 125).

Vuoden 2019 eduskuntavaalien ehdokkaat olivat keskimäärin korkeammin koulutettuja kuin äänioikeutetut. Korkeimmin koulutettuja olivat vihreiden ja kokoomuksen ehdokkaat, vähiten ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita tai tutkijakoulutuksen saaneita puolestaan oli perussuomalaisen, sinisten sekä vasemmistoliiton ehdokkaissa. Suurin osa (yli 70 %) vuoden 2019

eduskuntavaalien ehdokkaista oli työelämässä. Työllisistä ehdokkaista 70 % oli toimihenkilöitä. Eniten toimihenkilöitä oli RKP:n ja kristillisdemokraattien ehdokkaissa. Eniten yrittäjätaustaisia ehdokkaita puolestaan oli sinisillä ja keskustalla, työntekijöitä taas oli eniten vasemmistoliiton ja SDP:n ehdokkaissa. (SVT 2019a).

Pitkän ja menestyksekkään puolueuran merkitys ehdokkaiden rekrytoinnissa on vähentynyt. Sen sijaan puolueissa arvostetaan, mikäli ehdokasehdokkaalla on muita kuin puolueen sisäisiä yhteiskunnallisia luottamustehtäviä ja näkyvyyttä yhteiskunnassa. Näkyvyyttä toki voi kerryttää muutenkin kuin yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä: siksi niin sanottujen ”julkisehdokkaiden” rekrytoiminen on puolueille kannattavaa. Ne tuovat puolueelle ja ehdokaslistalle ääniä sellaisiltakin äänestäjiltä, jotka eivät välttämättä ole niin sitoutuneita politiikkaan ja äänestämiseen. Yleinen kehitys on ollut, että politiikan sisältöjen hallinta on korvannut politiikan menettelytapojen hallinnan, jolloin eri asiakysymysten tuntemus ja perehtyneisyys korostuvat myös ehdokasrekrytoinnissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että korkea koulutus, hyvä ammattiasema sekä näkyvyys yhteiskunnassa painavat vaakakupissa puolueen sisäisiä luottamustehtäviä enemmän. (Kuitunen 2008, 125–126.)

4. AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1. Tutkimusasetelma

Tässä tutkimuksessa analysoidaan, miten alle 30-vuotiaiden rekrytoituminen eduskuntavaaliehdokkaaksi tapahtui vuoden 2019 eduskuntavaaleissa sekä millaisia esteitä ja haasteita rekrytoitusprosessiin nuorten näkökulmasta liittyy.

Tutkimuskysymyksiä lähestytään kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen määrittely ei aina ole yksiselitteistä. Usein laadullisen tutkimuksen määrittelyä lähestytäänkin tarkastelemalla mitä laadullinen tutkimus *ei ole*, tai vaihtoehtoisesti määrittelyä on tehty vertaamalla laadullista tutkimusta kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen. On kuitenkin joitakin piirteitä, joiden voidaan katsoa yhdistävän laadullista tutkimuksia. (Eskola & Suoranta 1998, 11–13.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on useimmiten tekstimuotoista. Tutkija voi halutessaan joko kerätä oman aineistonsa esimerkiksi haastattelujen avulla tai vaihtoehtoisesti hyödyntää valmista aineistoa, kuten lehtikirjoituksia tai hallinnollisia asiakirjoja. Laadullinen aineisto voi koostua myös kuva- tai äänimateriaalista, esimerkiksi elokuvista tai mainoskuvastoista. Analysoitaessa aineistoa laadullisilla menetelmillä voidaan tavoittaa tutkittavan ilmiön *prosessiluonne*. Laadullisen tutkimuksen tuloksia ei siten voida pitää muuttumattomina ja ikuisesti toistettavina, vaan aikaansa ja paikkaansa sidottuina. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen eri vaiheet kietoutuvat voimakkaasti yhteen. Tulkintaa tehdään koko tutkimusprosessin ajan ja, toisaalta tutkimusongelman muotoilua voidaan joutua tarkistamaan aineistonkeruun edetessä. (Eskola & Suoranta 1998, 13–14.)

Tutkittavien osallistuvuus on useissa tapauksissa yksi keskeisistä laadullisen tutkimuksen tunnusmerkeistä. Tästä äärimmäisin esimerkki on kenttätyö. Tutkimusotetta, jossa tutkija pyrkii säilyttämään tutkittavan ilmiön sellaisena kuin se on, eikä yritä manipuloida tutkimustilannetta, voidaan kuvata *naturalistiseksi*. Naturalistisella otteella pyritään tavoittamaan tutkittavien oma näkökulma. Tutkittavien osallistuvuuteen liittyy keskeisesti myös subjektiivisuuden ja objektiivisuuden suhde. Täyttä objektiivisuutta, siis sitä, ettei tutkija sekoita lainkaan esimerkiksi omia uskomuksiaan ja asenteitaan tutkimukseen, on haastavaa, ehkä jopa mahdotonta saavuttaa. Kuitenkin lähtökohtana tulisi olla, että tutkijan tulee ainakin yrittää tunnistaa omat oletuksensa, ja pyrkiä tarpeen mukaan avaamaan niitä tutkimusraportissa. Objektiivisuus laadullisessa tutkimuksessa

syntyykin pitkälti siitä, että tutkija kykene tunnistamaan oman subjektiivisuutensa. (Eskola & Suoranta 1998, 14–15.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on yleensä havaintomäärältään varsin suppea. Toki tapauksia pyritään analysoimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, jolloin aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu. Tutkijan tehtävä on sijoittaa tutkimuskohde kontekstiinsa ja antaa siitä ajallisesti yksityiskohtainen ja tarkka kuva. Tämä edellyttää tutkijalta vahvan teoreettisen perustan rakentamista. Teoriapohja puolestaan ohjaa aineiston hankintaa: laadullisen tutkimuksen yhteydessä puhutaankin usein *harkinnanvaraisesta otoksesta tai näytteestä*, joka täyttää teoreettisen perustan sille asettamat edellytykset. (Eskola & Suoranta 1998, 15.)

Analyysin aineistolähtöisyys on usein tyypillistä laadulliselle tutkimukselle. Aineistolähtöisyydellä tarkoitetaan yksinkertaistetusti sitä, että teoriaa rakennetaan empiirisestä aineistosta käsin. Näin on mahdollista varmistaa tutkimuksen mahdollisimman hyvä objektiivisuus, kun tutkimuskohteen analysointiin ja aineiston tulkintaan ei sisälly ennakko-olettamuksia. Aineistolähtöisellä analyysillä on kuitenkin varjopuolensa: laadullinen aineisto ei lopu koskaan. Sen vuoksi aineisto on syytä rajata erityisen tarkkaan, jotta sen analysointi olisi järkevää. Aineistolähtöinen analyysi on kuitenkin tarpeellinen varsinkin silloin, kun tarvitaan perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. (Eskola & Suoranta 1998, 16.)

Laadullista tutkimusta määrittää myös eräänlainen *hypoteesittomuus*, joka voidaan määritellä erityisesti jo edellä mainittuna ennakko-olettamusten puutteena. Hypoteesien asettaminen puolestaan on tyypillistä tilastotieteellisessä tutkimuksessa, jonka lähtökohdat sille, mitä aineistoa analysoimalla voidaan ylipäättään saavuttaa, ovat laadullista tutkimusta huomattavasti suppeammat. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on, että tutkijan tulisi tutkimusprosessin aikana jopa yllättyä tai oppia jotain uutta. Hypoteesittomuus ei siten rajoita tutkimusprosessia, vaan aineisto voi antaa tutkijalle uusia näkökulmia tutkimukseen. (em.)

Myös *tutkijan rooli* on erilainen laadullisessa ja tilastollisessa tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on ainakin jossain määrin vapaat kädet tutkimuksensa suhteen. Vapaus paitsi tarjoaa tutkijalle mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa tutkimustaan joustavasti, myös vaatii tutkijalta eräänlaista tutkimuksellista mielikuvitusta ja kokeilunhalua. Lisäksi tutkijan on pystyttävä perustelemaan tekemänsä ratkaisut, jotta tutkimus on tiedeyhteisön arvioitavissa. Toki kaikki ratkaisut eivät aina ole ratkaisuja sinällään, vaan tutkimuksessa on usein väkisin mukana joitakin

ennakko-oletuksia, jotka perustuvat pitkälti arkijärkeen ja intuitioon. Voidaan jopa sanoa, että suurin osa tieteellisestäkin tutkimuksesta koostuu maalaisjärjestä ja aiemmista kokemuksista. Varsinkin laadullisen tutkimuksen tekijöitä on arvosteltu väitteiden tieteellisestä perustelemattomuudesta. Kuitenkin myös tilastollista tutkimusta voitaisiin syyttää täysin samasta, riippuen siitä, millä kriteereillä tieteellisyyttä arvioidaan. Siksi eri menetelmäsuunnaukset määrittävätkin tiedettä omista lähtökohdistaan, omilla vakuuttelun tavoillaan ja kielellisillä konventioillaan. (Eskola & Suoranta 1998, 17.)

Laadullista tutkimusta on myös arvosteltu subjektiiviseksi tavaksi tuottaa tietoa. Menemättä liian tarkasti siihen, voidaanko puhua subjektiivisesta laadullisesta tutkimuksesta ja objektiivisesta tilastollisesta tutkimuksesta (vastaus: ei voida), on keskeistä ymmärtää, että kummassakin menetelmäsuunnauksessa on kyse erilaisista näkökulmista. Vaikka tutkittaisiin samaa ilmiötä, eri menetelmillä saadaan kerättyä erilaista aineistoa erilaisia käyttötarkoituksia varten. Tällöin myöskään tutkimuksen tuloksia on hyödytöntä arvioida sellaisin kriteerein, joihin menetelmä ei yksinkertaisesti sovellu. Lisäksi on todettava, eri tutkimusmenetelmät poikkeavat toisistaan lopulta varsin vähän. Oleellisempaa on arvioida tutkimusta niistä lähtökohdista käsin, joiden perusteella tutkimusta on päädytty tekemään. Tämä tietysti edellyttää, että tutkija on ne tutkimuksen lukijalle avannut. (Eskola & Suoranta 1998, 18.)

Narratiivisuus, tarinamuotoisuus, on usein yksi laadullisen aineiston lähtökohdista. Yksinkertaisimmillaan narratiivisuus esiintyy arkipuheessa: siinä, mitä ja miten kerromme toisille. Arkipuheen ohella narratiivisuuden voidaan katsoa jäsentävän oikeastaan kaikkea kirjallista aineistoa, myös esimerkiksi tiedonvälitystä. Siksi on luonnollista, että myös tutkijat kertovat tarinoita. Toisaalta narratiivisuutta voidaan myös tieteen keinoin tutkia. Erilaisia narratiiveja voidaan tarkastella teoreettisesti, ja niitä voidaan käyttää tutkimuksessa resursseina esimerkiksi lukemalla, keräämällä tai kirjoittamalla. (Eskola & Suoranta 1998, 18–19). Laadullisessa tutkimuksessa narratiivisuutta voidaan pitää paitsi erityisenä näkökulmana aineistoon, myös analysoida sitä (Alasuutari 1993). Lisäksi narratiivisuuden voidaan sanoa luonnehtivan laadullista tutkimusta yleisenä ominaisuutena, jolloin sillä voidaan kuvata niin tutkimuksen tekijää kuin käytettyä aineistoa (Eskola & Suoranta 1998, 20).

Koska nuorten kokemuksia poliittisesta rekrytoitumisesta eduskuntavaalien kontekstissa ei Suomessa ole aikaisemmin selvitetty, on laadullisen tutkimuksen lähestymistapa erityisen hedelmällinen

tuottamaan kokonaiskuvaa ilmiöstä. Sen perusteella on mahdollista lähteä tarkentamaan aiheeseen liittyvää tutkimusta tulevaisuudessa.

4.2. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

4.2.1. Yleistä tutkimushaastattelusta

Tutkimushaastattelut ovat yhteiskuntatieteissä yksi käytetyimmistä tiedonhankintamenetelmistä. Haastattelu on menetelmänä joustava, minkä vuoksi sitä voidaan käyttää moniin eri tarkoituksiin ja tilanteisiin, joissa tutkittavasta asiasta halutaan saada syvällistä tietoa. Haastattelu voidaan tehdä useista lähtökohdista käsin ja monin eri menetelmin. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Asetelma antaa tutkijalle mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa haastattelun edetessä esimerkiksi lisä- tai tarkentavien kysymysten avulla ja jopa paljastaa haastateltavien vastausten taustalla olevia motiiveja. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11, 34.)

Mitä haastattelulla sitten tarkoitetaan? Haastattelu muistuttaa monessa suhteessa tavallista keskustelua. Sekä haastatteluun että keskusteluun sisältyy kielellistä ja ei-kielellistä viestintää, joiden avulla osapuolet välittävät ajatuksiaan, asenteitaan, mielipiteitään, tietojaan ja tunteitaan. Haastattelu ja keskustelu perustuvat molemmat osapuolten vuorovaikutukselle, jossa osapuolet vaikuttavat toinen toisiinsa. Kuitenkin haastattelu eroaa keskustelusta siten, että haastattelulla on ennalta määritelty tavoite: kerätä tietoa. Tämä näkyy käytännössä esimerkiksi siinä, että haastattelijan rooli haastattelun aikana on huomattavasti haastateltavaa pienempi. Toisaalta haastattelijalla on haastattelutilanteessa vetovastuu ja valta ohjata haastattelua toivottuun suuntaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42.)

Haastattelulla osana tutkimusta on joitakin tyypillisiä piirteitä, jotka toistuvat tutkimuksesta toiseen. Haastattelu on aina ennalta suunniteltu ja haastattelija on tutustunut tutkimuksen kohteeseen huolellisesti. Tutkimushaastattelu on saanut alkunsa haastattelijan aloitteesta ja on haastattelijan ohjaama. Lisäksi on haastattelijan vastuulla motivoida haastateltavaa sekä pitää haastateltavan motivaatiota yllä. Tutkimushaastattelussa haastattelija tietää roolinsa jo ennen haastattelutilannetta, kun taas haastateltava oppii omansa vasta haastattelun aikana. Haastateltavan on myös voitava luottaa siihen, että haastattelun aikana annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. On kuitenkin huomionarvoista, että edellä mainitut muodostavat tutkimushaastattelun ihanteen, jota harvoin yhdessäkään tutkimuksessa täysin saavutetaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43.)

Kuten kaikissa muissakin menetelmissä, myös haastattelussa on etunsa ja haittansa, joita tulee punnita menetelmävalintoja tehtäessä huolellisesti. Haastattelu menetelmänä soveltuu erityisesti tilanteisiin, joissa selvitetään vain vähän kartoitettua tai täysin tuntematonta aluetta, tai joissa halutaan sijoittaa haastateltavan puhe laajempaan kontekstiin. Haastattelua on hedelmällistä hyödyntää myös silloin kun tiedetään, että tutkittava aihe tuottaa monitahoisia ja useisiin eri suuntiin viittaavia vastauksia, tai kun halutaan selventää jo saatuja vastauksia. Haastattelu kannattaa tehdä myös silloin, kun halutaan syventää tietoja tai tutkia arkoja tai vaikeita aiheita. On kuitenkin huomioitava, että arkojen tai vaikeiden tutkiminen haastattelua menetelmänä hyödyntäen vaatii erityistä luottamusta haastattelijan ja haastateltavan välillä verrattuna esimerkiksi kyselylomakkeisiin, joissa tutkittavat jäävät aidosti anonyymeiksi ja tutkijalle etäiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35.)

Jotta haastattelusta saataisiin kaikki irti, vaatii se toteuttajaltaan taitoa ja kokemusta. Ideaalitulanteessa haastattelijan rooliin ja tehtäviin tulisi kouluttautua. Näin kuitenkin harvemmin tapahtuu, ja osittain sen vuoksi haastatteluun menetelmänä sisältyykin useita virhelähteitä, mikäli haastattelijalla ei ole suunnitellut haastattelun toteuttamista huolellisesti. Toki virheitä voi aiheutua haastateltavastakin tai itse haastattelutilanteesta. Lisäksi haastattelusta aiheutuu haastattelijalle kustannuksia, esimerkiksi nauhoitus-, puhelin- tai matkakustannuksia. Aineiston kerääminen haastatteluilla on myös hidasta. Sopivien haastateltavien etsiminen, kontaktointi, haastatteluajankohdan sopiminen, itse haastattelu sekä sen saattaminen kirjalliseen muotoon vievät runsaasti aikaa. Ehkä haastavinta erityisesti vapaamuotoisten haastatteluiden kohdalla on haastatteluaineiston analysointi, tulkinta ja raportointi. Valmiita malleja edellä mainittuihin ei käytännössä ole. (em.)

4.2.2. Teemahaastattelu ja muut tutkimushaastattelun lajit

Teemahaastattelut ovat yleensä puolistrukturoituja tai puolistandardoituja haastatteluja, vastineeksi täysin strukturoiduille lomakehaastatteluille ja täysin strukturoimattomille, avoimille haastatteluille. Strukturointiasteella tarkoitetaan sitä, kuinka tarkasti haastattelussa esitettävät kysymykset on muotoiltu ennalta ja toisaalta kuinka paljon haastattelijalla voi haastattelun edetessä soveltaa. Teemahaastatteluille on tyypillistä, että jotkin haastattelun näkökulmista, toisin sanoen haastattelun teemat, on määritelty ennalta, mutta muista puolistrukturoiduista haastatteluista poiketen, teemahaastattelussa on esimerkiksi mahdollista vaihdella ennalta päätettyjen kysymysten järjestystä, niiden sanamuotoja sekä antaa haastateltavalle mahdollisuus vastata kysymyksiin omin sanoin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43.) Teemahaastattelu onkin lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua.

Täysin strukturoidusta haastattelusta malliesimerkki on lomakehaastattelu. Lomakehaastattelussa haastattelu tapahtuu lomakkeen mukaan, ja kysymysten ja väitteiden muoto sekä esittämisjärjestys on lyöty ennalta lukkoon. Oletuksena on myös, että kukin haastateltava ymmärtää lomakkeessa esitetyt kysymykset ja väitteet samoin. Tämä onkin lomakehaastattelun suurin haaste: haastattelulomakkeen ja kysymysten muotoilu tulee tehdä huolella ja harkiten, jotta aineiston avulla voidaan vastata tutkimuskysymyksiin. Lomakehaastattelu soveltuu parhaiten tilanteisiin, joissa halutaan testata muodollisia hypoteeseja, saattaa kerätty aineisto määrälliseen muotoon, kerätä faktatietoa, jolloin tutkijan tulee tietää jo etukäteen, millaista tietoa haastateltavilta voidaan saada sekä tilanteisiin, joissa testataan aiemmin saatujen laadullisten tulosten yleistettävyyttä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 44–45.)

Strukturaatioajan toista ääripäätä edustaa täysin strukturoimaton, avoin haastattelu, jota joskus syvähaastatteluksikin kutsutaan. Syvähaastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä, joita haastattelijan tulee syventää rakentamalla haastattelun jatkoa aina edellisen vastauksen varaan. Jokainen haastateltavan antama vastaus saa aikaan seuraavan kysymyksen. Toisin kuin lomakehaastattelussa, avoimissa haastatteluissa haastateltavia ei valita satunnaisotannan perusteella, vaan tietojen antamiseen käytetään sellaisia henkilöitä (informantteja), joilla tiedetään olevan erityistä tietoa tutkittavasta aiheesta. Usein tämä lähtökohta johtaa muutaman, tarkkaan valitun henkilön syvälliseen ja perinpohjaiseen haastatteluun, joiden avulla voidaan saada sellaista tietoa, jota vaikkapa lomakehaastattelulla ei kyettäisi saamaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 45–56.)

4.3. Aineiston kerääminen ja analysointi

Tämän tutkielman tutkimusaineistoa varten haastateltiin vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ehdolla olleita nuoria, alle 30-vuotiaita ehdokkaita. Lopullinen aineisto koostui yhdeksästä haastattelusta, jotka toteutettiin huhti-heinäkuussa 2019. Haastateltavia lähestyttiin pääasiassa sähköpostitse, joissakin tapauksissa myös sosiaalisen median välityksellä. Haastateltaville kerrottiin haastattelupyynnössä tutkielman aiheesta yleisellä tasolla, jotta haastateltavilla saatiin spontaanit vastaukset esitettyihin kysymyksiin. Haastateltaviksi pyrittiin saamaan ehdokkaita eri eduskuntapuolueista ja eri vaalipiireistä sekä molemmista sukupuolista, mutta koska vain pieni osa tutkimukseen pyydytyistä ehdokkaista vastasi haastattelupyyntöön, eivät kaikki eduskuntapuolueet tai vaalipiirit ole aineistossa edustettuina. Haastatelluista ehdokkaista kuusi oli naisia ja kolme miehiä.

Ennen haastattelua haastateltavia informoitiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä mahdollisuudesta keskeyttää haastattelu missä vaiheessa tahansa. Haastateltaville kerrottiin, miksi haastattelu tehdään ja miten haastattelussa annettuja tietoja analysoidaan. Haastateltavilta varmistettiin heidän suostumuksensa haastattelun nauhoittamiseen sekä painotettiin, että haastattelussa annetut tiedot ovat luottamuksellisia eikä niitä käsittele muut henkilöt kuin tutkimuksen tekijä. Lisäksi haastateltavien kanssa sovittiin, että haastateltavat esiintyvät aineistossa anonymisti, sillä osa kysymyksistä oli haastateltavien kannalta arkaluontoisia.

Haastattelun aluksi haastateltavilta kysyttiin ehdokkuuden kannalta keskeisiä taustatietoja, kuten haastateltavan poliittista kokemusta, puolueorganisaation tuttuutta sekä mahdollisia aiempia eduskuntavaaliehdokkuuksia. Varsinaiset haastattelukysymykset oli jaettu kolmeen eri teemaan: ehdokkuus ja ehdokkaaksi rekrytoituminen, suhtautuminen ehdokkuuteen ja nuoriin ehdokkaisiin sekä kampanjointi ja edustajaksi rekrytoituminen (ks. liite 1).

Haastatteluista seitsemän tehtiin puhelimitse ja kaksi kasvotusten Tampereella haastateltavien aikataulujen mukaisesti. Haastattelut kestivät 23 minuutista 53 minuuttiin. Yhteensä haastattelut kestivät 306 minuuttia, ja niistä litteroitua tekstiä oli 58 sivua. Haastattelut litteroitiin suurimmaksi osaksi sanatarkasti, mutta kaikkia täytesanoja, puolikkaita sanoja tai tunneilmaisuja ei litteroitu. Pääpaino litteroinnissa oli haastateltavien puheen tallentamisessa. Haastattelijan puheet litterointiin vain niiltä osin, kuin oli välttämätöntä haastateltavien puheenvuorojen ymmärtämisen kannalta.

Litteroiduista haastatteluista muodostuvaa aineistoa analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on yksi laadullisessa tutkimuksesta käytetyistä perusmenetelmistä. Sisällönanalyysi on väljyytensä ansiosta monikäyttöinen menetelmä, jota voidaan hyödyntää hyvinkin erilaisissa tutkimuksissa. Voidaan jopa sanoa, että lähes kaikki laadullisessa tutkimuksessa käytetyt menetelmät pohjautuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78). Sisällönanalyysissa aineistoa tarkastellaan erittelemällä, yhtäläisyyksiä ja eroja etsimällä sekä havaintoja tiivistämällä. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, ja sen avulla pyritään muodostamaan tiivistetty kokonaiskuvaus tarkasteltavasta ilmiöstä. Kuvaus myös kytkee tutkimuksessa saadut tulokset laajempaan kontekstiin ja muihin aiheita koskeviin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan sekä teorialähtöiseen analyysiin. Tässä tutkielmassa aineistomenetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa voidaan havaita aikaisemman teorian ja tutkimustiedon vaikutus, mutta analyysi ei kuitenkaan suoraan perustu teoriaan, eikä sen tarkoitus ole testata

aikaisempia malleja. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa aineistosta tehdyille löydöksille etsitäänkin teoriasta lähinnä *selityksiä* ja *vahvistusta*. Toisaalta tutkija voi myös havaita, ettei empiria vastaakaan aiempia tutkimuksia. Aineistolähtöisessä analyysissä pääpaino on nimensä mukaisesti aineistolla ja siitä nousevilla havainnoilla. Aikaisemman tiedon merkitys pyritään aineistolähtöisessä analyysissä minimoimaan. Teorialähtöisessä analyysissä puolestaan aineiston analyysi pohjautuu täysin johonkin teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun, ja tutkittava ilmiö määritellään aikaisemmin tuotetun tiedon pohjalta. Teoriaohjaava analyysi sijoittuu näiden kahden muodon välimaastoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108–111.)

5. ANALYYSI

5.1. Tutkimukseen osallistuneiden ehdokkaiden taustatiedot

Tässä luvussa analysoidaan nuorten, alle 30-vuotiaiden eduskuntavaaliehdokkaiden kokemuksia poliittisesta rekrytoitumisesta ja siihen liittyvistä esteistä ja haasteista. Analysoitava aineisto koostuu yhdeksästä teemahaastattelusta, jotka toteutettiin vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen huhti-heinäkuussa 2019. Tutkimukseen osallistuneet ehdokkaat olivat kyseisten eduskuntavaalien aikaan iältään 22–25-vuotiaita. Haastatelluista ehdokkaista kuusi oli naisia ja kolme miehiä. Kun hieman myöhemmin tässä luvussa analysoidaan ehdokkaiden kertomuksia heidän rekrytoitumisestaan, käy varsin selvästi ilmi, että nuorten ehdokkaiden rekrytoitumisessa on eroja sukupuolten välillä. Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet naisehdokkaat kertoivat kokevansa tutkimuksen aihepiirin erittäin tärkeäksi, ja naispuoliset haastateltavat myös nostivat haastatteluissa useasti esille ikänsä ja sukupuolensa yhteisvaikutuksen kokemuksissaan poliittisesta rekrytoitumisesta. Tämän valossa ei välttämättä ole edes yllättävää, että naisehdokkaat olivat miesehdokkaita halukkaampia osallistumaan tutkimukseen.

Tässä tutkimuksessa ehdokasrekrytointia tarkastellaan erityisesti eduskuntapuolueiden osalta. Tutkimukseen osallistuneet ehdokkaat edustivat puolueista Kansallista Kokoomusta, Sinistä Tulevaisuutta, Suomen Kristillisdemokraatteja, Suomen ruotsalaista kansanpuoluetta, Suomen Sosialidemokraattista Puoluetta, Vasemmistoliittoa sekä Vihreää liittoa. Tutkimuskohteen rajaaminen eduskuntapuolueiden ehdokkaksiin oli selkeä ja harkittu, koska eduskunnan ulkopuolisiin puolueisiin liittyy monia erityispiirteitä, joiden vaikutuksen tutkiminen ehdokasrekrytoinnissa jää jatkotutkimuksen kohteeksi.

Haastateltujen ehdokkaiden vaalipiirit ovat tässä tutkimuksessa painottuneet eteläiseen Suomeen. Tutkimukseen osallistuneet olivat ehdolla Helsingin, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pirkanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen vaalipiireissä. Vaikka ehdokkaiden edustamien kuuden vaalipiirin välillä on jo havaittavissa eroja, olisi jatkossa kiinnostavaa tutkia myös rekrytoinnin eroja vaalipiirien välillä koko maan laajuisesti.

Yhdeksästä tutkimukseen osallistuneesta ehdokkaasta seitsemän oli ensimmäistä kertaa ehdolla eduskuntavaaleissa. Kaksi haastateltavaa oli ollut ehdolla myös vuoden 2015 eduskuntavaaleissa, toinen heistä eri puolueen ehdokaslistalla kuin vuoden 2019 eduskuntavaaleissa.

Tutkimukseen osallistuneilla ehdokkailla oli monipuolista kokemusta vaikuttamisesta niin politiikassa kuin sen ulkopuolella. Osa ehdokkaista oli aloittanut vaikuttamisuransa jo hyvinkin nuorena esimerkiksi oman kunnan nuorisovaltuustossa tai oman oppilaitoksen oppilas- tai opiskelijakunnassa, osa poliittisessa nuorisjärjestössä. Ehdokkaat olivat vaikuttaneet myös ainejärjestöissä, ylioppilaskunnissa, poliittisissa opiskelijajärjestöissä, kansalaisjärjestöissä, puolueiden paikallis- ja alueyhdistyksissä, keskushallinnossa, virallisissa toimielimissä ja epävirallisissa työryhmissä, kunnan- ja kaupunginvaltuustoissa ja -hallituksissa sekä seurakuntien hallinnossa.

Kaikki ehdokkaat kokivat, että oman puolueen organisaatio oli heille tuttu. Haastateltavista jokaisella oli yksi tai useampi luottamustehtävä puolueen tai sen jäsenjärjestön keskushallinnossa, piirijärjestössä tai paikallisjärjestössä. Yksikään ehdokkaista ei siis tullut täysin politiikan ulkopuolelta, vaan kaikilla haastatelluilla oli jonkinlaista kokemusta puolueessa vaikuttamisesta. Jatkotutkimuksessa olisikin kiinnostavaa kartoittaa sellaisten nuorten ehdokkaiden rekrytoitumiskokemuksia, jotka tulevat täysin politiikan ja erityisesti puolue toiminnan ulkopuolelta – mikäli heitä ylipääntään on.

5.2. Teema 1: Ehdokkuus ja ehdokkaaksi rekrytoituminen

Tutkimukseen osallistuneilla ehdokkailla oli moninaisia syitä hakeutua ehdokkaaksi. Tärkeimmiksi syiksi aineistossa korostuivat ehdokkaan edustaman ehdokasprofiilin puuttuminen puolueen ehdokaslistalta sekä tietyt asiakysymykset, joita ehdokkaat halusivat ajaa. Osa ehdokkaista asettui ehdolle ensisijaisesti auttaakseen puoluetta: erään puolueen ainoa istuva kansanedustaja vaalipiiristä oli vaarassa pudota eduskunnasta, toisen puolueen mahdollisuus saavuttaa edes yksi paikka vaalipiirissä vaikutti niin epävarmalta, että ehdokas koki tarpeelliseksi asettua ehdolle, jotta paikka voitaisiin saavuttaa. Eräällä puolueella taas ei ollut ikinä ollut ehdokasta ehdokkaan vaalipiirissä, jolloin ehdokkuus oli eräänlainen testi siitä, millaista kannatusta puolue vaalipiirissä nauttii.

”Mä oon löytäny politiikasta paikan, jossa mä haluan toimia, ja mä koen et mul on ehk sellasta osaamista ja visioo, jonka mä haluan tuoda sekä puolueen että tän yhteiskunnan hyödyks. Se tulee jotenki niiden asioiden kautta se halu lähtee ehdolle ja halu vaikuttaa.”

”-- [K]un sitä listaa alettiin lopulta muodostaan, niin meidän vaalipiirissä ei meidän puolueella ollut yhtään alle 30-vuotiasta ehdokasta, ja sitten myös naiset oli todella

aliedustettuina. (...) niin sitten mä totesin, että sinne tarvitaan sekä nuori että sinne tarvitaan yksi nainen lisää.”

”—[O]jikeestaan ihan rehellisesti sanottuna isompi syy oli vielä se, että halusin tuoda meidän listalle ääniä, koska meillä se ensimmäinen tai se ainoa paikka oli hyvin pienestä kii, ja se tiedettiin jo alun alkaenkin. Itsekin oon alun perin [toisesta vaalipiiristä] ja mä vaihdoin vaalipiiriä kerätäkseni sinne pottiin ääniä.”

Usea ehdokas korosti, että ehdokkuus oli heille osa pidemmän tähtäimen suunnitelmaa. Osa oli tähdännyt ehdokkuuteen juuri näissä vaaleissa jo vuosia, osalle ehdokkuus oli eräänlainen välietappi matkalla kohti muita, ehdokkaalle tärkeämpiä vaaleja, ja joillain ehdokkuus oli puolestaan vasta esityötä tulevaisuutta varten. Nämä suunnitelmallisimmat ehdokkaat myös kertoivat poliittisen vaikuttamisen olevan heille intohimo, jonka parissa he haluavat rakentaa uransa. Osa ehdokkaista sen sijaan asettui ehdolle kyseisissä vaaleissa lähinnä siksi, että elämäntilanne sen juuri nyt mahdollisti. He olivat vielä osittain epävarmoja poliittisen uransa tulevaisuudesta ja siitä, millainen heidän elämäntilanteensa olisi neljän vuoden kuluttua, ja olisiko heillä silloin mahdollisuutta asettua ehdolle. Lisäksi osalle ehdokkaista puolueen, sen piirijärjestön tai paikallisjärjestön tarjoama taloudellinen tuki oli merkittävä syy asettua ehdolle. Myös esimerkiksi ehdokkaan lähipiiristä tai puolueen paikallisyhdistykseltä saadun kannustuksen ja henkisen tuen merkitys ehdolle asettumisessa korostui aineistossa.

”No kyllä se oli semmonen luonteva jatkumo tavallaan kaikelle sille vaikuttamistyölle, mitä mä oon pyrkiny tekemään tässä poliittisen taipaleeni varrella.”

”Se pohja, miltä mä lähdin rakentaa kampanjaa, se oli sellasta pohjatyötä tulevaisuutta varten, eikä niinkään, että nyt olisin välttämättä menossa läpi, vaan se, että tähtään tulevaisuuteen ja halusin tehdä etenkin puolueelle vaalityötä.”

”Suurin [syy] oli varmaan se, että oli mahdollista lähteä ehdokkaaks. Elämäntilanne oli sellanen, (...) oli paljon aikaa ja joustavat aikataulut.”

Ehdokkaiden arviot siitä, oliko päätös ehdokkaaksi pyrkimisestä helppo vai vaikea, olivat jakautuneita. Noin puolelle ehdokkaista päätös oli helppo, ja tärkein siihen vaikuttanut tekijä oli se, että ehdokkuus eduskuntavaaleissa oli luontevaa jatkoa heidän aiemmalle poliittiselle toiminnalleen. Lisäksi kaksi ehdokasta kertoi näkyvästä asemastaan puolueessa, jolloin heidän asettumisensa ehdolle oli eräänlainen esimerkki ja kannustin muille ehdokkuutta harkitseville. Eräs ehdokas kertoi, että merkittävin päätöstä helpottanut tekijä oli se, että puolue järjesti ja kustansi ehdokkaalle kaiken, mitä ehdokkuutta varten tarvittiin.

”Se oli noiden kuntavaalien jälkeen tosi selkee, et kun oli niissä ehdolla ja ne meni oikeen hyvin, niin sitten tavallaan se oli aika selkee jo siitä lähtien, että eduskuntaan yritetään seuraavaks.”

”No kyl se nyt oli helppo, koska se oli se asia, mitä varten mä oon monta monta vuotta tehny töitä.”

”-- [O]ikeestaan pidin sitä itsestään selvänä, koska olin [näkyvässä roolissa puolueessa] ja silloin myös se esimerkin näyttäminen siinä ehdokkuudessa on tärkeetä.”

Ne ehdokkaat, jotka arvioivat päätöksen asettua ehdolle enemmän vaikeaksi, mainitsivat tärkeimmiksi päätökseen vaikuttaneiksi tekijöiksi oman epävarman elämäntilanteen sekä siihen liittyvät epäilykset siitä, olisiko ehdokkaalla riittävästi aikaa ehdokkuudelle, tarpeeksi ehdokkuuden vaatimaa taloudellista pääomaa ja / tai mahdollisuuksia hankkia lisäkasiä ja tukea kampanjointiin. Lisäksi eräs ehdokas kertoi olleensa huolissaan puolueen paikallisyhdistyksen taloudellisesta tilanteesta, mikäli paikallisyhdistys päättäisi tukea hänen ehdokkuuttaan rahallisesti; toinen puolestaan tunnusti, ettei hän oikeastaan halunnut poliitikoksi, ja sen vuoksi miettikin, mitä muut ihmiset ajattelevat hänen ehdokkuudestaan.

”Tiesin ku olin aikasemmin ollu vaalien tukiryhmässä mukana ja vaaleis mukana, et se [ehdokkuus] vaatii tosi paljon. Että saaks ittestään [irti] ja ympärille kerätty sellasen porukan ja saaks yksityislahjotuksii et saa esimerkiks lehtimainoksii tai jotain tälläsii. Mutta sitte tavallaan se kiinnostus voitti kaikki nää epäilyt loppupeleissä.”

”-- [Päätös] olis ollu helpompi, jos haluais politiikkaan. (...) olis ehtiny valmistautua vaaleihin ja miettiä vähän tarkemmin kaiken, kerätä rahoituksen kuntoon ja tälle. Ja sit tehdä kunnolla sen homman. Ja siitä tuli lähinnä se, et kun valtaosa ihmisistä ei ymmärrä, että tässä ollaan nyt vaan keräämässä listalle ääniä eikä todella ajatella oikeesti että olis pääsemässä läpi. (...) tää on tämmönen klassinen suomalainen ajatus, että mitä muut ajattelee siitä --”

Aloitteen tekijöitä ehdokkaiden rekrytoimisessa oli käytännössä kaksi: joko ehdokas itse tai jokin puolueen toimija. Puolueen tai sen jäsenjärjestöjen toimijoiksi laskettiin aineistossa esimerkiksi puolueen paikallisyhdistyksen edustajat, puolueen nuorisojärjestön piirijärjestöjen edustajat, puolueen piirijärjestöjen edustajat, puolueen järjestöpäällikkö sekä istuvat kansanedustajat. Ehdokkaista kolme kertoi olleensa itse aloitteellisia ehdolle hakeutumisessa, loput kuusi kertoivat aloitteen tulleen puolueelta. Edellä mainitusta jaottelusta huolimatta osa ehdokkaista kuitenkin koki, että heidän asettamisensa ehdolle oli kaikkien osapuolten (ehdokas itse, puolueen paikallisyhdistys

sekä mahdolliset muut ehdolle asettumista ehdottaneet) yhteinen tahtotila ja päätös, eikä yhdenkään osapuolen tarvinnut olla rekrytointiprosessissa erikseen aloitteellinen.

”No se [aloite ehdokkuudesta] tuli ensiks piirin puheenjohtajalta, sitte istuvalta kansanedustajalta ja sit viimeisenä järjestöpäälliköltä. Eli käytännössä läpi koko puolueen hallinnon tuli se toivomus.”

”Alote mun ehdokkuudelle on tullu sekä mun puolelta että sitten puolueen puolelta, ja käytännössä toki sitten piiriyhdistyksen puolelta, mut kyl se on ollu monta vuotta jo aika selvää, että nää vaalit on ne vaalit, joihin mä tähtään, ja jotka on ikään ku ne mun uran toivottavasti käänteentekevät vaalit. (...) Ja tää on ollu tavallaan tiedossa sekä mulla, että puolueella että sitten siellä puolueen paikallisyhdistyksessä.”

Kuten tässä tutkielmassa on jo aiemmin todettu, puolueilla ja niissä toimivilla henkilöillä on todella merkittävä rooli siinä, millaisia ihmisiä ehdokkaiksi ja edelleen kansanedustajiksi valitaan. Erityisesti nuorten ehdokkaiden kohdalla vaikuttaa siltä, että henkilökohtaisen kontaktoinnin merkitys on ehdokkuutta harkitsevalle, mutta vielä epävarmalle nuorelle suuri.

Taulukko 9. Ehdokkaaksi nimeämistä edeltäneet vaiheet.

	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Vaihe 4
E1	Paikallisyhdistyksen sisäinen keskustelu, ehdokas ilmoitti kiinnostuksestaan	Kahdenkeskiset keskustelut paikallisyhdistyksen jäsenten kanssa, ehdokas teki päätöksen ehdokkuudesta	Puolueen piirijärjestön haastattelu	Piirikokous teki päätöksen
E2	Ehdokas ilmoitti puolueosastolleen olevansa käytettävissä	Puolueosasto esitti ehdokasta piirin hallitukselle	Piirihallitus esitti ehdokasta piirin vuosikokoukselle	Piirikokous teki päätöksen
E3	Puolueen piirijärjestö pyysi ehdolle, ehdokas suostui	Piirikokous teki päätöksen		
E4	Puolueosaston sisäinen keskustelu, ehdokas ilmoitti olevansa käytettävissä	Puolueosasto esitti ehdokasta piirin hallitukselle	Jäsenäänestys	Piirikokous teki päätöksen jäsenäänestyksen pohjalta
E5	Piirin puheenjohtaja pyysi ehdolle, ehdokas kieltäytyi	Paikallisyhdistyksen vuosikokous ehdotti ehdokasta	Piirihallitus pyysi ehdolle, ehdokas suostui	Piirikokous teki päätöksen

		nimettäväksi, ehdokas kieltäytyi		
E6	Ehdokas otti yhteyttä piiriyhdistykseen ja ilmoitti olevansa käytettävissä	Ehdokas asetettiin nimettäväksi piirin kokouksessa	Piirikokous teki päätöksen	
E7	Piiriyhdistys pyysi ehdolle, ehdokas suostui/ilmoitti olevansa käytettävissä	Piirikokous teki päätöksen		
E8	Puoluetoimiston henkilökunta pyysi ehdolle	Keskustelut puoluetoimiston henkilökunnan kanssa, ehdokas teki päätöksen ehdokkuudesta	Puoluehallitus teki päätöksen	
E9	Paikallisyhdistyksen sisäinen keskustelu, ehdokas ilmoitti olevansa käytettävissä	Paikallisyhdistys esitti ehdokasta piirikokoukselle	Jäsenäänestys	Piirikokous teki päätöksen jäsenäänestyksen pohjalta

Ehdokkaiden kertomukset tapahtumista ennen virallista ehdokkaaksi nimeämistä olivat moninaisia ja myös tarkkuudeltaan erilaisia. Osa ehdokkaista raportoi prosessin vaiheista hyvinkin tarkasti, osa suurpiirteisemmin. Tarkkuuteen vaikutti erityisesti se, kuinka kauan ennen haastatteluajankohtaa ehdokkaiden rekrytointiprosessi oli alkanut ja millaisia vaiheita prosessiin liittyi. Osa ehdokkaista ilmoittikin haastattelun aikana, etteivät he välttämättä muista kaikkia ehdokkaaksi nimeämistä edeltäneitä tapahtumia. Tämä on syytä ottaa huomioon niin tässä analyysissä kuin jatkotutkimuksissakin.

Taulukossa 9 on eritelty ehdokkaiden rekrytointiprosessin vaiheita viralliseen ehdokkaaksi nimeämiseen asti. Osalla ehdokkaista rekrytointiprosessi oli varsin yksinkertainen: heitä pyydettiin ehdolle, he suostuivat, heidän ehdokkuudestaan ei tarvinnut äänestää, vaan puolueen piiriyhdistyksen kokous nimitti heidät suoraan ehdokkaiksi. Haastatelluista ehdokkaista kaksi oli ollut ehdolla jäsenäänestyksessä, ja yksi ehdokas oli ollut puolueen piirijärjestön järjestämässä ehdokashaastattelussa. Usean ehdokkaan rekrytointiprosessiin kuului myös sekä virallisia että epämuodollisempia keskusteluita esimerkiksi puolueen paikallisyhdistyksen sisällä, paikallisyhdistyksen jäsenten ja ehdokkaan välillä tai piirijärjestön tai puoluetoimiston ja ehdokkaan

välillä. Näitä keskusteluita olivat käyneet erityisesti ne ehdokkaat, joille ehdokkuus ei ollut itsestäänselvyys, tai josta he aluksi kieltäytyivät. Ehdokkaista kaksi oli ottanut itse yhteyttä joko paikallisyhdistykseen tai piirijärjestöön ja ilmoittanut toiveestaan päästä ehdolle. Muiden ehdokkaiden kiinnostus oli käynyt ilmi esimerkiksi paikallisyhdistyksen sisäisissä keskusteluissa tai heitä oli suoraan pyydetty ehdolle.

On kiinnostavaa, että ehdokkaiden kertomukset rekrytointiprosessin kulusta eivät kaikilta osin vastaa vaalilakia tai puolueiden sääntöjä. Epäjohdonmukaisuudet voivat johtua useasta seikasta. Kuten jo edellä mainittiin, osa haastatelluista ehdokkaista ilmoitti suoraan, etteivät he muista kaikkia ehdokkuutta edeltäneitä vaiheita. Lisäksi ehdokkaat saattoivat unohtaa mainita haastattelussa jostakin vaiheesta esimerkiksi jännityksen takia. Toisaalta osa ehdokkaista kertoi suoraan, että heidän kohdallaan rekrytointiprosessi todella sujui keskimääräistä vaivattomammin, ja osa tavanomaisista ehdokasasettelua edeltäneistä vaiheista jätettiin väliin. On hyvinkin mahdollista, että puolueiden ehdokasrekrytoinnista vastaavat toimijat suhtautuvat ehdokasasettelua rajoittaviin käytäntöihin väljästi, erityisesti tilanteissa, jolloin ehdokkaita ei ole tarjolla enempää tai jopa vähemmän, kuin mitä puolue voi vaalipiirissä ehdokkaita asettaa, tai mikäli ehdokkaan asettaminen ehdolle on ollut kaikkien osapuolten yhteinen tahto.

Lähes kaikki haastatellut ehdokkaat kokivat, että heidän oli helppo päästä ehdokkaaksi. Ainoastaan yksi ehdokas koki, että ehdokkaaksi pääseminen oli vaatinut sellaista oma-aloitteisuutta, jota ilman ehdokkuutta ei olisi tullut. Syitä sille, miksi ehdokkaat arvioivat, että ehdokkuuden saavuttaminen oli heille helppoa, oli useita. Noin puolet ehdokkaista kertoi, että heidät käytännössä haettiin kotoa ehdokkaiksi. Osa ehdokkaista taas kertoi, ettei heidän vaalipiirissään ollut kilpailua ehdokaspaikoista, tai ainakaan vaalipiirissä ei ollut toista saman profiilin ehdokasta samasta puolueesta. Muutama ehdokas koki oman poliittisen kokemuksensa vaikuttaneen merkittävästi siihen, että ehdokkaaksi rekrytoituminen oli heille vaivatonta, kun taas osa kertoi näkyvän roolinsa puolueessa edistäneen ehdokkaaksi rekrytoitumista. Parille ehdokkaalle oli merkitystä sillä, että heidän pyrkimyksiään päästä ehdokkaaksi ei ollut missään vaiheessa rekrytointia myöskään kyseenalaistettu. Muita esille nousseita syitä olivat ehdokkaiden motivaatio, mahdollisuus panostaa ehdokkuuteen rahallisesti sekä profiloituminen ”järkeväksi poliitikoksi”.

”Kun tätä kuviota on katsellu jo jonkun aikaa, niin kyllähän siinä oma-aloitteisuudesta oli kiinni aika paljon. Ja kun tietää, että myös puolueorganisaatiot rekrytoi joitain ehdokkaita, niin mul ei ollu kyl sellasta et mut olis tultu nimenomaan ovelta hakemaan ehdolle.”

”Ja jos on osottaa ehdokkaana, että [ehdokaslistalla] on sopiva rakonen [sinua varten], niin kyl mun mielestä on suht helppo päästä, jos sul on niin sanotusti taustat kunnossa ja sä oot oikeesti motivoitunu ja pystyt osottaan, et sä pystyt laittaaan rahaa siihen jonkin verran, niin ei se mikään mahoton prosessi oo.”

”Mulle se [ehdokkaaksi pääseminen] oli aika helppoo. Missään kohtaa ei ollu esimerkiks sellasta että mun ehdokkuutta oltais lähdetty kyseenalaistaan, ja myös puolueen puolelta tuli vahvasti sitä viestiä että mun täytyy lähteä ehdolle. (...) Mul tietysti vaikuttaa se, et on tullu oltuu jo vuosia käytännössä jotenki puolueen liepeillä, ja sitä pohjaa on jo olemassa.”

”No siinä mielessä helppo, koska mua pyydettiin ja suostuteltiin ehdolle. Että kun asia meni niin päin, että mua on pyydetty ja suostuteltu ehdolle, eikä niin päin, et mä oisin päättäny haluta ehdolle, niin kyl se on ehkä kaikista helpointa mitä se voi olla, kun tullaan ikään kuin kotoa hakemaan sinne eduskuntavaalilistalle.”

5.3. Teema 2: Suhtautuminen ehdokkuuteen ja nuoriin ehdokkaisiin

Ehdokkaiden lähipiiri suhtautui ehdokkuuteen vaihtelevasti. Kaikki ehdokkaat kertoivat vähintäänkin osan lähipiiristä suhtautuneen ehdokkuuteen positiivisesti: ehdokkuutta pidettiin isona asiana ja siitä oltiin ylpeitä. Ehdokkaat saivat läheisiltään kannustusta ja tukea ehdokkuuteen. Kuitenkin useamman ehdokkaan lähipiiri oli myös huolissaan ehdokkaan jaksamisesta. Ehdokkaiden läheiset olivat huolissaan erityisesti ehdokkuuden viemästä ajasta, siitä, miten ehdokkaat pystyvät pitämään yllä muuta elämäänsä sekä siitä, millaista kohtelua nuoret politiikassa saavat. Joidenkin ehdokkaiden vanhemmat jopa kyseenalaistivat ehdokkuuden vetoamalla ehdokkaan elämäntilanteeseen.

”No kannustavasti, vähän sillee että nyt se on iso juttu. Ite olin sillee, että vaaleja tulee ja menee, ei sillä oo mitään väliä että mitä täs vaihees tekee. Tosi kannustavasti ja lähipiiri teki paljon vaalityötäki, tai tosi paljon autto ja tuki. Teki paljon myös sellasta esitteiden jakoo ja kaikkee tällästä perushommaa. Mut tosi kannustavasti kyl.”

”-- muutenki lähipiiri on tukenu mua tosi paljon, auttanu mua käytännössä kampanjahommissa, ja sit toki ollu vähän myös huolissaan, että mitä se nyt kaikkee tarkoittaa että niin nuorena lähtee mukaan politiikkaan, mutta kuitenkin pikemminki he on ollu huolissaan, jotta he pystyis sitten auttamaan niiden kaikkien ongelmien välttämässä ja ennaltaehkäyssä.”

”Kannustavasti, mutta myös sillee kyseenalaisti sen, että onko se nyt järkevää tässä vaiheessa elämää ja että onko aikaa ja jaksatko varmasti. Et ehkä vähän sillee kannustaen mut samalla kuitenkin vähän huolissaan siitä et miten käy opintojen ja miten käy oman jaksamisen ja näin.”

Kaikki ehdokkaat kokivat, että heidän edustamassaan puolueessa suhtaudutaan nuoriin ehdokkasiin pääsääntöisesti positiivisesti. Useat ehdokkaat kokivat, että puolueessa halutaan nuoria ehdolle ja heitä kannustetaan ja tuetaan ehdokkuuden aikana. Erityisesti vihreiden ja perussuomalaisten ehdokkaat kertoivat havainneensa, että puolueessa on tunnustettu ja tunnustettu nuorten merkitys puolueen kannatukselle: jos puolue ei tarjoa vaihtoehtoa äänestää nuorta ehdokasta, on puolueella vaara menettää nuorten äänestäjien potentiaalinen kannatus.

”Muutenkin se suhtautuminen nuoriin on tosi vastaanottavaa ja kannustavaa. Sen takia mäki oon jääny kunnallispolitiikkaan, koska [puolueen] ryhmä [kunnanvaltuustossa] on niin kannustava ja antanu paljon vastuuta jo niistä ekoista vaaleista lähtien, niin oon sit tavallaan halunnu antaa takasin, kun siellä on niin mukava olla siinä ryhmässä.”

”[Puolueessa] tuetaan toki kaikkia ehdokkaita, mutta tunnustetaan se, että monesti nuorilla on erityisiä haasteita, joten heitä pitää sit niiden ylittämisessä tukea. Kyl mä sanosin et se on aik sillee laajasti tunnustettu yhteinen prioriteetti, johon panostetaan tosi paljon.”

”—[suhtaudutaan] tosi hyvin, et nuoret kuitenkin on vähän oma äänestäjäryhmänsä, ja ihmiset yleensä halua äänestää henkilöä, johon he jollain tavalla kokee et voi samaistua tai et he ajaa samoja asioita, jotka itse kokee tärkeiks, niin mun mielestä se ymmärretään puolueessa kuitenkin aika laajasti. Että tavallaan nuoret pitää myös olla näkyvillä ja läsnä siinä ehdokasasettelussa, että jos näin ei oo, niin siinä ihan menettää potentiaalista kannatusta ihan selkeesti.”

Muiden puolueiden ehdokkaat kertoivat yleisen positiivisen suhtautumisen ohella myös negatiivisemmasta suhtautumisesta. Eräs ehdokas kertoi, että hänen kokemuksensa mukaan nuoret ehdokkaat nähdään puolueessa ensisijaisesti ikäluokkansa edustajina, kiintiönuorina, eikä lupaavina tulevaisuuden päättäjinä. Nuoriin ehdokkasiin suhtaudutaan hänen kertomansa mukaan alentuvasti ja heidän osaamistaan vähätellään. Toinen ehdokas kertoi, että julkisuudessa puolue puhuu kauniisti nuorten ehdokkaiden tärkeydestä ja kannustaa nuoria hakeutumaan ehdolle, mutta nämä puheet eivät kuitenkaan näy käytännössä mitenkään.

”Se [suhtautuminen] on vähän kahtiajakosta. Et osin tulee hirveen vahvaa tukea ja kannustusta, mut osaltaan tuntuu et nuoret ehdokkaat nähdään puolueessa nimenomaan vaan nuorina ehdokkaina, eikä asiantuntevina, alottelevina, hyvinä poliitikkoina. (...) Ja sit jonkin verran on tullu myös tietyis tilanteis semmost osaamisen väheksymistä (...) oli esimerkiks joitain sellasii, nimenomaan joitain spesifei teemoi koskevii tenttejä tai paneeleja, joihin mulla ois ollu tosi kovaa osaamista, mut sit mieluummin laitettiin joku vanha tai vanhempi tyyppi niihin.”

”Mä koen että kokonaisuudessaan puolueessa suhtaudutaan tosi hyvin, ja halutaan et nuoria lähtee ehdolle, mutta sitte samaan aikaan vähän sellanen olo että tavallaan puhutaan paljon siitä, että hienoa nuoria lähtee [ehdolle] ja tuetaan ja tsempataan nuoria, mutta sitte kuitenkin se ei sit millään tapaa näy käytännössä. Että just puolueesta ei oltu muhun koko ehdokkuuden aikana millään tapaa suoraan yhteydessä. Et se ois nuorille aika iso asia, että vaikka joku puoluetoimistolta olis yhteydessä ja kysyis että 'hei onko kaikki hyvin, tarviitko vaikka apua?'”

Kolmas ehdokas puolestaan koki, että puolueen kaikkia ehdokkaita ei kohdella samalla tavalla. Ehdokas kertoi kokeneensa, että puolueelle oli tärkeämpää hankkia listalle ns. julkkisehdokkaita, eli suuren yleisön tuntemia nimiä, jotka ovat yleensä olleet tavalla tai toisella julkisuudessa esillä, kuin tukea vähemmän tunnettuja, esimerkiksi juuri nuoria ehdokkaita, vaikka nämä olisivat olleet puolueen toiminnassa jo pidempään mukana. Ehdokkaan kertoman mukaan julkkisehdokkaiden kohdalla kaikki ehdokkuuteen liittyvä käytännön paperityö ja muu byrokratia hoidettiin puolueen puolesta valmiiksi ja vaalityöntekijöitä löytyi kuin tyhjistä, kun taas muille ehdokkaille vastaavia erityisjärjestelyjä ei suotu. Eräs ehdokas taas kertoi, että puolueen suhtautumiseen nuoriin ehdokkaisiin vaihteli sen mukaan, edustiko nuori ehdokas puolueen nuorisojärjestöä vai ei. Puolueen nuorisojärjestössä toimiviin, usein hieman uudistusmielisempiin ehdokkaisiin suhtauduttiin ehdokkaan mukaan huomattavasti nihkeämmin kuin niihin ehdokkaisiin, jotka samaistuvat puolueen arvomaailmaan. Ehdokas kertoi myös havainneensa, että puolueessa ei aivan ymmärretä nuorten merkitystä ja painoarvoa puolueen tulevaisuuden ja jopa olemassaolon kannalta.

”[Suhtaudutaan h]yvin, kyllähän nuoria ehdokkaita aina halutaan ehdolle, et mun mielestä kyse ei oo siitä et nuoriin ehdokkaisiin yleisesti ei suhtauduttas hyvin. (...) Mut välillä tuntuu ettei [nuoria ehdokkaita] ehkä oteta niin samalla tavalla vakavasti ku vaikka jotain julkkisehdokkaita hypetetään tosi paljon. (...) Et tietyl tavalla jos tulee vaikka puolueen ulkopuolelta, jos tulee vaik joku henkilö, joka on tunnettu jostain julkisuudesta, niin helposti hänelle kaikki ns. järjestyy. (...) Niin miten sitte jos tulee nuori ehdokas pystymetsästä, niin miten hänelle kaikki järjestyy samalla tavalla? Ei välttämättä ollenkaan.”

”Jos on nuorisojärjestöstä, niin [suhtaudutaan] ehkä vähän negatiivisesti, mut sit jos on yleisesti nuori, joka symppaa enemmän tätä ukko-osastoo, eli sitä alkuperästä puoluetta, niin sitte positiivisemmin. Mut siis sanotaan että meidän puolueessa ei ehkä nähdä sitä nuorten merkitystä, et ei ymmärretä sitä, että nuoria olis saatava enemmän mukaan toimintaan --”

Ehdokkaiden kertomukset siitä, miten he kokivat muiden ehdokkaiden suhtautuvan nuoriin ehdokkaisiin, erosivat toisistaan jonkin verran. Suurin osa haastatteluun osallistuneista ehdokkaista

koki, että muut ehdokkaat, niin omassa kuin muissa puolueissa, suhtautuivat nuoriin ehdokkaisiin positiivisesti. Oman puolueen muut ehdokkaat vaikuttivat haastateltavien mukaan ymmärtäneen, että puolue tarvitsee nuoria ehdokkaita ja heidän edustamalleen ehdokasprofiilille on äänestäjien keskuudessa tilausta. Iäkkäämmätkin ehdokkaat tiedostivat, että mikäli puolue haluaa maksimoida kannatuksensa, tarkoittaa se muun muassa sitä, että nuoria ehdokkaita tulee kannustaa ja tukea kampanjoinnissa ja heidän asiantuntemustaan nuorten äänenä kannattaa kuunnella. Useampi ehdokas myös kertoi, että positiivinen suhtautuminen nuoriin ehdokkaisiin näkyi läpi puoluekentän, ei vain omassa puolueessa. Myös mediassa puhuttiin vuoden 2019 eduskuntavaalien aikaan siitä, että vaalit olivat otolliset nuorille ehdokkaille, kun jo varsin hyvissä ajoin ennen vaaleja suuri joukko pitkään eduskunnassa istuneita kansanedustajia ilmoitti, ettei enää asetu ehdolle (Tikkala 2018). Yleinen asenneilmapiiri antoikin ymmärtää, että eräänlaiselle politiikan sukupolvenvaihdokselle ja uusille ehdokkaille sekä edustajille oli tilausta.

”-- kyl musta tuntu vaik puolueen sisällä, et muut ehdokkaat kuunteli hirveen mielellään et mitä näkemyksii meil nuoril ehdokkail on, vaik siitä et mitkä teemat on nimenomaan nuorille oleellisia, ja tavallaan meidän asiantuntemusta nuorina haluttiin ehdokasporukan sisällä käyttöön --”

”-- selvästi oli sellanen momentum, että halutaan uusia edustajia ja uusii kasvoi sinne ja mieluiten nuoria. Koen että oli tosi kannustava ilmapiiri, ja musta tuntuu, että kaikki puolueet oli vähän samoilla ajatuksilla, ettei siel ollu ketään, ei tuu oikeestaan ketään mieleen, jotka olis suhtautunu pessimistisesti.”

”-- yleisesti ottaen sanoisin, että meillä ehdokkaiden joukossa on aina iso joukko niitä ehdokkaita, jotka tunnistaa sen että eri ikäsiä ja erilaisia ehdokkaita pitää olla, jotta saadaan se puolueen kannatus mahdollisimman vakaalle ja varmalle pohjalle. Ja silloin monesti erityisesti ne nuoret ehdokkaat kaipaa siinä kokeneempien ehdokkaiden apua ja tukea.”

Kuitenkin yli puolet ehdokkaista kertoi myös negatiivisemmasta suhtautumisesta nuoriin ehdokkaisiin. Eräs haastatelluista kuvaili, että muut ehdokkaat suhtautuivat nuoriin ehdokkaisiin alentuvasti, heitä ei otettu tosissaan eikä heidän uskottu saavan paljon ääniä. Pari ehdokasta puolestaan kertoi, että he saivat huomattavasti enemmän kannustusta ja tukea muiden puolueiden ehdokkailta kuin oman puolueensa ehdokkailta. Tätä todennäköisesti selittää se seikka, minkä useat ehdokkaat nostivat haastattelussa esiin: vaalit ovat kuitenkin pohjimmiltaan kilpailutilanne, jossa osa ehdokkaista tulee valituksi ja osa ei. Istuvat kansanedustajat pelkäävät paikkansa menettämisen puolesta ja monta kertaa ehdolla olleet pelkäävät, etteivät he vielääkään tule valituksi. Noin puolet haastatelluista ehdokkaista kertoikin, että vaalien lähestyessä ehdokkaiden stressitasot alkavat nousta,

ja monen kuukauden kampanjointi alkaa näkyä ehdokkaiden keskinäisen yhteistyön hankaloitumisena. Osa haastateltavista totesi tämän näkyneen erityisesti suhtautumisessa nuoriin ehdokkaisiin: nuoria ehdokkaita on usein listalla määrällisesti vähemmän kuin muiden ikäryhmien ehdokkaita, jolloin nuorilla ehdokkailla ei ole omassa viiteryhmässään niin paljon kilpailua kuin hieman vanhemmilla ehdokkailla, joita saattaa olla listalla useampi. Tämä herätti haastateltujen ehdokkaiden mukaan puolueen muissa ehdokkaissa kateutta, mikä näkyi nihkeänä suhtautumisena nuoria ehdokkaita kohtaan. Toisaalta mikäli puolue oli valinnut ehdokaslistalleen useamman samaa profiilia edustavan nuoren ehdokkaan, oli haastateltavien mukaan heidänkin välillään kilpailullinen asetelma.

”Tavallaan muut ehdokkaat tsemppas paljon ja oli sillee et hienoa et meillä on nyt näitä nuoria, mut sitte samaan aikaan sanottiin vaan et tää on hyvää harjotusta sulle vaikka sitte noihin maakuntavaaleihin ja tavallaan niin, ettei sit ehkä otettu, tai että muut ehdokkaat ei ottanu sua tavallaan vakavasti tai tosissaan. Et niinku [muut ehdokkaat] tsemppas tosi paljon ja hyvä ja jee nuorii jes mut et ei sit kuitenkaan otettu minään realistisena, et vois kerätä hyvin ääniä tai pärjätä muuten hyvin.”

”Aina politiikassa kun tunteet kuumenee ja varsinki sit loppukeväästä, se on vähän kun ihmiset vähän väsyä siinä maratonissa, niin sit aivan varmasti ihmisillä on vähän sellasii pelkoja, ihan samanlaisii ku mulla on, että saako uudet ehdokkaat kaiken huomion ja eikö vanhoja enää tueta. Niin mä luulen et samantyyppinen ilmiö voi olla siinä että vähän ikääntyneimmät pelkää paikkojensa puolesta, koska politiikka kuitenkin on sitä että vaan osa valitaan.”

”Vähän puolueesta ja vaalipiiristä riippuen, et osalla [ehdokkaista] suhtautuminen oli tosi positiivista, mut sit osalla taas oli aika kilpailullista se ehdokkuus, ja oma havaintoni on, et se korreloi vähän sen kanssa, et kuinka todennäköistä on läpipääsy. Eli jos on oikeesti sen näköstä, et on muutama nuori ehdokas ja niillä on ihan hyvät tsäänssit niihin viimisiin paikkoihin mitä puolue saa, niin kyllä siellä ne keskivahvat ehdokkaat aika kilpailullisia siinä tilanteessa on. Et niissä puolueissa, joissa tavallaan panokset on vähän korkeammat, niin on kans usein sitä ikävämpää puolta ehdokkaiden kesken.”

Yksi haastateltava ei kokenut ikää relevantiksi tekijäksi siinä, miten ehdokkaat suhtautuvat toisiinsa. Ehdokas totesi, että ”jos on hyvä tyyppi ja tehnyt itsensä tutuksi puolueen toimijana”, muut ehdokkaat suhtautuvat tällaiseen ehdokkaaseen lähtökohtaisesti hyvin, iästä riippumatta.

Myös äänestäjien suhtautumisessa nuoriin ehdokkaisiin oli haastateltavien mukaan vaihtelua. Kaikki ehdokkaat kuvailivat, että pääsääntöisesti heihin suhtauduttiin positiivisesti. Äänestäjät vaikuttivat olleen tyytyväisiä siihen, että nuoria oli ehdolla, ja moni iäkkäämpikin äänestäjä oli kertonut

avoimesti haluavansa äänestää juuri nuorta ehdokasta. Äänestäjät olivat ehdokkaiden mukaan kiinnostuneita siitä, mitä nuorilla ehdokkailla oli sanottavana ja mitä nuoret ehdokkaat eri asiakysymyksistä ajattelivat. Osa haastatelluista ehdokkaista kuitenkin koki, että äänestäjien suhtautuminen heihin riippui ainakin jonkin siitä, oliko äänestäjä ehdokkaan omaa kohderyhmää vai ei. Toisaalta osa puolestaan kertoi, että kannustavaa palautetta tuli äänestäjiltä yli puoluerajojen.

”-- mul on ollu vähän sellanen asema sellasena ikään kun puoluerajat ylittävänä (...) nuorten puolustajana. Et myös muissa puolueissa on nähty se, ja on nähty myös kaikki ne haasteet ja ikävä palaute, mitä sellaseen asemaan liittyy, ja sit ihmiset haluaa lähteä ikään kuin tasapainottamaan sitä kannustamalla ja tukemalla yli puoluerajojen.”

Haastatelluista ehdokkaista osa kertoi saaneensa myös negatiivisempaa palautetta äänestäjiltä. Usea ehdokas kertoi, että äänestäjät olivat arvostelleet heitä elämäkokemuksen puutteesta. Usein esimerkiksi internetin keskustelupalstoillakin puhutaan nuorista poliitikoista halventavasti ”poliittisina broilereina”. Poliittisella broilerilla tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka on lähtenyt politiikkaan nuorena ja työskennellyt ainoastaan politiikan parissa. Tietyille äänestäjäryhmille vaikuttaa olevan tärkeää, että ehdokkaat eivät ole puoluekoneiston kasvatteja, vaan he ovat meritoituneet jollakin muulla saralla. Äänestäjät myös tuntuvat etsivän ehdokkaan ja itsensä väliltä yhtäläisyyksiä, yhdistäviä arkikokemuksia, jotka usein liittyvät tiettyyn ikään, ammattiin tai sosioekonomiseen asemaan. Kun yhdistäviä kokemuksia ei löydy, suhtautuminen ehdokkaaseen muuttuu kielteisemmäksi. Tämä on toisaalta luonnollista, sillä osa äänestäjistä varmasti etsii ehdokkaista sellaisia piirteitä, joiden perusteella äänestäjä voi ajatella kyseisen ehdokkaan edustavan juuri häntä ja ajavan hänen etuaan.

”Hirveen paljon tuli sitä että tosi hienoo että oot ehdolla näin nuorena ja paljon sen kaltasta viestiä että halutaan äänestää nimenomaan nuoria. Mut sit paljon tuli myös esimerkiks kyselyjä siitä et no jos sut valitaan nyt eduskuntaan niin tuutko sä koskaan suorittamaan opintojas loppuun ja semmosta tietty kommentointii, myös sellasta poliittisesta broileriudesta ja vastaavasta. Eli se suhtautuminen oli tosi monitahosta.”

”No siis yleisesti täytyy sanoa, yllätyin jopa, et [äänestäjät suhtautuivat] aika negatiivisesti. Siis koettiin, että ei tolla oo mitään elämäkokemusta. Toki tää voi olla tosi paljon myös vaalipiirikohtanen juttu. Kun tää ei oo akateeminen vaalipiiri, niin sanotaan että täällä on enemmän sellasta elämäkoulu-meininkiä, et sun täytyy olla kokenu tietyt asiat tai sun täytyy olla tietyn ikänen et sulla on varaa sanoa asioista.”

Osa naisehdokkaista kertoi kokeneensa ikävää nimittelyä ja kommentointia, joka kohdistui niin heidän ulkonäköönsä, ikäänsä kuin osaamiseensa. Kommentointia kuuli sekä sosiaalisessa mediassa että esimerkiksi vaaliteltoilla. Sukupuolten tasa-arvo politiikassa on edelleen saavuttamatta, vaikka kehitystä onkin tapahtunut ja tapahtuu koko ajan. Vaikka nykyiseen eduskuntaan valittiinkin ennätysellinen määrä naisia (47 % kaikista edustajista), on eduskunnan historiassa mieskansanedustajia ollut huomattavasti naiskansanedustajia enemmän. Lisäksi miehet ja naiset ovat olleet eduskunnassa varsin erilaisissa tehtävissä. Esimerkiksi valiokunnat ovat varsin sukupuolittuneita ja mieskansanedustajilla on yliedustus tavoitelluimmista valiokunnissa. Samoin sukupuolten epätasa-arvo näkyy puolueiden sisällä ihan puoluejohdossakin: nykyisistä eduskuntapuolueista kokoomuksella ja perussuomalaisilla ei ole koskaan ollut naista puolueen puheenjohtajana. (Siukola ym. 2020.) Ehdokkaiden kokemusten perusteella epätasa-arvoinen suhtautuminen eri sukupuolten edustajiin politiikassa näkyy myös äänestäjien asenteissa.

”[S]uurin osa ihmisistä suhtautu positiivisesti, ja ne just sano et hienoa, ku nuoret on politiikassa ja et tarvitaan enemmän nuoria politiikkaan, et se oli ehkä se yleisin keskustelu mitä tästä nuoruudesta tuli. Sit ehkä pari kertaa tuli törmättyä päinvastaseen ilmiöön eli sellaseen työttelyyn, että et sinä mistään mitään ymmärrä -tyyliseen (...) mut sitte taas toisaalta mä kuulin paljon myös sitä, että nuorempia miesehdokkaita ’pojanklopiteltiin’ ja heille saatettiin joistain asioista sanoo jopa vähän rumemmin. Mut se mitä taas naisille ja itelleniki tuli oli tällstä ulkonäkökommentointia välillä, mut se ei niinkään liittyny ikään vaan se oli myös vanhempien naisehdokkaiden keskuudessa sama ilmiö.”

”Mä luulen että ongelma ei oo niinkään iässä vaan ongelma on sukupuolella, osittain. Jos on uskottavuus, tavallaan tollasta et joku kyseenalaistaa uskottavuuden ehdokkaana, niin mä luulen et se iän ja sukupuolen kombo on aika ratkaiseva. Et aika moni ajattelee et nuori mies politiikassa on karismaattinen ja hyvännäkönen ja viel mukava, mut sit nuori nainen on paljon helpompi olla jotain muuta ku uskottava, pitäis vielä vähän kasvaa ja niin edelleen.”

Eräs ehdokas puolestaan kertoi, että nuoria ehdokkaita tultiin muita ehdokkaita useammin haastamaan tietyistä, ehkä ehdokkaan ydinosaamisen ulkopuolisista asiakysymyksistä. Ehdokas kuvaili, että kun lähtee nuorena mukaan politiikkaan, tulisi nuoren ehdokkaan äänestäjiltä hyväksynnän saadakseen tiedettävä kaikki kaikesta, mikä on kaikilla mittareilla aivan epärealistinen oletamus. Tuskin kukaan vaaleissa ehdolla oleva tietää muista kuin omista kiinnostuksenkohteistaan muuta kuin aivan perustiedot. Suurin osa ratkottavien ongelmien yksityiskohdista selviää edustajille vasta, kun kansanedustajan työ alkaa. Oletamus siitä, että vaaleissa ehdolle asettuvan tulisi olla kaikkietävä entisestään nostaa nuorten kynnystä osallistua politiikkaan. Jo nyt tiedetään, että moni nuori epäröi politiikkaan lähtemistä juuri sen takia, etteivät he koe heillä olevan riittävästi tietoa ja

että he pelkäävät saavansa lokaa niskaansa, jos äänestäjät tai kollegat huomaavat tämän. Poliitiikka on kuitenkin pohjimmiltaan yhteisten asioiden hoitamista, ja siihen on voitava osallistua niidenkin, jotka vasta aloittelevat uraansa päätöksentekijöinä.

”-- mut ehkä nuorissa on se, et nuorii tullaan haastaan asiakysymyksistä, ja jos et sä tiä jotain, niin sit tullaan vähän pätemään. Et nuorissa on sillee, et jos sä lähet poliitiikkaan nuorena mukaan, niin sit sult odotetaan, et sä tiiät kaikesta kaiken, ku kerran lähtee mukaan.”

Lisäksi toinen ehdokas kertoi kokeneensa, että hänen menestykseensä vaaleissa ei alun alkaenkaan uskottu juuri hänen nuoren ikänsä takia. Äänestäjät saattoivat samassa lauseessa osoittaa tyytyväisyytensä siihen, että nuoria hakeutuu ehdolla, mutta toisaalta tekivät myös selväksi, ettei mahdollisuuksia läpipääsyyn ole.

”-- monet sano, että kyllä teitä nuoria tarvitaan ja hienoa että ootte lähteny nuoret ehdolle ja näin, mutta sit samaan aikaan että’ sä oot vielä niin nuori, sulla on vielä tässä aikaa vaikka kuinka, että neljän vuoden päästä sitte uudestaan’. Että lähtökohtaisesti suhtauduttiin jo niin että nuorena ehdokkaana sä et tuu pärjäämään hyvin mutta hienoo että oot lähteny [ehdolle].”

Vaikka ehdokkaat kertoivat laajasti saaneensa monenlaista tukea ehdokkuudelleen monilta eri tahoilta, yli puolet ehdokkaista kertoi, että olisi kaivannut ehdokkuutensa aikana vielä lisää tukea. Suurimmalla osalla lisätuen tarve liittyi vaalikampanjointiin, erityisesti vaalikampanjan suunnitteluun ja rakentamiseen sekä käytännön vaalityöhön, kuten ehdokkaan esitteiden jakamiseen. Kampanjointiin liittyvää tukea kaivanneet ehdokkaat eivät yksilöineet, miltä taholta tai tahoilta he olisivat tukea kaivanneet. Eräs ehdokas olisi toivonut puolueelta apua ehdokkuuteen liittyvän byrokratian kanssa. Lisäksi toinen ehdokas kertoi toivoneensa enemmän henkistä tukea ja kannustusta myöskin puolueen suunnalta.

”Se ehkä mitä olis voinu kaivata, on vaan vahvempi tieto siitä, miten kampanjaa kannattaa aikataulullisesti rakentaa ja mitä kannattaa tehdä milloinkin. Et nyt tuntuu, että lähdettiin osaltaan ehkä tekemään joitain asioita liian aikasin, mut osa jutuista veny sit liian myöhään. Eli kun ei oo tullu seurattuu niin monia nimenomaan eduskuntavaalikampanjoita, niin en sen myötä tiennyt, millon mitäkin kannattaa tehdä.”

”-- totta kai ois toivonu et esimerkiks puolueelta ois autettu enemmän vaikka kaikessa byrokratiassa, kaikessa paperityössä mitä se ehdokkuus vaatii. Kukaan ei esimerkiks

ollu kertomassa tai auttamassa siinä, että pitäis perustaa vaikka tukiyhdistys ja tukiyhdistykselle pankkitili ja tälläsissä asioissa. Ehkä niis ois kaivannu enemmän apua, että ku ekaa kertaa oli tän mittakaavan vaaleissa ehdolla niin sellaset oli aika vieraita sit loppupeleissä.”

”Ehkä sellanen henkinen tuki [puolueelta] ois ollu vielä ehkä paikallaan. (...) tapasin kyllä vaikka piirin toiminnanjohtajan ja hänen kanssaan sit juteltiin ja häneltä sain sellasta ehkä kannustusta mitä kaipasin. Mut en välttämättä puolueen suunnasta muuten. Mut ehkä sellanen asenne että jokainen ehdokas tekee tosi paljon ja et kaikil olis sellanen olo, että mä voin pärjätä näissä vaaleissa. Sellanen ihan rohkaisu. Toki se on hirveen vaikee muotoilla, et miten sä tarjoat rohkaisua ehdokkaille, mut sellanen tietyl tavalla asenneilmapiiri.”

5.4. Teema 3: Vaalikampanjointi ja edustajaksi rekrytoituminen

Haastatelluista ehdokkaista kuudella oli kampanjoinnissa tukenaan vaalitiimi. Kahdella ehdokkaalla oli apunaan vaalipäällikkö ja yhden ehdokkaan perhe ja ystävät tekivät ehdokkaan kanssa vaalityötä, mutta varsinaista tukiryhmää heillä ei ollut. Niillä ehdokkailla, joilla oli vaalitiimi, tiimien koot vaihtelivat noin 10 hengen tiimistä yli 100 henkilön laajan kannatusryhmään. Niillä ehdokkailla, joilla tukiryhmään kuului lähemmäs kolminumeroinen luku ihmisiä, oli myös pienempi, noin 10-30 hengen ydintiimi, joka koostui ehdokkaan kaikkein läheisimmistä ja aktiivisimmista tukijoista.

Tukiryhmät olivat kokoonpanoltaan monipuolisia. Ryhmien jäsenistössä korostuivat muun muassa ehdokkaiden ystävät ja tutut sekä politiikan ulkopuolelta että sen sisältä, järjestöaktiivit tai jossakin järjestössä työskentelevät henkilöt sekä pitkään politiikassa toimineet paikallisyhdistysten jäsenet, joilla oli aiempaa kokemusta eduskuntavaalityöstä. Usealla ehdokkaalla oli kuitenkin vaalitiimissään enimmäkseen sellaisia henkilöitä, joilla ei ollut aiempaa kokemusta politiikasta tai vaalikampanjoinnista, ja he olivat usein myös iältään varsin nuoria.

”Se koostumus oli hirveen monipuolinen. Paljon oli nimenomaan nuoria järjestöaktiiveja, mut sit oli myös kohtalaisen paljon sellasia pitkään puolueessa toimineita, sellasiiki ihmisii, joilla on vahvaa kokemusta jo aiemmin eduskuntavaalikampanjoiden rakentamisesta. Se oli myös hirveen hyvä, et tuli sellasta, sen kaltasta tukee. Mä koin sen tosi hyödylliseksi.”

”Moni on itsekin aika nuoria ja moni on vielä tosi kokemattomia politiikassa, mikä oli ehkä meidän kampanjan etu sit loppujen lopuksi. Et monelle tää on ollu vaik ensikosketus puoluepolitiikkaan. Toisaalta taas on paljon ihmisiä jotka työskentelee vaik asiantuntijatehtävissä tai on ollu vähän pidempään puolueessa tai on jossain järjestössä töissä. Mut sillee aika, mä olin tosi tyytyväinen mun tukiryhmään, ja [se oli]

aika sellanen hyvä sekoitus sekä sellasta kokemusta puolue toiminnassa että sitte myös näit tälläsii täysin ulkopuolisii --”

”Vois sanoo että valtaosa oli täysin puolue toiminnan ulkopuolelta, et lähinnä mun omia tuttuja, jotka oli kiinnostuneita tekemään vaalityötä. Ja sit oli muutama puolueen paikallisyhdistyksestä, kellä oli sit vaalikokemustaki.”

Vaalitiimien tehtävänkuvat olivat vaihtelevia. Tukiryhmää hyödynnettiin useimmin perinteisessä vaalien jalkatyössä, kuten esitteiden jakamisessa ja vaaliteltoilla päivystämässä. Vaalitiimin jäseniä valjastettiin usein myös some-kampanjointiin. Muita tehtäviä olivat esimerkiksi vaalikampanjan ideointi ja organisointi, kampanjan visuaalisen ilmeen suunnittelu ja toteuttaminen, kampanjamateriaalien suunnittelu, tapahtumien järjestäminen ja niihin osallistuminen sekä vaalikonevastausten tai muiden tekstien tarkistaminen ja oikolukeminen.

”-- porukka teki some-kamppista ja promos some-juttuja, ja sit ne jotka oli [paikan päällä vaalipiirissä] niin ne tietenkii autto kaikissa käytännön jutuissa, ja mun vaalipäällikkö hoiti organisaatioo, tai teki aikataulut ja kaikki tälläset, hoiti sitä organisointipuolta. Ja sit yks mun kaveri teki mun visuaalisen ilmeen.”

”Se tuki käytännössä oli hirveen moninaista, et tukiryhmäläiset järjesti tapahtumia ja jako flyereita ja oli valmistelemassa vaik kampanjamateriaaleja. Mulla oli pari ihmistä, jotka teki someen grafiikkaa ja flyereita ja vastaavaa, joilla on nimenomaan sen kaltasta osaamista mitä lopulta suhteellisen harvoilla on. Mut sit oli nimenomaan myös tällästä kevyemmän sitoutumisen vaativaa, kevyempää kampanjatyötä kuten just nää flaikutukset ja vastaavat.”

Suurin osa ehdokkaista koki, että tukiryhmästä oli heille hyötyä. Erityisen arvokkaana pidettiin vaalien jalkatyöhön osallistumista, visuaaliseen viestintään liittyvää osaamista, kampanjan strategiseen suunnitteluun liittyvää osaamista sekä henkistä tukea. Kuitenkin osa ehdokkaista totesi, ettei heidän vaalitiiminsä jäsenillä välttämättä ollut sellaista osaamista, mitä ehdokkaalla itsellään ei olisi jo ollut, tai ainakaan juuri sellaista osaamista, jota ehdokas olisi vaalityössään oman osaamisensa oheen kaivannut. Lisäksi pari ehdokasta myönsi suoraan, että tukiryhmän olemassaolosta ja sen jäsenten osaamisesta huolimatta he olivat tehneet ja myös halunneet tehdä monet asiat yksin. Kolmas ehdokas puolestaan kertoi, että koska hänen kampanjassaan perinteistä vaalityötä tehtiin varsin vähän, tekemisen keksiminen tukiryhmäläisille oli ajoittain haastavaa.

”Joo, oli siit hyötyy kyllä, et ihan ehtomasti esimerkiks sen visuaalisen ilmeen kans, se oli tosi arvokasta työtä et sain sen kaverilta, et ei mul olis ollu varaa ostaa miltään ulkopuoliselta visuaalitoimistolta tai graafikolta jotain näyttävää ilmettä, et kyllä se

oli tosi arvokasta. Ja sit se, että telttaa saatiin kasaan ja tällöstä niin olihan siitä apuu, et ei sellasta yksin pysty tekeen.”

”No jos nyt ihan rehellisiä ollaan niin mä en oikeestaan sieltä mitään sellasta osaamista saanut, mitä mulla ei ois itsellä ollut jo. Että ne [tukiryhmäläiset] oli sen verran nuoria ja muhun verrattuna kokemattomia, että en saanu sieltä sellasta osaamista ja sellasta sparrausta mitä ois ehkä kaivannu. Mutta sitte tosi isoa apua [oli] sellasessa jalkatyössä eli vaikka esitteiden jakamisessa tai jossain tapahtumissa oltiin. Niin siinä sai kyllä hyvin apua. Mut ei ehkä sellasta substanssiosaamista, mitä ois ehkä kaivannu.”

Haastateltujen ehdokkaiden vaalibudjetit vaihtelivat noin 500 eurosta noin 27 000 euroon, budjettien keskiarvon ollessa noin 8 400 euroa. Ehdokkaiden kokemukset budjetin riittävydestä vaihtelivat riippuen siitä, suhteuttiko ehdokas budjetin oman kampanjansa volyyymiin vai eduskuntavaalikampanjoiden budjetteihin yleisesti. Kaikki paitsi yksi ehdokas kokivat, että suhteessa muiden ehdokkaiden vaalibudjettiin ja eduskuntavaalikampanjoiden budjettiin ylipäätään heidän budjettinsa olivat liian pieniä, ja läpimenokampanjaan olisi tarvittu huomattavasti enemmän rahoitusta. Suhteessa omaan kampanjaansa ehdokkaat arvioivat budjettinsa olleen suurimmaksi osaksi joko sopiva tai jopa hieman iso. Pari ehdokasta kertoi kampanjarahaa jääneen ylikin, mutta he kertoivat tämän johtuneen ainoastaan siitä, etteivät he halunneet tehdä kovin suurta kampanjaa tilanteissa, joissa ehdokkaat tiesivät puolueen kannatuksen vaalipiirissä jäävän heikoksi. Vain yksi ehdokas kertoi budjettinsa olleen kampanjan kokoon nähden liian pieni, ja ehdokkaalle itselleen jäikin maksettavaksi ennakoitua suurempi osuus kampanjan lopullisista kustannuksista.

”Mun mielestä se oli ihan sopiva ekaks vaalibudjetiks, et ei mul ois ollu mahollisuuttakaan tehdä isompaa. Jos ois halunnu tehdä isomman niin [ois pitäny] lähtee rakentaan jo muutamaa vuotta aikasemmin sitä koko hommelii, että kerää sitä pääomaa siihen. Mut ei mul ois ollu mahollista opiskelijana säästää ite siihen, ja toisaalta se on aika raskasta ja työlästä lähtee kiertään jotain yrityksiä tai jotain yksityishenkilöitä et ’kahen vuoden päästä on vaalit et annatko rahaa’. Se vie hirveesti aikaa. Et mun mielestä se [budjetti] oli tosi sopiva.”

”Mulla oli 2 500 euron kampanjabudjetti, mistä mä en käyttäny ku 1 500 euroa. Mut se ei johtunu siitä, et sitä ois ollu liikaa vaan ehkä se, minkä verran mä olin valmis kaikennäköstä [kampanjatyötä] tekemään oli ehkä enemmän se vaikuttava tekijä.”

”Meillä oli tavallaan, pidettiin kyllä kirjaa koko ajan tuloista ja menoista, mutta sitte esimerkiksi vaikka jotkut laskut saatto tulla paljon suurempina mitä oltiin laskettu ja varauduttu. Kyllä se loppuun asti aiheutti sellasta epävarmuutta, että millä ihmeellä nämä loput saa sitten maksettua. Kun itellä ei oo kuitenkaan isoja tuloja ja sen takii varainhankintaa tehtiin ihan viimiseen asti ja yritettiin minimoida se summa mikä mulle

jäi itelle maksettavaksi. Mutta kyllä se oli sit kuitenkin loppupeleissä aika suuri se mitä ite joutu sitte laittaaan rahaa.”

Rahoitusta ehdokkaat saivat esimerkiksi yksityislahjoituksina, yrityksiltä, puolueelta (usein paikallis- tai piirijärjestön kautta), puolueen nuorisojärjestöltä, puoluetta lähellä olevilta säätiöiltä sekä ammattiliitoilta. Eräs ehdokas rahoitti osan kampanjastaan vaaliseminaarin lipunmyynnistä saaduilla tuloilla. Lisäksi suurin osa ehdokkaista käytti kampanjan rahoittamiseen myös omia rahojaan. Yksi ehdokas kustansi kampanjansa kokonaan itse. Erityisesti yksityislahjoitusten merkitys korostui ehdokkaiden kertomuksissa rahoituksen hankkimisesta. Koska puolueet eivät voi tukea ehdokkaidensa kampanjoita määräänsä enempää, varsinkaan isoissa vaalipiireissä, joissa ehdokkaita on paljon, ovat mikrolahjoitukset nuorille ehdokkaille erittäin tärkeitä. Toisaalta ne ovat myös haastavia siinä mielessä, että niiden saamista tai saamatta jäämistä on hankala ennakoida etukäteen, minkä ehdokkaat kokivat aiheuttaneen päänvaivaa kampanjaa suunnitellessa ja toteuttaessa. Moni ehdokas kertoikin tarkoituksella himmailleensa kampanjan alkuvaiheessa, jotta rahoitusta riittäisi varmasti koko kampanjan ajaksi, mutta kampanjan loppupuolella he huomasivatkin rahoitusta tulevan ennakoitua enemmän, mikä mahdollisti kampanjan kasvattamisen vielä loppumetreillä.

”Mul tuli tukee esimerkiks just [puolueen nuorisojärjestöltä] ja mun ammattiliitoltani, mut kuitenkin kaikista suurin lähde oli nimenomaan yksittäiset mikrolahjotukset. Et siel oli lahjotuksii sanotaan viidestä eurosta tuhanteen, ja niit tuli tosi isoilta joukolta ihmisiä, ja ilman sitä tukee ois ollu ihan mahdotonta rakentaa tällästä kampanjaa. Mut tietysti se on myös selvää et vaik toi budjetti oli isompi ku mitä mä olisin odottanu, niin edelleen se oli liian pieni. Se ehkä just oli vähän hankalaa, kun tosi iso osa niistä lahjotuksista tuli nimenomaan semmosina pienilahjotuksina, niin se oli myös tosi ennakoimatonta. Et käytännössä ihan viel parin viimisen viikon aikana tuli tosi iso määrä lahjotuksia, mut siinä vaiheessa kaikki ulkomainospaikat ja vastaavat oli jo varattu. Eli se ennakoiminen oli hankalaa ku omaa rahotusta ei ollu ollenkaan, eli käytännössä koko kampanjabudjetin rakentaminen oli muiden varassa, ja sen varassa, et millon sitä rahaa tulee, niin se sit hankoitti etenki sitä kampanjan suunnittelua”

”Se [budjetti] oli sopiva. Se oli suurempi, kun mitä mä olin ikään kun uskaltanut suunnitella, koska mua jännitti tehdä sitä varainhankintaa, ja lähestyä ihmisiä ja pyytää niitä pieniä lahjotuksia, niin mä aattelin et mä en sais sitä tehtyä riittävästi, että mä saisin noin ison budjetin kasaan. Ihan fiksusti tuli lopulta käytettyä ne kaikki rahat, mutta lopulta siis isommalla budjetilla, kun mitä olin alun perin ajatellu, ja nimenomaan se lahjottajien yllättävänkin laaja ja yllättävän suuri tuki oli syynä siihen et pysty sit tekemään sellasen tosi tiiviin ja hyvän loppukirin siihen vaalikampanjaan.”

Useampi ehdokas nosti esiin, miten hankalaa ja korkea kynnyks nuorena ehdokkaana on lähteä keräämään rahoitusta esimerkiksi yrityksiltä. Parikymppisillä ehdokkailla ei useinkaan ole vielä

yrittäjämaailmassa sellaisia verkostoja, joiden kautta rahoitusta voisi lähteä keräämään. Haastateltujen ehdokkaiden ystäväpiiri koostui suureksi osaksi opiskelijoista, joilla ei ollut mahdollista rahoittaa ehdokkaan kampanjaa kovinkaan suurilla summilla. Mikäli nuorena ehdokkaana haluaisi saada yritysrahoitusta, tulisi rahoituksen kerääminen aloittaa verkostojen rakentamisella hyvissä ajoin, jopa vuosia ennen varsinaista vaalikampanjaa. Tässä suhteessa huomattava etu on työssäkäyvillä, erityisesti korkeakoulutetuilla ehdokkailla, joilla todennäköisesti on jo olemassa sekä kattavat verkostot yrittäjämaailmassa että ihan jo lähipiirissäänkin sellaisia henkilöitä, joilla on varaa tukea ehdokkaan kampanjaa.

”Mutta siis yks semmonen ongelma, mikä on varsinkin nuorena, on se, ettei oo kovin kokenu ees hakemaan tai pyytämään rahoitusta. Kun useinhan ihmiset pyytää sitä rahoitusta sit kaikilta verkostoiltaan yrityksissä ja sidosryhmissä ja muissa, ja nuorella ihmisellä nyt vaan ei oo sellasia verkostoja tai sidosryhmiä ihan niin korkeella yrittäjämaailmassa, että pääsis tollasia rahoja antamaan --”

Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastatellut ehdokkaat olivat pitäneet läpikäymään epätodennäköisenä. Neljä ehdokasta kertoi tienneensä alusta asti, etteivät he tulisi valituiksi. Neljä muuta puolestaan kuvailivat, ettei läpikäynti olisi välttämättä mahdotonta, mutta todennäköisyydet olivat silti hyvin pienet. Yksi ehdokas sen sijaan piti valituksi tulemisensa mahdollisuutta etukäteen varsin hyvänä. Ehdokas oli jo kuntavaaleissa saanut runsaasti ääniä, ja hän olikin vaalipiirin suurimman kunnan valtuustossa valtuutettuna. Lisäksi hän oli ollut puolueen nuorisjärjestössä näkyvässä roolissa ja tehnyt politiikkaa suunnitelmallisesti.

”Siis näin [mahdollisuudet tulla valituksi] tosi heikkoina. Laskeskelin, että potentiaalinen äänimäärä olis voinu olla hyvä, ja esimerkiks jos olis lähteny ajoissa vaalityöhön tai ja sit tehny huolella, suunnitellu kampanjan, niin jopa varakansanedustajan paikka olis voinu olla mahdollinen. (...) Et mahdollisuudet olis ollu parempaan mut läpikäyntiin niin nolalleleveliä todennäköisyys.”

”Me myös tiedettiin, kun me lähettiin tekemään kampanjaa et se [läpikäynti] ei olis mahdotonta, et mun taustalla ja sillä määrällä tukee mitä olin siinä vaiheessa jo saanu, niin se näytti mahdolliselta, mutta ei millään tavalla todennäköiseltä, käytännössä. Mut sit etenkin ehkä viimeiset kolme viikkoo kampanjasta alko jo vaikuttaa tavallaan entistä vahvemmin siltä, että joku mahdollisuus läpikäyntiin on.”

”No etukäteen [näin mahdollisuudet tulla valituksi] aika hyvinä. Et mä olin kuntavaaleissa saanu [vaalipiirin suurimmassa kunnassa ehdokkaan edustamasta puolueesta] toisiks eniten ääniä (...) Ja tiesin, että oon ollu [puolueen nuorisjärjestössä] aika näkyvä ja pyrkiny tekemään suunnitelmallisesti ja hyvin politiikkaa, että siinä vaiheessa kun useampi ulkopuolinen taho ja jopa muiden puolueiden toimija oli sitä mieltä, että mulla on tosi hyvät mahdollisuudet mennä läpi,

niin sit uskalsi luottaa itsekin siihen, että nyt sitten tehdään ihan tosissaan läpimenokampanjaa.”

Yli puolet ehdokkaista koki iällään olleen vaikutusta vaalien lopputulokseen omalla kohdallaan. Kaksi ehdokasta koki, että ikä ei ollut heidän kohdallaan varsinaisesti este rekrytoitumiselle, vaan pikemmin etu – moni heidän äänestäjänsä oli kertonut haluavansa äänestää nimenomaan nuorta ehdokasta, ja jo ehdokasasettelussa he kokivat hyötyneensä siitä, ettei saman profiilin ehdokaskandidaatteja ollut. Muut puolestaan kokivat iällä olleen negatiivista vaikutusta ehdokkaan saamaan äänimäärään. Eräs ehdokas kertoi havainneensa, että hän oli ollut äänestäjien makuun yksinkertaisesti liian nuori. Hän kuvaili, että usein äänestäjät yhdistävät nuoreen ikään myös kokemattomuuden, vaikka siihen ei välttämättä olisi ollut perusteita. Toinen ehdokas puolestaan koki, että ehdokkaan nuori ikä kaventaa kohderyhmää, jonka äänistä ehdokkaan on mahdollista kamppailla. Joidenkin ehdokkaiden kokemuksissa ikä oli vain yksi tekijä muiden joukossa, jonka ehdokkaat arvioivat vaikuttaneen vaalimenestykseensä. Muita tekijöitä olivat esimerkiksi ehdokkaan sukupuoli, vaalipiiri, ehdokkaan edustama puolue, vaalibudjetti ja / tai näiden yhdistelmä sekä aikaisemman näkyvyyden puute.

”En mä tiiä oliko se ikä välttämättä este. Voihan se ehkä olla, että sillä oli jotain merkitystä, mut mä kyl myös uskon, että mä sain paljon ääniä sillä iällä. Et nuoret äänesti sit nuorta. (...) Et mä luulen et se [ikä] oli enemmänki vahvuus ja niinku mä sanoin tos aikasemminki niin nää vaalit oli sellaset uuden sukupolven vaalit ja uusien kasvojen vaalit, niin siitä [nuoruudesta] oli vaan hyötyä.”

”Mä olin 22 vielä silloin ja ihan heittämällä meidän vaalipiirin nuorin ehdokas, niin kyllä mä koen, että ihmiset haluaa äänestää sellasta, joiden kohdalla niiden ääni ei mee niin sanotusti hukkaan. Et ihmisethän halua äänestää, tai lähtee niitten voittajien kelkkaan, niin mä koen että mä olin monelle 22-vuotiaana liian nuori. Ja ehkä siihen nuoruuteen yhdistetään sellanen tavallaan kokemattomuus, vaikka mun mielestä siihen ei ois kyllä tässä kohtaa ollu perusteita, kun kuitenkin opiskelee alaa ja on ollu pitkään politiikassa mukana, pidempään ku esimerkiks monet, jotka tuli sitten vaikka valituks.”

”En mä usko et se [ikä] vaikutti asiaan sillee merkittävästi, mutta se on... Ei se [ikä] nyt ainakaan helpottanut ole. Tai tietyl taval se tekee sen et kohderyhmä on hirveen paljon rajatumpi, kun me pystytään tutkimusten mukaan osottamaan, et monet ryhmät ei äänestä nuorii naisii. Sit vaan tietää et miten se oma kamppis pitää rajata. Ja sit tietysti siin on viel seki että mun oman puolueen nuorisokannatus [vaalipiirissä] on tosi pientä, niinku valtavan pientä, niin sit ehkä se vaikuttaa. Et jos ois tavallaan ollu tällä iällä ja tällä sukupuolella eri puolueessa niin tilanne ois voinu olla vähän helpompi.”

Kolme ehdokasta puolestaan ei kokenut iällään olleen vaikutusta siihen, että he eivät tulleet valituiksi. Sen sijaan he arvioivat pääasiallisiksi valitsematta jäämistä selittäviksi tekijöiksi oman vähäisen näkyvyyden ennen vaaleja, puolueen heikon kannatuksen vaalipiirissä sekä tarvittavien sidosryhmien puutteen. Kuitenkin näistä kolmesta ehdokkaasta kaksi myös tunnisti, että esimerkiksi sidosryhmien ja näkyvyyden puute ovat osittain yhteydessä heidän ikäänsä, mutta he eivät kokeneet ikäänsä itsessään sellaiseksi tekijäksi, joka selittäisi valitsematta jäämistä.

”Et käytännössä siitä huolimatta et mä oon nuori ja mulla on lopulta suhteellisen lyhyt tausta politiikassa, niin mä sijoituin esimerkiks meidän listalla hirveen hyvin ja tein hyvän, järkevän kampanjan ja sain hyvän äänimäärän. Et mä en usko et se on se nuoruus vaan ehkä pikemminki se, et sitä aiempaa näkyvyyttä ei oo mitenkään maailman eniten.”

”Kylhän siis ikä liittyy sillai et jos on nuori, niin tietenkään ei oo ollu niin paljon aikaa olla vaikka mukana politiikassa, ja jos on suht tuore, niin se hyvin usein omalla tavallaan näkyy siinä vaalimenestyksessä. Ja nuoruuteen myös voidaan liittää myös se, ettei oo niin paljon vaikka sidonnaisuutta erilaisiin ryhmiin ja tämmösiin, jotka vois sitä vaalikampanjaa rahottaa. Et sen iän mukana vähän tulee semmosia asioita mitkä edistää varmasti itse kunkin vaalikampanjaa, mut mä en koe et se ikä itsessään vaikuttais.”

Kun ehdokkailta kysyttiin, olisivatko he tehneet ehdokkuuteen liittyen jotakin toisin, kaikki ehdokkaat vastasivat myöntävästi. Pääasiassa ehdokkaat olivat tyytyväisiä ehdokkuuteensa, mutta jälkipuinnissa kävi ilmi joitakin yhteneviä asioita, jotka ehdokkaat olisivat tehneet toisin. Erityisesti kampanjointia ja rahankäyttöä tai varainhankintaa olisi tehty toisella tavalla. Kampanjoinnin osalta useampi ehdokas toivoi, että olisi aloittanut kampanjoinnin aikaisemmin. Toki osalla ehdokkaista ehdokkuus varmistui suhteellisen myöhään, osalla jopa vasta viimeisenä mahdollisena päivänä, jolloin kampanjointiin ei ollut aikaa kuin vain puolitoista kuukautta. Moni myös toivoi, että olisi aikatauluttanut ja suunnitellut kampanjan työnjaon toisin. Erityisesti ennakoivan työn, kuten tekstien kirjoittamisen ja some-julkaisujen tekemisen varastoon merkitys korostui ehdokkaiden vastauksissa. Toisaalta eräs ehdokas kertoi, että olisi toivonut järjestäneensä joitakin tapahtumia hieman myöhemmin ja säästellyt voimia kampanjoinnin loppumetreille. Toinen ehdokas puolestaan toivoi, että olisi delegoinut enemmän työtä vaalitiimilleen, eikä olisi tehnyt niin paljoa työstä yksin. Kolmas ehdokas kertoi, että olisi kampanjoinut yksinkertaisesti enemmän. Neljäs puolestaan toivoi, että olisi ottanut vaalipiirinsä erityispiirteet huomioon vaalikampanjassaan.

”-- kampanjan suunnitteluun ja aikatauluttamiseen liittyvät tekijät, ja se on hirveen hidsissa siihen et nyt kun on tehny yhden suhteellisen ison eduskuntavaalikampanjan

niin tietää et miten se kannattaa rakentaa aikataulullisesti. Vaikee sellasia yksittäisiä asioita, kyse on aika sellasesta laajasta suunnittelutyöstä. Mut tietyt asiat, sellasta ennakoivaa työtä olisin tehnyt jo huomattavasti aiemmin, kirjottanu sisältöjä nettisivuille ja varmistanu että flyeri on aiemmin valmiina ja vastaavaa. Sit toisaalta järjestäny esimerkiks joitain tapahtumia vähän myöhemmin ja säästelly voimia sinne loppumetreille enemmän.”

”Mä oisin ehkä alottanu kampanjani aikasemmin. Et oli vähän hiljanen alotus tavallaan, ja mun intensiivisin kampanjointi ajottu niihin kahteen viimiseen viikkoon, niin kun nyt on tyypillistäkin. Mutta siinä vaan rupes ehkä loppumetreillä harmittaan, että miksen mä alottanu aikasemmin, koska loppuu kohti se alko kyllä tavallaan nouseen se homma, mutta sit se oli hyvin pieni aika millon sitä teki sillee oikeella innostuksella. Että ois pitäny alottaa aikasemmin, ja se mitä nois aina kannattas tehdä olis just valmistautua esimerkiks ottamalla hyviä vaalikuvia ja miettimällä blogeja valmiiks ja kirjottamallakin niitä valmiiks. Eli siis tekemällä osan työtä jo varastoon niin, että sitä voi sitten hyvissä ajoin ruveta laittaaan nettiin.”

” Ja sitte toinen asia, mä olin valinnu mun vaalikampanjaan aika sellaset tarkat teemat ja mä en niitä teemoja muuttais, koska ne oli mulle itselleni tärkeitä, mutta näin jälkikäteen ajateltuna ois ehkä pitäny enemmän ottaa huomioon noita meidän vaalipiirin erityispiirteitä. Että siellä ei ehkä sellaset teemat [joita itse edustin] pure, varsinkaan [oman puolueen] äänestäjiin. Et ku kattoo miten siellä äänestys jakautu, niin olisin ehkä voinu toisaalta lähteä maltillisemmilla tai yleismaailmallisemmilla teemoilla liikenteeseen. Mut se oli tavallaan tietonen riski ja sit taas toisaalta mä koin, ettei vaaleihin pidäkään lähteä ehdolle ja puhumaan sellasista asioista mihin ei koe sellasta tavallaan paloa tai halua edistää [niitä]. Mutta ehkä ois voinu tavallaan olla kuitenkin sitte vähän maltillisempi.”

Rahankäytön ja varainhankinnan suhteen ehdokkaiden kertomuksissa korostui, että moni olisi toivonut tehneensä varainhankintaa aikaisemmin, jo huomattavasti ennen vaaleja, sekä toteutunutta aktiivisemmin. Osa ehdokkaista kertoikin, että oli lopulta joutunut käyttämään ennakoitua enemmän omia rahojaan kampanjan kulujen kattamiseen. Syynä omiin varoihin turvautumiseen olivat ehdokkaiden mukaan esimerkiksi huolimaton rahankäyttö sekä ulkopuolisen rahoituksen ennakoimattomuus. Eräs ehdokas puolestaan toivoi, että olisi käyttänyt kampanjointiin koko budjettinsa.

”Olisin esimerkiks varmaan ollu huolellisempi tossa rahankäytössä, vielä nyt jälkikäteen ajateltuna. Et on muutamia kulueriä, jotka ois voinu välttää, jotka oli aika isoja ja joista ei kuitenkaan ollut loppupeleissä hirveesti iloa.”

”Varainhankintaa oisin voinu tehdä vielä aktiivisemmin ja vielä aikasemmin, jotta ois voinu suunnitella paremmin sitä isomman budjetin käyttöä kun ois voinu luottaa aikasemmin siihen että saa hieman varoja kerättyä. Oisin voinu sillä myös välttää sen tilanteen että käytin sitten mun omat säästöt aika lailla ihan tappiin. Et sit jos miettii

että ois hyvä tehdä sitä vaalikampanjaa niin, että vaikka ei menis läpi, niin ois edelleen rahaa maksaa vuokrat ja muuta, niin aika sille riskirajoille vedin sit sen omien säästöjen käytön, kun oisin voinu osata vähän aikasemmin sitä varainhankintaa tehdä. Että tavallaan suunnitelmallisemmin, aikasemmin, kaikkee tällstä --"

Viestinnästäänkin osa ehdokkaista löysi toivomisen varaa. Ehdokkaat toivoivat, että olisivat tuottaneet erityisesti some-sisältöjä enemmän ja niitäkin aikaisemmin, jo paljon ennen ehdokkuuttaan. Eräs ehdokas toivoi, että olisi panostanut myös ennen ehdokkuutta julkaistujen some-sisältöjen visuaaliseen yhdenmukaisuuteen ja sisältöjen mainontaan, jotta olisi kerryttänyt itselleen näkyvyyttä. Lisäksi pari ehdokasta kertoi, että olisi halunnut tuottaa sisältöjä useammille kanaville ja myös erilaisilla formaateilla, kuten Youtube-videoina tai podcasteina, mutta tähän ei muun kampanjoinnin keskellä ollut aikaa.

"-- jos pari vuotta sitten oisin tienny että lähen ehdokkaaks, niin mä oisin ehkä tehny, näin tässä vaiheessa voi jälkiviisastella, et oisin ehkä tehny enemmän somejulkasuja, ja jopa mainostanu niitä jo silloin, ja muutenki panostanu siihen ilmeeseen jotenki johdonmukaisesti jo silloin. (...) Mutta siis mähän oon kirjottanu kaks vuotta esimerkiks joka kuukausi kolumnin lehteen, ja aloitin myös toiseen lehteen kolumnin vuosi ennen vaaleja kirjottaan, eli siinä mielessä mä luotin tavalliseen printtimediaan. Silloin ku mä aloitin sen julkasun niin mulla oli sellanen, et jos mä lähen ehdokkaaks niin mulla on jotain jossain, kerran kuussa. Et siinä mielessä se oli jotenki ajateltu, mut se ois pitäny viedä sinne some-maailmaan vahvemmin, koska siellä on myös paljon nykyään ihmisiä, ja oisin voinu ehkä pohtii sitä jonkinlaisen Youtube-kanavan perustamista, mut se ois kyllä jo vaatinu aika paljon ajatteluu ja aikaakin. Ja jossain podcastissa ihan sama juttu."

Ehdokkailta tiedusteltiin myös, minkä tai mitkä tekijät he kokivat yleisesti suurimmiksi haasteiksi nuorille ehdokkaille tai ehdokkaaksi haluaville. Suurimmaksi haasteeksi koettiin ehdokkuuden taloudelliset vaatimukset. Nuoret ehdokkaat, varsinkin lähempänä 20 kuin 30 ikävuotta olevat, eivät pääsääntöisesti ole ehtineet olla kovinkaan pitkiä aikoja työelämässä, eivätkä useinkaan sellaisia työtehtävissä, joista saatu palkka olisi ollut elinkustannuksiin nähden niin hyvä, että siitä olisi muodostunut suurta summaa säästöön. Lisäksi nuorena on huomattavasti haastavampaa hankkia ulkopuolista rahoitusta, sillä nuorilla ei pääsääntöisesti ole sellaisia kontakteja tai verkostoja työelämässä, joilta he voisivat pyytää rahoitusta. Mahdollisuus tähän toki on, mutta kynnyks on jo vuosikausia työelämässä viettäneitä ehdokkaita korkeampi. Voidaan toki kysyä, tarvitaanko ehdokkuuteen isoa taloudellista pääomaa. Välttämättä ei, mutta käytännössä siitä on valtavasti hyötyä. Jos omissa verkostoissa ei esimerkiksi ole sellaista vaalikampanjointiin liittyvää osaamista, jotka ehdokkuus edellyttää, osaamista täytyy ostaa ulkopuolisilta tekijöiltä, ja se maksaa. Jotkin

puolueet toki rahoittavat omien ehdokkaidensa kampanjoita, mutta varsinkin suurissa vaalipiireissä, joissa ehdokkaita on paljon, ei ketään ehdokasta voida tukea määräänsä enempää. Tällöin jo pelkkä ehdokkaaksi pääseminen voi edellyttää, että ehdokkaalla on laittaa omia rahoja kampanjaan, ja kuten edellä todettiin, nuorilla ei useinkaan aivan valtavia säästöjä ole, jolloin ehdokkuus voi jäädä sen vuoksi saamatta.

”Mä uskon että se raha on tosi iso haaste nuorilla ehdokkailla, et harvalla nuorella toisaalta itellä on hirveesti rahaa, mut se rahoituksen hankkiminen voi myös olla vaikeeta. Täshän on tietysti et mist se raha tulee, niin siin on aika paljon puoluekohtasiaki eroja, mut kyl se aika selvältä vaikuttaa et sellaset puoluetta lähellä olevat tahot rahottaa mieluummin sellasia ehdokkaita jotka on pitkään ollu politiikassa ja jotka on vanhempia. Eli se rahan hankkiminen on nuorena vaikeeta.”

”Et tavallaan kun onhan se, kun mä ite mietin esimerkiks sitä että minkälaista ois kerätä vaalirahaa sellasessa tilanteessa, jossa sä oisit ite samaa ikäluokkaa niiden kans jotka päättää siitä rahoituksesta, et moni niistä vois olla vaik tuttuja, jostain menneisyydestä, niinku todennäkösesti joskus onki tilanne, että mä tunnen paljon ihmisiä jotka pystyy antaa vaalirahaa tai osallistuun seminaariin, niin tällä hetkellä ei [ole sellainen tilanne].”

”Etenki semmosissa puolueissa, missä ei oteta listalle ellet sä oo valmis käyttää kampanjaan rahaa, eli tavallaan halutaan vaan sellasia tosissaan olevia ihmisiä, koska niistä [ehdokkaista] on niin paljon tarjontaa, niin niissä puolueissa on sitte vaikee perustella sitä et aikoo vetää aika pienellä budjetilla. Sillon voi olla helpompaa vaan luovuttaa kuin yrittää päästäkään listalle.”

Myös erot ehdokkaiden välisessä tietotaidossa koettiin nuorten kannalta haasteellisiksi. Eräs ehdokas puhuikin ”vallan hiljaisesta tiedosta”, joka kertyy pitkään politiikassa tai puolueen toiminnassa mukana olleille, usein iäkkäimmille ehdokkaille. Hiljaista tietoa voi puolueesta riippuen olla esimerkiksi se, miten vaalikampanja kannattaa rakentaa ja organisoida. Nuorilla tällaista tietoa ei useinkaan ole, eikä sitä heille välttämättä kukaan kerro, elleivät he ole olleet aikaisemmin jonkin toisen ehdokkaan kampanjassa mukana tai mikäli heidän vaalitiimissään ei ole pidempään mukana olleita puolueen toimijoita, jotka ovat kenties tehneet useita vaalikampanjoita. Eräs ehdokas nosti myös esiin sen, miten nuoret ehdokkaat eivät aina osaa nostaa ajamiaan asioita esiin oikealla tavalla. Lisäksi nuoret voivat arastella ehdokkaaksi asettumista sen takia, etteivät he tiedä joistakin asiakysymyksistä tarpeeksi, ja saattavat pelätä itsensä nolaamista. Toisaalta eräs ehdokas kertoi, että nuorten ehdokkaiden välilläkin voi olla suuria eroja ehdokkuuden kannalta hyödyllisessä osaamisessa ja verkostoissa: on aivan eri asia lähteä ehdokkaaksi, jos on liittynyt peruskouluikäisenä oman kunnan nuorisovaltuustoon ja pikkuhiljaa rakentanut vaikuttajan uraansa erilaisissa nuoriso- ja

opiskelijajärjestöissä, kuin jos ei ole ikinä osallistunut yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen missään muodossa.

”Ja sitte myös sellanen että vaalikampanjan organisointi eduskuntavaalien tasolla vaatii aika paljon osaamista ja järjestelmällisyyttä ja sellasta tietoo siitä et miten se kannattaa tehdä. Niin se on varmaan ihan hirveen iso kynnys nuorelle, jos ei oo vaikka ikinä ollu missään vaalikampanjassa mukana, niin että tietäis oikeesti miten sellanen organisoidaan.”

Myös näkyvyyden saaminen on nuoria ehdokkaita yhdistävä haaste. Eräs ehdokas kertoi havainneensa, että näkyvyys pelkästään vaalien aikaan ei riitä, vaan näkyvyyttä olisi pitänyt kerryttää jo vuosia ennen vaaleja. Niiden ehdokkaiden kohdalla, joilla ehdokkuus ei ollut osa pidemmän tähtäimen suunnitelmaa, ei ollut mahdollisuutta varautua tähän. Ehdokas myös kertoi kiinnittäneensä huomiota siihen, miten mediassa nostettiin vaalien aikaan esiin pääsääntöisesti sellaisia ehdokkaita, joilla oli jo jonkin verran poliittista kokemusta erityisesti valtakunnan politiikasta. Sosiaalisessa mediassa on toki hieman tuntemattomamman ehdokkaan helpompi hankkia näkyvyyttä, mutta se vaatii joko rahoitusta mainontaa varten tai kattavia verkostoja. Lisäksi näkyvyydestä sosiaalisessa kamppailevat sadat muutkin ehdokkaat, jolloin yksittäinen ehdokas hukkuu helposti muiden sekaan. Toinen ehdokas puolestaan kuvaili, miten puolueet nostavat omassa viestinnässään ehdokkaita eriarvoisesti esiin. Entuudestaan tunnetut ehdokkaat saavat enemmän tilaa puolueen kanavissa kuin hieman tuntemattomammat ehdokkaat. Ehdokas kertoi myös kiinnittäneensä huomiota nuorten ehdokkaiden sukupuolittuneeseen brändäämiseen. Nuoria miesehdokkaita kuvailtiin ”tulevaisuuden lupauksiksi”, nuoria naisehdokkaita ei niinkään.

”Mut on myös se, et sit pitää koko ajan näkyä jossain, et se, että sä näyt vaalien aikana vaan niin se ei välttämättä riitä, vaan sun pitäs koko ajan näkyä jossain. Et jos lähtee tv-toimittajana vaaleihin niin sä oot paljon paremmassa asemassa, kun se, että sä oot jossain kuntapolitiikassa ja kirjotat vaikka kerranki kuussa kolumnin ja näyt jossain politiikkahöpinöissä. Se on kuitenkin eri, ku jos sä oot vaikka tv- kasvo tai muuten tunnettu ihminen. Et se tunnettavuus on suomalaisessa vaalijärjestelmässä ihan hirveen tärkeetä ja nuorena sitä ei oo välttämättä mahdollista saada niin nopeesti.”

”Et ehkä kyse on lähinnä siitä et minkä tyyppisille ihmisille laitetaan sellanen messiaan viitta, mikä puolueissa laitetaan aina välillä. Että esimerkiks tuntuu että aika moni miesehdokas koetaan hirveen varteenotettavana jo ensimmäisestä vaalista lähtien, koetaan että tää on tosi hyvä ja tää on tulevaisuuden lupaus. Mut tosi harvasta naispolitiikosta puhutaan et on tulevaisuuden lupaus tai sellanen.”

Samoin ehdokkaat nostivat erityisesti nuoriin ehdokkaisiin kohdistuvaksi haasteeksi kannatuspotentiaalin rajallisuuden ja oman kohderyhmän laajentamisen tärkeyden. Toisaalta haastatteluissa nousi ilmi, että nuorille ehdokkaille avautuu paikka ehdokaslistalle erityisesti silloin, jos listalla ei ole vielä yhtään nuorta ehdokasta, tai muunkaan ikäistä ehdokasta, joka kalastelisi erityisesti nuorten ääniä. Tämä tarjoaa nuorelle ehdokkaalle mahdollisuuden kampanjoida rauhassa kohderyhmänsä äänistä ilman, että ehdokkaan tarvitsee välttämättä kilpailla toista oman puolueen ehdokasta vastaan. Toisaalta kuitenkin tiedetään, että nuorten äänestysprosentit eduskuntavaaleissa ovat matalampia kuin muiden ikäryhmien. Se tarkoittaakin usein sitä, että nuorilla ehdokkailla on varsin epäkiitollinen asema: toisaalta heidän tehtävänsä on kalastella nimenomaan niitä nuorten äänestäjien ääniä, mutta koska vain noin puolet nuorista äänestää eduskuntavaaleissa, on varsin epätodennäköistä, että nuori ehdokas tulisi valituksi pelkästään oman kohderyhmänsä, siis nuorten äänillä. Useampi tutkimukseen osallistunut ehdokas tunnisti tämän ristiriidan ja korostikin, miten tärkeää nuorten ehdokkaiden olisi yrittää laajentaa kohderyhmänsä myös iäkkäämpiin äänestäjiin.

Myös nuorten ehdokkaiden kohtaama vähättely ja suoranainen häirintä koettiin merkittäviksi haasteiksi. Useampi ehdokas kertoi kokeneensa, ettei nuoria ehdokkaita oteta tosissaan. Nuoria ehdokkaita vähäteltiin ehdokkaiden mukaan niin puolueiden sisällä, sosiaalisessa mediassa kuin perinteisessäkin mediassa. Eräs ehdokas ilmaisi osuvasti, että nuoren ehdokkaan täytyy ensin vakuuttaa ikänsä edestä sopivuuttaan edustajaksi, ennen kuin hän voi kertoa muista ominaisuuksistaan, esimerkiksi arvoistaan ja asioista, joita hän haluaisi kansanedustajana ajaa. Nuorten ehdokkaiden on siis ikään kuin nähtävä ylimääräistä vaivaa noustakseen tasavertaiseksi ehdokkaaksi muiden rinnalle. Häirinnän osalta ehdokkaiden kertomuksissa korostui erityisesti sosiaalisessa mediassa esiintynyt, jopa päivittäinen vihapuhe ja häirintä. Ehdokkaat kuvailivat häirinnän kohdistuneen pääasiassa nuoriin naisiin, mutta myös nuoriin miehiin sekä erilaisiin vähemmistöryhmiin. Toki iäkkäämmätkin ehdokkaat voivat kokea vaalihäirintää, mutta on myös selvää, että vihapuhetta esiintyy erityisesti sosiaalisessa mediassa, ja sosiaalisessa mediassa olivat aktiivisia erityisesti nuoret ehdokkaat, koska siellä ovat myös nuoret äänestäjät eli heidän kohderyhmänsä. Iäkkäämmille ehdokkaille läsnäolo ei useinkaan ole samanlainen välttämättömyys kuin nuorille ehdokkaille, joten häirinnän voidaan hyvin uskoa kohdistuneen erityisesti nuoriin ehdokkaisiin.

”-- miks joku ihminen äänestäis enemmän nuorta henkilö ku pitkään politiikan parissa ollutta tai lähtökohdiltaan vakavasti otettavampaa. Niin mikä se on se tekijä. Niin tää on tavallaan se mikä nuorilla on, et pitää tavallaan vakuuttaa sen iän edestä, ennen ku voi ruveta vakuuttamaan siitä, että olis hyvä kohde äänestää.”

”Et kyl nuoret kohtaa politiikassa valitettavasti sekä sieltä puolueiden sisältä että sitten muiden puolueiden toimesta ja sit myös sellasen some-keskustelun ja sit ihan valitettavasti jopa perinteisen median taholta aika paljon sellasta vähättelyä ja ohittamista ja alaspäin painamista. Ja kyl tää liittyy aivan erityisesti nuoriin, jotka kuuluu johonkin vähemmistöryhmään tai jotka nuorena naisena yrittää olla politiikkaa tekemässä. Niin kyl semmonen yleinen ilmapiiri voi paikoittain olla aika haastava.”

”Ehkä just semmonen mikä tässä nyt itelle on tullu tosi paljon vastaan on se ikään kun sosiaalisen median merkitys sen nuorten politiikan tekemisen kannalta. Sehän on toisaalta mieletön mahdollisuus ja tila ja paikka, jossa sitä omaa viestiä saa esiin, jossa voi tavottaa niitä omia äänestäjiä, mut sit toisaalta se on myös vaikee paikka, jossa sitä vähättelyä ja vihapostia tulee paljon. (...) Musta se on semmonen tosi kiinnostava ja merkittävä ja iso ero siinä, et millasta on tehdä nuorena kampanjaa vs. millasta on tehdä yli 50–60-vuotiaana kampanjaa. Toki siis onhan sielki niit ihmisiä, jotka tosi taitavasti ja paljon käyttää somea, mut kun nuorille se on sit pikemminki niin päin, et meil ei oo mahdollisuutta tehdä kampanjaa ilman, että sitä somea käytetään tosi paljon.”

Eräs ehdokas nosti vielä lopuksi esiin erään hyvin tärkeän seikan. Puolueiden, erityisesti suurten ja vanhojen puolueiden organisaatioissa korostuvat usein muun ikäiset henkilöt kuin alle 30-vuotiaat. Ei ole ollenkaan itsestäänselvyys, että tällä ei olisi mitään merkitystä nuorten poliittisen rekrytoitumisen kannalta. Suomen poliittisessa järjestelmässä kansanedustajien rekrytointi on vahvasti puolueiden käsissä: valitsijayhdistysten ehdokkaiden on käytännössä hyvin vaikeaa tulla valituksi. On täysin eri asia hakeutua ehdolle vaikkapa nuorena naisena politiikan ulkopuolelta, kuin keski-ikäisenä, puolueen toiminnassa vuosikausia mukana olleena miehenä, jonka läheisiä ystäviä kaikki puolueen rekrytoinnista vastaavat ovat.

”Ja sitte varmaan se, että sitä organisaatiota hallitsee kaikki muut ku nuoret, siis kaikkia puolueorganisaatioita. (...) Et ku mun sukupolvella ei oo sellasta kiilaa siellä valtarakenteiden välissä, niin sit se jotenki, mä luulen et se vaikuttaa aika moneen asiaan itse asiassa. Ja myös siihen, että onko ehkä sellasta kannustusta, onks sul kaveri siellä puolueorganisaatioissa, onks ne kaikki tyypit sun vanhoi ystävii, jotka ehdokkaita rekryää esimerkiks ja näin, niin kyl mä luulen et se tekee siitä kynnyksestä korkeemman. (...) Ehkä tekis puolueilleki ylipäänsä hyvää kyseenalaistaa vaikka tiettyi valtarakenteita, tai sitä et minkälaiset tyypit vaik osallistuu siihen ehdokasrekrytointiin, tai kuka päättää puolueessa sen että kelle annetaan valmiiksi asioita.”

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu nuorten poliittista rekrytoitumista eduskuntavaaleissa. Tutkielman lähtökohdaksi oli, että nuoria eduskuntavaaliehdokkaita ja nuoria kansanedustajia on vaaleista toiseen vähemmän kuin nuoria on väestössä suhteessa muihin ikäryhmiin. Syitä tähän nuorten aliedustukseen etsittiin tässä tutkimuksessa nuorten kokemuksista poliittisesta rekrytointiprosessista ja nuorten siinä kohtaamista haasteista ja esteistä. Tässä luvussa käydään vielä kerran läpi työn kulku ja keskeiset tulokset, sekä pohditaan, mitä tulosten perusteella oikein voidaan sanoa.

6.1. Yhteenveto

Tutkielman ensimmäisessä, johdantoluvussa, esittelin tutkielman lähtökohdat ja tavoitteet sekä tutkimuskysymykset. Tutkielman toisessa luvussa esittelin laajasti tutkimukseni kohderyhmän, nuoret, ja pyrin antamaan lukijalle kattavan kuvan siitä, miksi nuorten edustavuus eduskuntavaalien ehdokkaina ja valittuina edustajina on keskeistä ja miksi nuorten poliittisen rekrytoitumisen esteitä on tärkeää tutkia. Luvussa määrittelin ensin keitä nuoret oikeastaan ovat, jonka jälkeen tarkastelin nuoria poliittisina kansalaisina viiden mittarin, poliittisen kiinnostuksen, poliittisen tietämyksen, sisäisen ja ulkoisen kansalaispätevyyden, poliittisen osallistumisen sekä puoluesamaistumisen ja puoluejäsenyyden näkökulmista. Lisäksi kerroin luvussa nuorista eduskuntavaaliehdokkaina Suomessa sekä kansallisten parlamenttien edustajina Suomessa ja muualla maailmassa.

Tutkielman kolmannessa luvussa perehdytin lukijan poliittisen rekrytoitumisen teoriaan sekä poliittisen rekrytoitumisen viitekehykseen Suomessa. Luvun tarkoituksena oli rakentaa tukeva pohja empirialle ja selvittää lukijalle, miten ja missä kontekstissa poliittinen rekrytoituminen *teoriassa* tapahtuu. Luvun ensimmäisessä osassa esittelin poliittisen rekrytoitumisen keskeiset käsitteet, jonka jälkeen tarkastelin syvemmin poliittista rekrytointiprosessia, sen eri tasoja ja erilaisia rekrytointimekanismeja. Yleisen tarkastelun jälkeen siirryin käsittelemään poliittista rekrytoitumista ja sen viitekehystä Suomessa erityisesti eduskuntavaalien kontekstissa. Luvun toisessa käsiteltiin niin rekrytoitumista säätelevää lainsäädäntöä, vaalijärjestelmää kuin puolueiden rekrytointikäytäntöjä.

Tutkielman neljännessä luvussa kerroin tutkimukseni aineistosta, sen keruusta ja käsittelystä sekä niihin liittyvistä valinnoista. Tutkimukseni aineisto muodostui yhdeksästä teemahaastattelusta, joita varten haastattelin alle 30-vuotiaita, vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ehdolla olleita nuoria. Aineistonkeruun menetelmäksi valikoitui haastattelututkimus. Tutkimuksessa haluttiin tarkastella

ehdokkaiden kokemuksia rekrytointiprosessista, ja koska aihetta ei ole tutkittu Suomessa aikaisemmin, aiheesta haluttiin saada mahdollisimman laaja ja syvälinen kuva, johon haastattelututkimus menetelmänä soveltui tutkimuksen tekijän mielestä parhaiten.

Tutkielman viides luku on pyhitetty tutkimusaineistoni analyysille. Erittelin luvussa syvällisesti haastateltujen ehdokkaiden kertomia kokemuksia rekrytointiprosessin eri vaiheista sekä siihen liittyvistä haasteista nimenomaan nuoren ehdokkaan näkökulmasta. Analyysiluku on jaettu neljään osaan. Ensimmäisessä osassa esittelin tutkimukseen osallistuneiden ehdokkaiden taustatiedot, jonka jälkeen olivat vuorossa kolme rekrytoimisprosessin kannalta keskeistä teema, joille ehdokkaiden haastattelut rakentuivat ja joista kukin muodosti oman alalukunsa: ehdokkuus ja ehdokkaaksi rekrytoituminen, suhtautuminen ehdokkuuteen ja nuoriin ehdokkaisiin sekä vaalikampanjointi ja edustajaksi rekrytoituminen.

Tutkimukseen osallistuneiden ehdokkaiden erityispiirteinä on mainittava ehdokkaiden vaalipiirien keskittyminen pääosin eteläiseen Suomeen, ehdokkaiden naisenemmistö sekä ehdokkaiden runsas järjestökokemus niin poliittisista kuin ei-poliittisista järjestöistä. Ideaalitulanteessa tutkimukseen olisi osallistunut ehdokkaita myös esimerkiksi pohjoisen Suomen vaalipiireistä sekä täysin politiikan ulkopuolelta tulevia ehdokkaita, jotta nuorten ehdokkaiden rekrytoitumiskokemuksista olisi saatu vieläkin kattavampi kuva.

Ehdokkuudesta ja ehdokkaaksi rekrytoitumisesta saatiin selville, että ehdokkailla oli hyvin moninaisia syitä lähteä ehdokkaaksi eduskuntavaaleissa. Osalla ehdokkaista korostui henkilökohtainen motivaatio ja urasuunnitelmat, toisilla taas lojaalius puoluetta kohtaan ja halu auttaa puoluetta pääsemään parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Henkilökohtaisen motivaation merkitys näkyi erityisesti niiden ehdokkaiden rekrytointiprosessissa, jotka hakeutuivat ehdolle omaaloitteisesti. Kuitenkin suurinta osaa ehdokkaista kyseltiin ehdolle puolueen puolelta. Henkilökohtaisen motivaation merkitys korostui myös niillä ehdokkailla, jotka kokivat päätöksen ehdokkuudesta helpoksi. Muut ehdokkaat kokivat päätöksen ehdokkuudesta haastavampana. Syitä päätöksen haastavuudelle olivat esimerkiksi ehdokkaan epävarma taloudellinen tilanne, ajan puute sekä ehdokkuuden kuormittavuus.

Ehdokkaiden rekrytointiprosessin vaiheissa oli varsin suuria eroja. Toisaalta Suomessa ehdokasrekrytointia rajoittava lainsäädäntö ja puolueiden säännöt ovat varsin löyhiä, joten niiden puitteissa vaihtelua toki voi esiintyä. Kuitenkin on ehdokkaiden kertomusten perusteella jokseenkin

ilmeistä, että puolueiden toimijat soveltavat puolueen sääntöjä ainakin niissä tilanteissa, joissa ehdokaspaikoista ei vaalipiirin sisällä ole suurta kilpailua. Kiinnostavaa oli myös se, että yhtä ehdokasta lukuun ottamatta kaikki haastatellut ehdokkaat kokivat ehdokkaaksi pääsyn helposti, vaikka ehkä tilastojen valossa voisi olettaa, ettei ehdokkuutta niin vain otetakaan, muutenhan nuoria ehdokkaita olisi paljon enemmän. Tätä tulosta selittänee kuitenkin ensisijaisesti se, että tutkimukseen osallistuneet ehdokkaat olivat kaikki jo ainakin jossakin määrin osallistuneet puolueen tai sen jäsenjärjestöjen toimintaan, ja olivat oletettavasti puolueen ehdokasrekrytoinnista vastanneille tahoille entuudestaan tuttuja. Tulokset olisivat voineet olla hyvinkin erilaisia, mikäli ehdokkaat olisivat tulleet täysin politiikan ja erityisesti puolue toiminnan ulkopuolelta.

Suhtautumisesta ehdokkuuteen ja nuoriin ehdokkaisiin saatiin kahtalaisia tuloksia. Toisaalta niin ehdokkaiden lähipiiriin, puolueiden, muiden ehdokkaiden kuin äänestäjienkin suunnalta kaikui positiivista viestiä. Lähipiirissä ehdokkuudesta oltiin ylpeitä ja ehdokkaita tuettiin monin eri tavoin. Puolueet tunnustivat ja tunnustivat nuorten ehdokkaiden arvon puolueen vaalityössä. Muut ehdokkaat kirittivät ehdokaslistojen kuopuksia, tarjosivat tukeaan ja puolestaan hyödynsivät nuorten osaamista, ja äänestäjätkin toivoivat eduskuntaan sukupolvenvaihdosta. Kuitenkin ehdokkaiden kertomusten perusteella on myös selvää, ettei nuorten ehdokkaiden osa ole aina yhtä ruusuinen. Nuorten ehdokkaiden osaamista ja tietämystä vähätellään äänestäjien toimesta eivätkä muut ehdokkaat usko heidän menestykseensä. Nuorille ehdokkaille ei tarjota puolueessa tai mediassa yhtä paljon näkyvyyttä kuin jo julkisuudessa olleille ehdokkaille eivätkä kaikki puolueet tue tai valmenna ehdokkaitaan käytännön vaalityössä.

Nuorten ehdokkaiden vaalikampanjoinnista ja edustajaksi rekrytoitumisestakin saatiin kiinnostavia tuloksia. Ehdokkaiden vaalikampanjoinnin osalta keskeisin tulos oli se, että vain harvalla tutkimukseen osallistuneella ehdokkaalla oli kokemusta tai osaamista eduskuntavaalikampanjan suunnittelusta ja aikataulutuksesta. Haastatelluista ehdokkaista suurin osa oli ensimmäistä kertaa itse ehdolla, ja vaikka osa heistä olikin ollut aikaisemmin jonkun muun vaalikampanjassa mukana, olivat ne olleet kokoluokaltaan erilaisia ehdokkaan omaan kampanjaan nähden. Myös ehdokkaiden kampanjatiimit koostuivat isoksi osaksi vaalikampanjoinnin suhteen kokemattomista henkilöistä, joista osa tuli myöskin täysin politiikan ulkopuolelta. On selvää, että sellaisilla ehdokkailla, joilla on jo useammat eduskuntavaalit takana ja vaalitiimissään pitkään puolueen toiminnassa mukana olleita ehdokkaita, on etulyöntiasema suhteessa nuoriin, ensikertalaisiin ehdokkaisiin. Eduskuntavaalikampanjakokemuksen puute näkyi erityisesti ehdokkaiden jälkipuinneissa. Kaikki ehdokkaat olisivat tehneet joitain kampanjointiin liittyviä asioita eri tavalla tai eri aikaan, ja niistä

moni oli nimenomaan sellaisia, joiden suunnittelussa ja toteuttamisessa olisi ollut hyötyä siitä, jos ehdokkaalla olisi ollut joko itsellään kokemusta eduskuntavaaleissa kampanjoinnista tai vaihtoehtoisesti vaalitiimissään vastaavan kaltaista tietotaitoa ja osaamista.

Myös ehdokkuuden ja vaalikampanjoinnin taloudelliset vaatimukset tulivat ehdokkaiden kertomuksissa selkeästi esille. Ehdokkaat tiedostivat itsekin, että vaikka sinänsä ehdokkaaksi pääseminen ei suunnatonta taloudellista pääomaa välttämättä vaadi, on siitä kuitenkin valtavasti etua. Puolueiden paikallis- ja piirijärjestöillä on rajalliset mahdollisuudet tukea ehdokkaitaan taloudellisesti erityisesti isoissa vaalipiireissä, joista edustajia valitaan paljon. Tämä tarkoittaa sitä, että ehdokkaan on kyettävä pulittamaan ehdokkuuden ja kampanjoinnin kustannukset joko omasta pussistaan tai kerättävä ulkopuolista rahoitusta. Kuten jo analyysin yhteydessä todettiin, nuorille ehdokkaille kynnyksistä lähestyvä esimerkiksi yrityksiä vaalirahan toivossa on huomattavasti vanhempia, jo työelämässä olevia ehdokkaita korkeampi. Ehdokkaiden kertomuksissa korostuikin yksityishenkilöiltä lahjoituksina saadun rahoituksen merkitys. Toisaalta yksityislahjoitusten saaminen on ehdokkaiden kokemusten perusteella arpapeliä, mikä entisestään hankaloittaa vaalikampanjan suunnittelua ja aikatauluttamista, kun täyttä varmuutta rahoituksesta ei ole.

Tutkimukseen osallistuneet ehdokkaat suhtautuivat varsin realistisesti mahdollisuuksiinsa tulla valituiksi. He tiedostivat esimerkiksi budjettinsa pienuuden ja ainakin osin sen seurauksena näkyvyytensä puutteen. Toisaalta vain osa ehdokkaista koki, että heidän iällään oli vaikutusta siihen, mikä vaalien lopputulos oli heidän kohdallaan. Muiksi valitsematta jäämisen syiksi mainittiin esimerkiksi ehdokkaan edustama puolue ja sen kannatus omassa vaalipiirissä, näkyvyyden puute sekä oman kohderyhmän (useimmiten nuorten) pieni osuus vaalipiirin kaikista äänioikeutetuista ja sitä myöten oman kannatuspotentiaalinsa rajallisuus. Kuitenkin osa ehdokkaiden mainitsemista muista perusteista valitsematta jäämiselle oli osittain sidoksissa heidän ikäänsä, ja ehdokkaat itsekin tunnustivat tämän. Vaikka nuori ikä itsessään ei siis estäisikään ehdokkaaksi tai edustajaksi rekrytoitumista, on kuitenkin olemassa erilaisia poliittista rekrytoitumista edistäviä tekijöitä, jotka keskittyvät pääasiassa muille ikäryhmille kuin nuorille.

6.2. Johtopäätökset

Mitä tutkimukseni tuloksista oikein voidaan päätellä? Tärkein havainto lienee se, että poliittiseen rekrytointiprosessiin eduskuntavaalien kontekstissa todella liittyy sellaisia erityisesti nuoriin kohdistuvia haasteita, jotka hankaloittavat nuorten pääsyä eduskuntavaalien ehdokkaiksi ja valituiksi

edustajiksi. Nuorten poliittisen rekrytoitumisen kannalta keskeisimpiä haasteita ovat esimerkiksi taloudellisen pääoman puute, ulkopuolisen rahoituksen keräämisen haastavuus ja epävarmuus, varsinkin eduskuntavaalien ensikertalaisilla näkyvyyden puute, vaalikampanjoinnin onnistumisen kannalta tärkeiden verkostojen ja tietotaidon puute, nuorena politiikkaan osallistuvien kokemaa väheksyntä ja häirintä sekä oman kohderyhmän kannatuspotentiaalin rajallisuus. On erittäin tärkeää, että näitä nuorten poliittiseen rekrytoitumiseen liittyviä haasteita on nyt kartoitettu.

Kun tarkastellaan tutkimukseni tuloksia poliittisen rekrytoitumisen teorian valossa, havaitaan ensinnäkin, että tutkimukseen osallistuneet ehdokkaat vastasivat ominaisuuksiltaan varsin tarkasti yksilötasolla rekrytoitumista määrittäviä tekijöitä. Ehdokkaat olivat motivoituneita ehdokkuuteen joko henkilökohtaisesta näkökulmasta, kuten oman uran edistämisen kannalta, tai puolueen edun, tässä tapauksessa puolueen kokonaisäänimäärän, näkökulmasta. He olivat myös jo olleet puolueen toiminnassa mukana ja heillä oli ikäänsä nähden jo pitkältäkkin ajalta kokemusta erinäisiä luottamustehtävistä esimerkiksi järjestöissä. Heillä oli ehdokkuudelle aikaa ja suurella osalla myös ehdokkuuden vaatimia taloudellisia resursseja. Toki osan ehdokkaista kohdalla taloudellisten resurssien olemassaolo ei ollut rekrytoitumisen kannalta keskeistä, vaan puolue nuoren ehdokkaan saadakseen oli valmis tukemaan ehdokkuutta taloudellisesti.

On varsin ilmeistä, että eduskuntavaaleissa ehdokkaaksi rekrytoituu todennäköisemmin sellaisia nuoria, jotka ovat jo olleet puolueen toiminnassa tai sen liepeillä mukana. Nämä nuoret ovat usein puolueen rekrytoinnista vastaaville tahoille entuudestaan tuttuja, jolloin puolueen toimijoilla oli matala kynnys ottaa heihin yhteyttä ja pyytää heitä ehdolle. Tähän liittyen todettakoon vielä kerran se, mitä tässä tutkielmassa on aiemminkin korostettu: puolueilla on keskeinen rooli siinä, että nuoria saadaan vaaleissa ehdolle, ja puolueiden toimijoiden tulee olla aktiivisia nuorten rekrytoimisessa. Henkilökohtaisen kontaktoinnin merkitys puolueen suunnalta on ehdokkuutta harkitsevalle nuorelle oleellinen.

Ehdokkaiden kertomusten perusteella oli myös selvää, että puolueet rekrytointikäytännöissään pääsääntöisesti noudattelivat rationaalisen valinnan teoriaa. Tutkimukseni tulosten perusteella puolueet mitä suurimmassa määrin pyrkivät hyödyn maksimointiin. Hyödyn maksimointia lähestyttiin puolueiden välillä ja sisälläkin hyvin monipuolisin strategioin. Toisaalta puolueet selkeästi pyrkivät nuorillakin ehdokkailla tilkitsemään mahdollisia aukkoja, joita eri väestöryhmien edustuksessa ehdokasasettelussa oli, mutta toisaalta myös oman kannatuskunnan edustuksen tärkeys puolueiden ehdokaslistalla välittyi ehdokkaiden kertomuksista. Toki joitakin puolueiden eroja

korostavia jakolinjoja oli puolueiden rekryointikäytännöissä havaittavissa, mutta koska tutkimuksen aineisto oli kooltaan vain yhdeksän ehdokasta kattava, ei näistä tämän tutkimuksen puitteissa voida tehdä kovin syvällisiä päätelmiä.

Poliittista rekrytoitumista koskevan lainsäädännön osalta on jo aiemmin havaittu, että Suomessa aihetta koskeva lainsäädäntö on varsin löyhää, ja vieläpä alisteista puolueiden omille säännöille. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella vaikutti myös siltä, että puolueissa rekrytoinnista vastaavat tahot suhtautuvat puolueen sääntöihinkin löyhästi, mikäli ehdokasasettelu ei vaalipiirissä syystä tai toisesta ole kovinkaan kiivaan kilpailun kohteena. Suomessa eduskuntavaalien poliittinen rekrytointi on tämän perusteella hyvin tiukasti puolueiden omissa käsissä, ja onkin syytä kääntää katse niiden suuntaan.

Tutkimukseni tulosten perusteella puolueilla olisi petraamisen paikka siinä, miten nuoriin ja nuoriin ehdokkaisiin puolueessa ja muiden ehdokkaiden keskuudessa suhtaudutaan. On selvää, että mikäli puolueet eivät jatkossakaan kykene houkuttelemaan itselleen uusia ehdokkaita vaaleissa, on niiden olemassaolo tulevaisuudessa vaakalaudalla, kun suuret ikäluokat alkavat poistua puolueiden toiminnasta. Tämä koskee aivan erityisesti puolueita, joiden kannattaja- ja jäsenkunta on huomattavan ikääntynyttä. Keskeistä olisi pohtia erityisesti sitä, kuka tai ketkä puolueessa ehdokasrekrytoinnista vastaavat sekä ketkä ylipäätään ovat edustettuina puolueen eri tasoilla.

Vaalijärjestelmän vaikutukset poliittisen rekrytoitumiseen liittyvät pitkälti rekrytointiprosessin viimeiseen vaiheeseen, siihen, kun puolueiden asettamat ehdokkaat valikoituvat kansanedustajiksi. Kuten luvussa 3.3.2. käytiin läpi, Suomessa on käytössä suhteellinen vaalitapa ja avoin listavaali. Toisaalta suhteellinen vaalitapa tarjoaa monille nuorille mahdollisuuden omaan, melko turvalliseen paikkaan ehdokaslistalla ja oman kohderyhmän, josta ei tarvitse oman puolueen sisällä kilpailla. Tämä näkyi myös ehdokkaiden kertomuksista: moni heistä kertoi, että heille oli ehdokaslistalla juuri sopiva rakonen, eikä heidän tarvinnut käydä paikasta kilpailua. Avoin listavaali puolestaan tuo nuorille ehdokkaille haasteita. Siinä missä suljetussa listavaalissa valitsijat äänestävät puolueiden kokonaisia ehdokaslistoja, avoimessa listavaalissa äänestetään suoraan ehdokasta. Tästä johtuen avointa listavaalia hyödyntävässä vaalijärjestelmässä vaalikampanjointi on usein korostuneen ehdokaskeskeistä, eli ehdokkaiden oman vaalityön merkitys läpipääsyn kannalta on suuri. Monet tutkimukseen osallistuneiden ehdokkaiden poliittisessa rekrytoitumisessa kokemista haasteista liittyivätkin juuri kampanjointiin, sen suunnitteluun ja rahoittamiseen, jossa ehdokkaat kokivat olleensa verraten yksin.

Jatkotutkimuksen kohteita aukeaa tämän tutkimuksen myötä useita. Olisi esimerkiksi erittäin kiinnostavaa toteuttaa samankaltainen tutkimusasetelma kuntavaalien kontekstissa. Kuntavaalit ovat kuitenkin taloudellisilta vaatimuksiltaan vähäisemmät kuin eduskuntavaalit, mikä jo itsessään parantaa nuorten mahdollisuuksia rekrytoitumisessa. Samoin olisi kiinnostavaa tutkia, millaisia kokemuksia poliittisesta rekrytoitumisesta on niillä nuorilla, jotka tulevat ehdokkaaksi täysin politiikan, erityisesti puoluetoiminnan ulkopuolelta. Onko heitä ylipäättään olemassa? Miten ja kuka heidät on löytänyt, vai ovatko he hakeutuneet ehdolle oma-aloitteisesti? Toisaalta myös puolueiden rekrytoinnista vastaavilla tahoilla on varmasti kiinnostavaa tietoa siitä, millaisena he näkevät nuorten ehdokkaiden roolin puolueensa ehdokasasetteluissa. Ovatko nuoret heille ainoastaan täytehdokkaita, vai nähdäänkö puolueissa nuorten arvo puolueen tulevaisuuden kannalta? Miten puolueet näkevät oman roolinsa nuorten ehdokkaiden rekrytoinnissa ja laajemminkin osallistamisessa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon? Miten he suhtautuvat tässä tutkimuksessa esiin nousseisiin nuorten haasteisiin poliittisessa rekrytoitumisessa?

Oman tutkimukseni tueksi olisin myös kaivannut syvällisempää määrällistä tutkimusta nuorista eduskuntavaaliehdokkaista ja heidän taustatiedoistaan. Millainen on keskimääräinen nuori eduskuntavaaliehdokas? Sosiodemografisten taustatekijöiden lisäksi olisi hyödyllistä tarkastella joitakin tässäkin tutkimuksessa tarkasteltuja rekrytoinnin vaiheita, kuten esimerkiksi syitä hakeutua ehdokkaaksi, ehdokkuuden aloitteen tekijää ja aiempaa kokemusta yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Myös tiedot puoluesamaistumisen asteesta ja puoluejäsenyydestä sekä muista poliittista kiinnostuksesta kuvaavista mittareista olisi tärkeää sisällyttää aineistoon. Ehdokkaiden henkilökohtaiset ominaisuudet kuitenkin ovat yksi tärkeä osa poliittisen rekrytoinnin viitekehystä, joten koen niistä saatavan tiedon keskeisenä, kun jatketaan nuorten parlamentaarisen aliedustuksen syiden tutkimista.

LÄHDELUETTELO

Alasuutari, Pertti (1993). *Laadullinen tutkimus*. Jyväskylä: Vastapaino.

Barkfeldt, Bengt, Brändström, Dan, Simm, Uni & Zanderin, Lars (1971). *Partierna nominerar*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

von Beyme, Klaus (1985). *Political Parties in Western Democracies*. Aldershot: Gower.

Black, Gordon S. (1972). A theory of political ambition: Career choices and the role of structural incentives. *The American Political Science Review* 66(1): 144–159.

Borg, Sami (1996). *Nuoret, politiikka ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen*. Raportti nuorten osallistumisesta vuoden 1996 kunnallis- ja eurovaaleihin. Helsinki: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta.

Borg, Sami (2012). Nuorten äänestysvalinnat, puoluekiinnittyminen ja edustautuminen. Teoksessa Ronkainen, Jussi (toim.), *Nuoret ja ääni: Nuoret eduskuntavaaleissa 2011*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 15–25.

Borg, Sami (2013). *Demokratiaindikaattorit 2013*. Selvityksiä ja ohjeita 52/2013. Helsinki: Oikeusministeriö.

Borg, Sami (2015). Tulos, kannatusmuutokset ja äänestyspäätösten taustoja. Teoksessa Borg, Sami, Elina Kestilä-Kekkonen & Jussi Westinen (2015). *Demokratiaindikaattorit 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 13–38.

Borg, Sami & Kestilä-Kekkonen, Elina (2017). Viisi väitettä osallistumisesta. Teoksessa Kestilä-Kekkonen, Elina & Paul-Erik Korvela (toim.), *Poliittinen osallistuminen. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Brady, Henry E. (1999). Political Participation. Teoksessa Robinson, John P., Phillip R. Shaver & Lawrence S. Wrightsman (toim.), *Measures of Political Attitudes*. San Diego: Academic Press, 737–801.

Christensen, Henrik S., Karjalainen, Maija & Setälä, Maija (2016). Kansalaisaloite poliittisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Teoksessa Grönlund, Kimmo & Hanna Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 435–456.

Czudnowski, Moshe M. (1975). Political Recruitment. Teoksessa Greenstein Fred & Nelson W. Polsby (toim.), *Handbook of Political Science*. Vol 2: Micropolitical Theory. Reading, MA: Addison-Wesley, 155–242.

van Deth, Jan W. (1990). Interest in politics. Teoksessa Kent Jennings, M. & Jan W. van Deth (toim.), *Continuities in political action*. DeGruyter Studies on North America Vol. 5. Berlin: deGruyter, 275–312.

Downs, Anthony (1957). *An Economic theory of Democracy*. New York: Harper & Row.

- Duverger, Maurice (1964). *Political Parties*. London: Methuen & Co. Ltd.
- Elo, Kimmo & Rapeli, Lauri (2008). *Suomalaisten politiikkatietämys*. Oikeusministeriön julkaisuja 2008:6. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Forsten, Timo (2014). Keitä kansanedustajat ovat? Teoksessa Raunio, Tapio & Matti Wiberg (toim.), *Eduskunta. Kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla*. Helsinki: Gaudeamus Oy, 77–90.
- Gallagher, Michael (1988a). Introduction. Teoksessa Gallagher, Michael & Michael Marsh (toim.), *Candidate Selection in Comparative Perspective*. London: Sage Publications, 1–19.
- Gallagher, Michael (1988b). Conclusion. Teoksessa Gallagher, Michael & Michael Marsh (toim.), *Candidate Selection in Comparative Perspective*. London: Sage Publications, 236–283.
- Heiskanen, Heta (2018). YK:n nuorten oikeudet sopimukseksi – mitä tulisi huomioida? ALL-YOUTH-tutkimushanke. Saatavissa <<https://www.allyouthstn.fi/ykn-nuorten-oikeudet-sopimukseksi-mita-tulisi-huomioida/>>, luettu 26.01.2019.
- Helander, Voitto, Kuitunen, Soile & Paltemaa, Lauri (toim.) (1997). *Kansalaisesta aktiiviksi, aktiivista edustajaksi. Tutkimus vuoden 1995 eduskuntavaaleista ja niiden ehdokasasetteluista*. Valtio-opillisia tutkimuksia n:o 51. Turku: Turun yliopisto.
- Highton, Benjamin & Wolfinger, Raymond E. (2001). The First Seven Years of the Political Life Cycle. *American Journal of Political Science*, 45(1): 202–209.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2008). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Ighobor, Kingsley (2013). Africa’s youth: a ”ticking time bomb” or an opportunity? *Africa Renewal*. Saatavissa <<https://www.un.org/africarenewal/magazine/may-2013/africa%E2%80%99s-youth-%E2%80%9Cticking-time-bomb%E2%80%9D-or-opportunity>>, luettu 20.03.2020.
- Inter-Parliamentary Union (2018). *Youth participation in national parliaments: 2018*.
- Kansallinen Kokoomus r.p. (2014). Kansallinen Kokoomus r.p.:n säännöt. Saatavissa <https://www.politicalpartydb.org/wp-content/uploads/Statutes/Finland/FINLAND_NATIONAL-COALITION_2014.pdf>, luettu 09.12.2019.
- Kestilä-Kekkonen, Elina (2015). Suomalaisten poliittinen kiinnittyminen. Teoksessa Borg, Sami, Elina Kestilä-Kekkonen & Jussi Westinen (2015). *Demokratiaindikaattorit 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 52–63.
- Kestilä-Kekkonen, Elina & Korvela, Paul-Erik (toim.) (2017). *Poliittinen osallistuminen. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kestilä-Kekkonen, Elina, Sipilinen, Josefina, Borg, Sami, Tiihonen, Aino & Wass, Hanna (2018). *Kuntademokratiaindikaattorit 2017*. Helsinki: Oikeusministeriö.

Koiranen, Ilkka, Koivula, Aki & Saarinen, Arttu (2017). Puoluejäsenet suurennuslasin alla. Jäsenten sosiaalinen rakenne. *Tieteessä tapahtuu*, 35(2): 11–28.

Kuitunen, Soile (2000). *Kuntalaisesta ehdokkaaksi, ehdokkaasta valtuutetuksi: Poliittinen rekrytointi vuoden 1996 kunnallisvaaleissa ja niiden ehdokasasetteluissa*. Turku: Turun yliopisto.

Kuitunen, Soile (2008). Vaalit ja ehdokkaiden asettaminen. Teoksessa Paloheimo, Heikki & Tapio Raunio (toim.), *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 109–134.

Loewenberg, Gerhard & Patterson, Samuel (1979). *Comparing legislatures: An analytic study*. Boston (MA): Little, Brown and Company.

Lovenduski, Joni & Norris, Pippa (1995). *Political recruitment: Gender, race and class in the British parliament*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lupia, Arthur and Philpot, Tasha S. (2005). Views from Inside the Net: How Websites Affect Young Adults' Political Interest. *The Journal of Politics*, 67(4): 1122–1142.

Martikainen, Tuomo & Wass, Hanna (2002). *Äänettömät yhtiömiehet*. Tutkimus osallistumisesta vuosien 1987 ja 1999 eduskuntavaaleihin. Helsinki: Edita Prima Oy.

Mattila, Maija (2008). *Sukupuolittunut ehdokkuus? Tutkielma Pirkanmaan eduskuntavaaliehdokkaiden 2007 resurssista, motiiveista ja näkemyksistä*. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Mehtäläinen, Jouko, Niilo-Rämä, Mikko & Nissinen, Virva (2017). *Nuorten yhteiskunnalliset tiedot, osallistuminen ja asenteet. Kansainvälisen ICCS 2016 -tutkimuksen päätulokset*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Myllyniemi, Sami (2014). *Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Noponen, Martti (1989). *Suomen kansanedustusjärjestelmä*. Helsinki: WSOY.

Noponen, Martti (1968). *Politiikka tutkimuksen kohteena*. Porvoo: WSOY.

Norris, Pippa (1993). Conclusion: Comparing Legislative Recruitment. Teoksessa Lovenduski, Joni & Pippa Norris (toim.) *Gender and Party Politics*. London: Sage Publications.

Nousiainen, Jaakko (1992). *Suomen poliittinen järjestelmä*. Juva: WSOY.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Oksanen, Matti (1989). Poliittinen sosialisaatio kiinnostuksen herättäjänä ja asenteiden kehittäjänä. Teoksessa Noponen, Martti (toim.), *Suomen kansanedustusjärjestelmä*. Juva ja Porvoo: WSOY.

Oikeusministeriö (2019a). Vaalipiirit eduskuntavaaleissa. Saatavissa: <<https://vaalit.fi/vaalipiirit-eduskuntavaaleissa>>, luettu 10.04.2019.

Oikeusministeriö (2019b). Eduskuntavaalit 2019. Vaalien tieto- ja tulospalvelu. Saatavissa: <<https://tulospalvelu.vaalit.fi/EKV-2019>>, luettu 10.04.2019.

Panbianco, Angelo (1988). *Political parties: Organization and power*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami (toim.) (2019). *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Pekonen, Kyösti (1997). Kansa ja puolueet nyt: Puolueiden toimintaympäristön muutos. Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Puolueet 1990-luvulla. Näkökulmia suomalaiseen puolueitoimintaan. Turun yliopiston valtio-opin tutkimuksia 53/1997*. Turku.

Perovic, Bojana (2016). Defining Youth in Contemporary National Legal and Policy Frameworks across Europe. Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the field of youth. Saatavissa < <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261653/Analytical+paper+Youth+Age+Bojana+Perovic+4.4.16.pdf/eb59c5e2-45d8-4e70-b672-f8de0a5ca08c> >, luettu 16.01.2019.

Perussuomalaiset rp. (2009). Perussuomalaiset rp.:n säännöt. Saatavissa < <https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/perussuomalaiset-rpn-saannot/>>, luettu 09.12.2019.

Perälä, Annu (2018). Hallitsemattomia ”hallittuja sukupolvenvaihdoksia”: poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen rooli poliittisessa rekrytoinnissa keskustassa, kokoomuksessa ja SDP:ssä 1970–2015. *Politiikka*, 60(3): 208–227.

Prewitt, Kenneth (1969). From the Many Are Chosen the Few. *American Behavioral Scientist*, 13(2): 169–187.

Prewitt, Kenneth (1970). *The Recruitment of Political Leaders: A Study of Citizen-Politicians*. New York: The Bobbs-Merrill Company, Inc.

Ranney, Austin (1981). Candidate Selection. Teoksessa Butler, David, Howard Penniman & Austin Ranney (toim.), *Democracy at the Polls: A Comparative Study of Competitive National Elections*. Washington D.C.: AEI.

Rapeli, Lauri & Borg, Sami (2016). Kiinnostavaa mutta monimutkaista: tiedot, osallistuminen ja suhtautuminen vaikuttamiseen. Teoksessa Grönlund, Kimmo & Hanna Wass(toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 358–378.

Ronkainen, Jussi (toim.) (2012). *Nuoret ja ääni: Nuoret eduskuntavaaleissa 2011*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta.

Ruostetsaari, Ilkka (1999). *Kansanedustajaksi rekrytoituminen ja vaalimenestykseen vaikuttavat tekijät (recruitment of MP's and determination of electoral success)*. *Politiikka*, 41(2): 80–80.

Schulz, Wolfram, Ainley, John, Fraillon, Julian, Losito, Bruno, Agrusti, Gabriella & Friedman, Tim (2018). *Becoming Citizens in a Changing World. IEA International Civic and Citizenship Education Study 2016 International Report*. Cham: Springer International Publishing AG.

Seligman, Lester G. (1961). Political Recruitment and Party Structure: A Case Study. *The American Political Science Review*, 55(1): 77–86.

Seligman, Lester G. (1967). Political parties and the recruitment of political leadership. Teoksessa Edinger, Lewis (toim.), *Political Leadership in Industrialized Societies*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 294–315.

Siukola, Reetta, Kuusipalo, Jaana & Haapea, Katariina (2020). *Sukupuolella väliä eduskunnassa? Sukupuolten tasa-arvo eduskuntaryhmien ja valiokuntien toiminnassa*. Terveystieteiden tutkimuslaitos. Helsinki: PunaMusta Oy.

Sjöblom, Gunnar (1968). Party strategies in a multiparty system. Lund: Studentlitteratur.

Suomen Keskusta r.p. (2018). Puolueen säännöt. Saatavissa <<https://keskusta.fi/loader.aspx?id=32cffe0c-ed50-4f90-b30f-bbd74f2f09db>>, luettu 09.12.2019.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry (2016). Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän elinoloistaan sekä nuorisotyöstä. Tutkimuskooste. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry.

Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi ry (2018). Poliittikavaiikko. Saatavissa <https://www.alli.fi/politiikkavaiikko>, luettu 02.02.2019.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p. (2017). Puolueen säännöt. Saatavissa <<https://drive.google.com/file/d/18S1a2X4nbLkkeZG6edLS6mlyibdQ8YeI/view>>, luettu 09.12.2019.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2011a). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Eduskuntavaalit – tulokset 2011. Taulukko: Ehdokkaiden ikäjakauma sukupuolen mukaan puolueittain ja vaalipiireittäin eduskuntavaaleissa 2011. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin_Passiivi/StatFin_Passiivi__vaa__evaa__evaa_2011/110_evaa_tau_101.fi.px/>, luettu 10.03.2020.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2011b). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Eduskuntavaalit – tulokset 2011. Taulukko: Valituksi tulleiden ikäjakauma sukupuolen mukaan puolueittain ja vaalipiireittäin eduskuntavaaleissa 2011. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin_Passiivi/StatFin_Passiivi__vaa__evaa__evaa_2011/160_evaa_tau_106.fi.px/>, luettu 11.03.2020.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2015a). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Eduskuntavaalit – tulokset 2015. Taulukko: Ehdokkaiden ikäjakauma sukupuolen mukaan puolueittain ja vaalipiireittäin eduskuntavaaleissa 2015. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin_Passiivi/StatFin_Passiivi__vaa__evaa__evaa_2015/110_evaa_tau_101.px/>, luettu 10.03.2020.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2015b). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Eduskuntavaalit – tulokset 2015. Taulukko: Valituksi tulleiden ikäjakauma sukupuolen mukaan puolueittain ja

vaalipiireittäin eduskuntavaaleissa 2015. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin_Passiivi/StatFin_Passiivi__vaa__evaa__evaa_2015/160_evaa_tau_106.px/>, luettu 11.03.2020.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2019a). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Ehdokasasettelu ja ehdokkaiden tausta-analyysi 2019. Ehdokkaiden tausta-analyysi eduskuntavaaleissa 2019. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://www.stat.fi/til/evaa/2019/01/evaa_2019_01_2019-04-05_kat_001_fi.html>, luettu 11.12.2019.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2019b). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Ehdokkaat ja valitut 2019. Ehdokkaiden ja eduskuntaan valittujen tausta-analyysi eduskuntavaaleissa 2019. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://www.stat.fi/til/evaa/2019/02/evaa_2019_02_2019-04-29_kat_001_fi.html>, luettu 11.12.2019.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2019c). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Eduskuntavaalit - tulokset 2019. Taulukko: Valituksi tulleiden ikäjakauma sukupuolen mukaan puolueittain ja vaalipiireittäin eduskuntavaaleissa 2019. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaa__evaa__evaa_2019/160_evaa_2019_tau_106.px/>, luettu 11.12.2019.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2019d). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Äänestäneiden tausta-Analyysi 2019. Katsaus: Äänestäneet eduskuntavaaleissa 2019. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://www.stat.fi/til/evaa/2019/03/evaa_2019_03_2019-05-24_kat_001_fi.html>, luettu 04.03.2020.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2019e). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Eduskuntavaalit - tulokset 2019. Taulukko: Ehdokkaiden ikäjakautuma sukupuolen mukaan puolueittain ja vaalipiireittäin eduskuntavaaleissa 2019. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaa__evaa__evaa_2019/110_evaa_2019_tau_101.px/>, luettu 10.03.2020.

Tarasti, Lauri & Jääskeläinen, Arto (2006). Vaali- ja puoluelainsäädäntö. Laajennettu 5. laitos kirjasta Suomen vaalilainsäädäntö. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tikkala, Hannu (2018). YLE Uutiset: 35 kansanedustajaa on jättämässä eduskunnan tämän vaalikauden jälkeen: Sadattuhannet ihmiset eivät voi enää äänestää samaa ehdokasta. Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-10535918>>, luettu 10.04.2019.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

UNESCO (2017). What do we mean by “youth”? Saatavissa <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/>, luettu 16.01.2019.
Vaalilaki 2.10.1998/714.

Venho, Tomi (2015). *Rahastaa, ei rahasta, rahastaa*. Kunnallissalan kehittämissätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 94. Sastamala: Vammalan kirjapaino.

Verba, Sydney & Norman, Nie (1972). *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper and Row.

Wass, Hanna & Borg, Sami (2016). Yhdenvertaisuus äänestyskopissa: äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa. Teoksessa Grönlund, K. & Hanna Wass (toim.) *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 177–199.

Wright, William (1971). *Comparative Party Models: Rational Efficient and Party Democracy*. Teoksessa Wright, William (toim.), *A Comparative Study of Party Organization*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Company.

YK (1989). Yleissopimus lapsen oikeuksista. A/RES/44/25.

LIITTEET

LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO

Haastateltavan taustatiedot

Ikä, sukupuoli, vaalipiiri, puolue, vaikuttamiskokemus, puolueorganisaation tuttuus, oliko haastateltava ehdolla ensimmäistä kertaa, kuinka paljon saanut aiemmin ääniä

Teema 1: ehdokkuus ja ehdokkaaksi rekrytoituminen

- 1.1 Miksi lähdit ehdolle eduskuntavaaleissa keväällä 2019?
- 1.2 Oliko päätös ehdokkuudesta sinulle helppo / vaikea? Miksi?
- 1.3 Miltä taholta aloite ehdokkuuteen tuli?
- 1.4 Kuvaile rekrytointiprosessiasi.
- 1.5 Koetko, että ehdokkaaksi oli helppo / vaikea päästä? Miksi?

Teema 2: suhtautuminen ehdokkuuteen ja nuoreen ehdokkaaseen

- 1.2 Miten lähipiirisi suhtautui ehdokkuuteesi?
- 2.2 Saitko tukea ehdokkuudellesi? Millaista tukea? Miltä tahoilta?
- 2.3 Jos et saanut tukea, olisitko toivonut sitä? / Kaipasitko lisää tukea? Millaista tukea? Miltä tahoilta?
- 2.4 Miten koet, että puolueorganisaatiossa suhtauduttiin nuoriin ehdokkaisiin?
- 2.5 Miten koet, että muut ehdokkaat suhtautuivat nuoriin ehdokkaisiin?
- 2.6 Miten koet, että äänestäjät suhtautuivat nuoriin ehdokkaisiin?

Teema 3: vaalikampanjointi ja edustajaksi rekrytoituminen

- 3.1 Oliko sinulla vaaleissa tukiryhmä / kampanjatiimi? Millainen? (koko, millaisia henkilöitä siinä oli, millaista tukea he tarjosivat yms.)
- 3.2 Mikä oli vaalibudjettisi? Oliko budjettisi mielestäsi liian pieni / sopiva / liian suuri? Miltä tahoilta sait rahoitusta?
- 3.3 Millaisena näit mahdollisuutesi tulla valituksi?
- 3.4 Koitko, että iälläsi oli merkitystä siihen, että tulit / ettet tullut valituksi?
- 3.5 Mitkä asiat koet yleisesti suurimpina haasteina nuorelle ehdokkaalle tai ehdokkaaksi haluavalle?
- 3.6 Jälkipuinti: olisitko ennen ehdokkuutta tai ehdokkuuden aikana tehnyt jotain toisin? Jos kyllä, niin mitä?
- + Onko jotain, mitä haluaisit lisätä tai täydentää jotakin vastaustasi? Onko jotain jäänyt kysymättä?